

NR 12/2023

ISSN 1731-030X

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO



CURRENDA

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PRZEGŁĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Miesięcznik

KOMITET REDAKCYJNY:

REDAKTOR NACZELNY

Prof. dr hab. Sławomir Cieślak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Prof. dr hab. Janusz Jankowski – prawo postępowania egzekucyjnego

Dr Tomasz Banach – prawo dotyczące ustroju samorządu komorniczego

REDAKTORKA PROWADZĄCA I JĘZYKOWA

Mgr Magdalena Ruzicka – język polski

SEKRETARZ REDAKCJI

Mgr Magdalena Ruzicka

RADA NAUKOWA

PRZEWODNICZĄCY

Prof. dr hab. Janusz Jankowski

CZŁONKOWIE

Dr Tomasz Banach

Dr Anna Barańska

Dr Elena Borisova

Prof. dr Laura Ervo

Prof. dr hab. Svetlana Fursa

Prof. dr Yevhen Fursa

Prof. Viktória Harsági

Prof. dr hab. Andrzej Jakubecki

Prof. dr Johann Kindl

Prof. UŁ dr hab. Michał Krakowiak

Dr Rafał Łyszczek

Prof. dr hab. Vytautas Nekrošius

Prof. Joan Picó i Junoy

Prof. dr Álvaro Pérez Ragone

Prof. Ricardo Sichel

Dr John Sorabji

Dr Mariusz Sorysz

Dr hab. Dmitriy Toumanov

Dr hab. Vladimir Yarkov

LISTA RECENZENTÓW CZASOPISMA

Prof. Natalie Frícero

Prof. UWŕ dr hab. Izabella Gil

Prof. ASzWoj dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Prof. UAM dr hab. Andrzej Jarocho

Prof. UR dr hab. Anna Kościółek

Prof. UG dr hab. Anna Machnikowska

Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krzęś

Zgodnie z wykazem MEiN z dnia 1.12.2021 r. dotyczącym czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych PPE znajduje się na liście czasopism punktowanych z wynikiem 20 punktów.

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesieniem na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę, autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do dokonywania w nadesłanych tekstach skrótów, poprawek stylistycznych, językowych i interpunkcyjnych, wprowadzania śródtytułów, a także innych zmian, niemających jednak wpływu na ich zawartość merytoryczną. Tezy zawarte w artykułach stanowią wyraz poglądów autorów i nie muszą odzwierciedlać poglądów Redakcji.

Nakład 450 egz.

Sopot 2023

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1731-030X

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

e-mail redakcji: ppe@currenda.pl

Sekretarz redakcji: Magdalena Ruzicka

Kontakt mailowy do red. prowadzącego: magdalena.ruzicka@currenda.pl

tel.: 664 962 310; 58 550 38 75

www.sklep.currenda.pl; www.czytelnia.currenda.pl

www.przegladprawaezekucyjnego.pl

W NUMERZE:

ARTYKUŁY

- 11 Zajęcie rachunku bankowego a kredyt w rachunku**
Bank Account Seizure and an Overdraft

*dr hab. Artur Nowacki, prof. UW, Katedra Prawa Handlowego WPiA
Uniwersytetu Warszawskiego*

- 31 Uregulowanie podziału odpowiedzialności
pomędzy zastępowanym komornikiem
a jego zastępcą w art. 50 u.k.s.**

Regulation of the Division of Responsibility Between
the Replaced Bailiff and His Deputy in art. 50 u.k.s.

*dr Grzegorz Kamiński, Akademia Nauk Stosowanych
Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu*

- 55 Wymóg aktualności operatu szacunkowego
w postępowaniu egzekucyjnym**

Requirement of Being Up-to-Date of the
Valuation Report in Enforcement Proceedings

*Michał Najman, doktorant w Katedrze Polityki i Prawa WPiA
Uniwersytetu Łódzkiego*

KOMENTARZE

- 77 Doręczenie pisma za pośrednictwem komornika,
rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym
oraz pouczenia stron. Komentarz do art. 139² k.p.c.,
148¹ k.p.c. i 156¹ k.p.c. zmodyfikowanych
ustawą z dnia 9 marca 2023 r.**

Servicing a Letter Via a Bailiff, Recognising a Case in Camera
Hearing and Instruction of parties. Comment on art. 139²,
148¹ and 156¹ of the Code of Civil Proceedings
Amended with the Act of 9 March 2023

*dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania Cywilnego II
WPiA Uniwersytetu Łódzkiego*

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Koszty komornicze

Aspekty praktyczne

Anna Kościółek
Joanna Studzińska

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Słowo wstępne

Tradycyjnie w numerze grudniowym kieruję najlepsze życzenia zdrowych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia do Czytelników, Autorów, członków Rady Naukowej i redakcji „Przeglądu Prawa Egzekucyjnego”. Niech nadchodzący Nowy Rok 2024 będzie czasem realizacji planów zawodowych, pełnej satysfakcji z wypełniania codziennych obowiązków i spełnienia marzeń.

Koniec roku 2023 stanowi zarazem zakończenie pełnienia przeze mnie funkcji Redaktora naczelnego PPE. Przez 12 lat dane mi było współpracować z osobami całkowicie oddanymi sprawom czasopisma, dbającymi z ogromnym zaangażowaniem o stałe podnoszenie jego rangi naukowej. Szczególne podziękowania kieruję do Pana doktora Grzegorza Sikorskiego oraz Pani redaktor Magdaleny Ruzickiej, którzy pełniąc funkcje sekretarzy redakcji udzielali mi nieocenionego wsparcia. Ich profesjonalizm i cechy charakteru sprawiały, że przygotowywanie kolejnych numerów miesięcznika było dla mnie nie tylko wypełnianiem przyjętych na siebie obowiązków, ale stanowiło prawdziwą przyjemność. Słowa podziękowania należą się także członkom Rady Naukowej PPE, którzy wyrażając zgodę na uczestnictwo w tym gremium przyczynili się do budowania prestiżu czasopisma.

Nowym członkom redakcji życzę samych sukcesów przy realizacji planów związanych ze stałym podnoszeniem pozycji „Przeglądu Prawa Egzekucyjnego” wśród czasopism naukowych ukazujących się w Polsce. Niech praca w redakcji przyczyni się także do ich osobistego rozwoju zawodowego, tak jak to miało miejsce w moim przypadku.

prof. dr hab. Sławomir Cieślak
Redaktor naczelny

Od Wydawcy

Dziękujemy za wieloletnią współpracę i wkład w rozwój czasopisma „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” dotychczasowemu Redaktorowi naczelnemu Panu prof. dr. hab. Sławomirowi Cieślakowi. Od 2024 r. czasopismo będzie się ukazywało w formie kwartalnika, a nowym Redaktorem naczelnym będzie Pan dr hab. Robert Kulski, prof. UŁ.

Prezes Currenda Spółka z o.o.
Sebastian Szczepański

STRESZCZENIE **Zajęcie rachunku bankowego a kredyt w rachunku**

Przedmiotem artykułu jest, po pierwsze, ustalenie, czy w sytuacji udzielenia przez bank i wykorzystania przez posiadacza rachunku kredytu w rachunku, wpłata lub przelew na rachunek prowadzi do zaspokojenia wierzytelności banku o spłatę kredytu, jeśli rachunek jest przedmiotem zajęcia. Po drugie, chodzi o ustalenie, jakie są konsekwencje zajęcia, w przypadku kiedy posiadacz rachunku nie wykorzystał jeszcze udzielonego mu w rachunku kredytu, a w szczególności czy przedmiotem zajęcia jest wierzytelność o wypłatę kredytu z rachunku. Artykuł broni stanowiska, zgodnie z którym w sytuacji istnienia zadłużenia z tytułu kredytu w rachunku bank nie powinien wykazywać tych środków pieniężnych jako środków przechowywanych na rachunku bankowym, a więc wpłata lub przelew na rachunek bankowy prowadzi do zaspokojenia zobowiązania z tytułu kredytu w rachunku, a nie do zaspokojenia wierzyciela egzekwującego, który uzyskał zajęcie rachunku bankowego. Zajęcie rachunku bankowego oznacza zajęcie wierzytelności posiadacza rachunku o zwrot środków pieniężnych przechowywanych przez bank na rachunku, a nie obejmuje zaspokojenia wierzyciela egzekwującego przy wykorzystaniu wszelkich świadczeń otrzymywanych przez bank od dłużnika egzekwowanego z odwołaniem do numeru rachunku bankowego. Dłużnik będący posiadaczem rachunku bankowego, tak jak ma swobodę wyboru, który swój dług zaspokaja, ma też swobodę wyboru między świadczeniem przez siebie w dług i w kredyt, a więc oddaniem środków na przechowywanie na rachunku bankowym. Odnośnie do drugiego sygnalizowanego problemu, artykuł broni stanowiska, zgodnie z którym egzekucja z rachunku bankowego jest egzekucją z rachunku bankowego w rozumieniu art. 725 k.c., a nie w szczególności z rachunku bankowego sensu largo, a więc zajęcie rachunku bankowego nie obejmuje wierzytelności o wypłatę kredytu udzielonego w rachunku a jedynie wierzytelność o zwrot środków przechowywanych na rachunku bankowym.

Słowa kluczowe: rachunek bankowy, zajęcie, egzekucja, kredyt w rachunku, debet

SUMMARY **Bank Account Seizure and an Overdraft**

First of all, the article answers a question if in the case where a bank grants an overdraft that is used by an account holder, crediting or a transfer to an account leads to satisfying the liability of the bank with the credit repayment if the account has been seized. Secondly, the paper aims at determining consequences of a seizure if an account holder has not used a granted overdraft yet, in particular whether an overdraft drawdown liability is an object of seizure. The article supports the position that if there is debt due to an overdraft, the bank should not disclose such funds as money kept on an account; consequently, crediting or transfer to a bank account leads to satisfying the liability due to an overdraft, rather than the satisfaction of an enforcing creditor who has obtained the seizure of a bank account. Seizure of a bank account means the seizure of liabilities of a bank account holder for the repayment of funds kept at the bank, but does not involve satisfying an enforcing creditor using any and all benefits received by a bank from a debtor enforced against with reference to a bank account number. A debtor who is a holder of a bank account, just as he is free to choose which of his debts are to be repaid, has also the freedom of choosing between his performance for the account of a debt or a credit, hence transferring funds to be kept on a bank account. With regard to the latter of the above-mentioned issues, the article defends the position that enforcement against a bank account is an enforcement against a bank account in the meaning of article 725 of the Civil Code, rather than in particular against a bank account sensu largo, which means that enforcement against a bank account does not cover liabilities due to an overdraft drawdown, but only liabilities for the reimbursement of funds kept on a bank account.

Keywords: *bank account, seizure, overdraft, debit*

Zajęcie rachunku bankowego a kredyt w rachunku

1. Uwagi wprowadzające

Przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu są skutki zajęcia rachunku bankowego w razie udzielenia posiadaczowi rachunku kredytu w rachunku¹. Celem prowadzonych tu rozważań jest w szczególności ustalenie, czy w sytuacji udzielenia przez bank i wykorzystania przez posiadacza rachunku kredytu w rachunku, wpłata lub przelew na rachunek prowadzi do zaspokojenia wierzytelności banku o spłatę kredytu, jeśli rachunek jest przedmiotem zajęcia. Ustalenia wymaga np. znaczenie woli dokonującego wpłaty lub przelewu odnośnie do oddania tych środków na przechowywanie przez bank na rachunku bankowym, czy spłaty przy ich wykorzystaniu kredytu udzielonego w rachunku. Ponadto chodzi również o określenie konsekwencji zajęcia, w przypadku kiedy posiadacz rachunku nie wykorzystał jeszcze udzielonego

¹ Patrz też: T. Czech, *Zaliczanie środków pieniężnych wpływających na zajęty rachunek bankowy na spłatę kredytu w rachunku*, PPE 2020, nr 9, s. 2; R. Adamus, *Kredyt w rachunku bieżącym a problem zajęcia egzekucyjnego*, MPB 2017, nr 12, s. 61; A. Stangret-Smoczyńska, *Egzekucja z rachunku bankowego* [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, pod red. J. Gołaczyńskiego, Warszawa 2008, s. 225; W. Zręda, *Zajęcie rachunku bankowego*, PB 2000, nr 2, s. 57; M. Adamczyk, *Zajęcie rachunku bankowego a umowa kredytu w rachunku bankowym*, M.Prawn. 2010, nr 16, s. 887.

mu w rachunku kredytu. Kwestie te wywołują wiele wątpliwości w doktrynie, a mają niewątpliwie istotne znaczenie praktyczne

2. Rachunek bankowy i rachunek *sensu largo*

W dalszej części rozważań używane będą dwa pojęcia: rachunku bankowego oraz rachunku *sensu largo*. Rachunek *sensu largo* oznacza historyczne zestawienie świadczeń (najczęściej tylko świadczeń pieniężnych) spełnionych lub należnych między dwoma osobami (osobą prowadzącą rachunek oraz osobą, dla której rachunek jest prowadzony, czyli posiadaczem rachunku), a także saldo, czy też inne podsumowanie tych spośród świadczeń, które dalej pozostają należne.

Najczęściej świadczenia te będą miały podstawę w jednej umowie, ale nie jest to konieczne. Przykładowo na rachunku klienta w sklepie wykazywane (ewidencjonowane) są świadczenia pieniężne w przeszłości należne od klienta prowadzącemu sklep w związku z dokonywanymi przez klienta w tym sklepie zakupami towarów oraz świadczenia pieniężne w przeszłości spełniane przez klienta jednorazowo na koniec miesiąca jako spłata jego długu wynikającego z tych zakupów. Będące częścią tego rachunku podsumowanie świadczeń należnych i spełnionych pokazuje już nie informację historyczną (świadczenia pieniężne w przeszłości należne od klienta i świadczenia pieniężne w przeszłości przez klienta spełnione), ale to, jakie świadczenie pieniężne klient ma jeszcze spełnić.

W przypadku akurat tego przykładowego rachunku nie dochodzi do saldowania, a jedynie do zaspokajania przez świadczenia pieniężne klienta, spełniane na koniec miesiąca istniejących na ten moment jego zobowiązań pieniężnych wobec prowadzącego sklep. Wynika to z tego, że w podanym przykładzie klient nie nabywa żadnych należności wobec prowadzącego sklep, a jedynie prowadzący sklep wobec klienta. Świadczenie klienta jest więc zawsze świadczeniem w dług². Z saldowaniem

² Autor niniejszego artykułu pomija przypadek, gdy w ramach takiego rachunku klient dokonuje pewnych płatności z góry, zaliczkowo.

mielibyśmy do czynienia wtedy, gdyby świadczenie pieniężne klienta nie było świadczeniem w dług (a więc prowadzącym do zaspokojenia jego istniejącego zobowiązania wobec prowadzącego sklep), ale świadczeniem w kredyt (a więc prowadzącym do powstania roszczenia klienta wobec drugiej strony, równoległe do istnienia roszczenia drugiej strony wobec klienta). Po spełnieniu przez klienta świadczenia w kredyt byłyby więc dwa świadczenia pieniężne należne, z różnymi wierzycielami (wierzycielem w przypadku jednej wierzytelności byłby klient, a w przypadku innej – prowadzący sklep). Dopiero w konsekwencji zastosowania uzgodnionego przez strony umowy rachunku *sensu largo* mechanizmu saldowania (np. automatycznej kompensaty) byłyby one w części lub całości umarzone.

Jedną z postaci umowy rachunku *sensu largo* (jako umowę rachunku bieżącego) regulował Kodeks handlowy³ w art. 533 i nast. W przepisie tym przewidziano wstawianie na rachunek wierzytelności i świadczeń z różnych czynności handlowych między stronami i rozliczenie co do zasady półroczne⁴. Zgodnie z art. 533 k.h. przez umowę rachunku bieżącego strony zobowiązują się między sobą, że wynikające z czynności handlowych wierzytelności i świadczenia obu stron wpisywane będą na rachunek i że rozliczenie oraz ustalenie nadwyżki (salda) dokonywane będzie tylko co pewien czas. Rachunek bankowy oznacza natomiast – jeśli nie w każdym wypadku, to co najmniej w modelu kodeksowym (patrz dalej) – historyczne zestawienie świadczeń pieniężnych spełnionych (także w kredyt) lub należnych w relacji posiadacz rachunku – bank prowadzący ten rachunek, przy czym chodzi wyłącznie o świadczenia mające swoją podstawę w stosunku prawnym wynikającym z umowy rachunku bankowego, o której mowa w art. 725 k.c.⁵,

³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. (Dz.U. z 1934 r., poz. 502 z późn. zm.), obecnie uchylone; dalej: k.h.

⁴ Więcej o rachunku bieżącym oraz o rachunku otwartym zob. Z. Żabiński, *Umowa rachunku bankowego*, Warszawa 1967, s. 29 i 40. Opisany tutaj rachunek *sensu largo* mógłby być – w zależności od dalszych cech – zarówno rachunkiem bieżącym, jak i rachunkiem otwartym.

⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610); dalej: k.c.

a także saldo czy inne podsumowanie tych spośród świadczeń, które dalej pozostają należne⁶.

Saldo to może być – z perspektywy posiadacza rachunku – dodatnie, co oznacza, że bank przechowuje oddane mu w tym celu przez posiadacza rachunku środki pieniężne. Może ono też być ujemne, jeśli świadczenia pieniężne należne bankowi od posiadacza rachunku w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego (jako opłaty i prowizje) przewyższyły kwotę środków pieniężnych przechowywanych wcześniej przez bank w ramach umowy rachunku. Oprócz dopisania do rachunku opłat i prowizji banku należnych mu w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego, saldo ujemne może być konsekwencją pomyłkowego zwrotu środków posiadaczowi rachunku (wykonania rozliczenia pieniężnego), w sytuacji gdy żadne środki pieniężne nie były w danym momencie przechowywane na rachunku.

Jeszcze czym innym jest natomiast możliwość wykorzystania wierzytelności posiadacza rachunku o zwrot środków pieniężnych przechowywanych na rachunku do umorzenia zobowiązania posiadacza rachunku z innego stosunku prawnego, co dzieje się przy wykorzystaniu instytucji potrącenia umownego czy potrącenia ustawowego lub dzięki upoważnieniu banku do pobrania środków pieniężnych z rachunku bankowego. Nie może to w każdym razie prowadzić do powstania salda ujemnego na rachunku bankowym (do debetowania rachunku bankowego), bo sprowadza się to jedynie do „zagospodarowania” wierzytelności posiadacza rachunku o zwrot środków pieniężnych przechowywanych na rachunku. Sytuacja taka ma zatem miejsce zawsze w ramach dodatniego salda rachunku. Odmienne stanowisko, pozwalające na debetowanie rachunku

⁶ Inaczej, jak się wydaje, T. Czech, *Zaliczanie...*, *op. cit.*, s. 2, który pisze, że kredyt w rachunku charakteryzuje się szczególnym powiązaniem z rachunkiem bankowym, w którym „ewidencjonowane są wypłaty i spłaty środków pieniężnych udostępnionych kredytobiorcy” (podczas gdy autor niniejszego artykułu uważa, że są one ewidencjonowane w rachunku *sensu largo*, a nie w rachunku bankowym w rozumieniu k.c., co nie wyklucza saldowania kwot z rachunku *sensu largo* z kwotami na rachunku bankowym, jeżeli strony uzgodniły taki mechanizm). Podobnie jak T. Czech również R. Adamus, *Kredyt...*, *op. cit.*, s. 58, oraz M. Bączyk [w:] *System Prawa Handlowego. Tom 5C. Prawo umów handlowych*, pod red. M. Steca, Warszawa 2020, pkt 20.2.10.

bankowego w innych przypadkach, nie uwzględnia odpowiednio wskazywanych tutaj różnic między rachunkiem bankowym w byłym k.h., który nie służy do wstawiania do niego wszelkich wierzytelności i świadczeń między stronami, a ujmowanym szeroko przez prawodawcę w k.h. rachunkiem bieżącym. Nieuzasadnionemu zacieraniu różnic sprzyja też określanie kredytu w rachunku jako „kredytu w rachunku bieżącym”, co nawiązuje do pojęcia rachunku bieżącego w k.h. i do kredytu w takim rachunku.

Wykazanie salda (zamiast innego podsumowania należnych jeszcze świadczeń) jest w przypadku rachunku bankowego konsekwencją istnienia określonego mechanizmu saldowania wzajemnych należności pieniężnych wynikających z umowy rachunku bankowego. Jak już wspomniano, saldowanie to trzeba odróżnić od prostego wskazania – w ramach zestawienia dokonywanego w rachunku – które świadczenia pozostają należne w relacji między stronami. W tym ostatnim przypadku mogłyby dojść do tego, że świadczenia pieniężne byłyby w tym samym czasie należne i jednej, i drugiej stronie. W sytuacji saldowania należne jest natomiast co najwyżej jedno świadczenie pieniężne (względnie rachunek wynosi zero).

W prowadzonej w artykule analizie będzie każdorazowo chodziło o stosunek rachunku *sensu largo* istniejący między tymi samymi stronami, co stosunek rachunku bankowego, a więc o stosunek rachunku *sensu largo* istniejący między posiadaczem rachunku bankowego oraz bankiem prowadzącym ten rachunek. Nie oznacza to jednak, jak już wskazywano i jak wynika z podanego przykładu rachunku w sklepie, że taka charakterystyka podmiotowa (posiadacz rachunku bankowego, bank) musi dotyczyć każdego rachunku *sensu largo*.

Dla omawianego tu przypadku rachunku *sensu largo* zestawienie składające się na rachunek *sensu largo* będzie obejmowało zarówno świadczenia spełnione lub należne w ramach umowy rachunku bankowego, jak i świadczenia spełnione lub należne w ramach innych umów między posiadaczem rachunku a bankiem, w szczególności w ramach umowy kredytu w rachunku (inaczej:⁷ debetu w rachunku, limitu w rachunku, overdraftu).

⁷ Patrz T. Czech, *Zaliczanie...*, *op. cit.*, s. 2.

Specyfiką udzielenia kredytu w rachunku⁸ jest to, że wypłata kredytu ma miejsce w ten sam sposób, jak wygląda dowolne rozliczenie pieniężne następujące w ciężar środków pieniężnych oddanych bankowi na przechowanie w ramach rachunku bankowego (np. przelew, wypłata gotówkowa, polecenie zapłaty, karta płatnicza)⁹. Niezależnie więc od tego, czy rozliczenie pieniężne następuje w ciężar środków pieniężnych oddanych przez posiadacza rachunku na przechowanie banku w ramach umowy rachunku bankowego, czy przy wykorzystaniu kredytu w rachunku, wygląda ono tak samo. Do kwoty środków pieniężnych oddanych bankowi na przechowanie w ramach umowy rachunku bankowego następuje ono przy tym w ciężar tych środków (zmniejszając kwotę oddaną bankowi na przechowanie w ramach rachunku bankowego przez jego posiadacza), a w pozostałej kwocie prowadzi do powstania debetu (saldo ujemnego) na rachunku¹⁰. W świetle tego, co już powiedziano, jest to jednak w istocie nie debet na rachunku bankowym, co debet na rachunku *sensu largo*, podczas gdy rachunek bankowy, wykazujący rozliczenia między stronami wyłącznie w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego, wykazuje w tym przypadku saldo zerowe (brak środków pieniężnych oddanych bankowi na przechowywanie i brak należnych świadczeń na rzecz banku z tytułu opłat i prowizji w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego). Nie chodzi przy tym o to, ile wykazuje określone konto w rachunkowości banku – bo bank ma swobodę w organizowaniu swoich systemów księgowych¹¹ i dlatego może na określonym jednym koncie w swojej rachunkowości wykazywać także inne rozliczenia z posiadaczem rachunku niż tylko rozliczenia w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego – ale chodzi o rachunek bankowy w rozumieniu k.c. lub prawa bankowego, a pośrednio więc także k.p.c.

⁸ Patrz więcej np. T. Czech, *Kredyt w rachunku bankowym*, MPB 2020, nr 2, s. 75.

⁹ Tak też T. Czech, *Zaliczanie...*, *op. cit.*, s. 2.

¹⁰ Patrz więcej np.: T. Czech, *Debetowanie rachunku bankowego*, MPB 2014, nr 4, s. 71; D. Rogoń, *Debet na rachunku bankowym – konstrukcja prawna i skutki*, PB 2003, nr 5, s. 39.

¹¹ Tak też T. Czech, *Debetowanie...*, *op. cit.*, s. 72.

Co jeszcze istotniejsze i do czego odwołano się w dalszej analizie, sposób udzielenia kredytu w rachunku wygląda tak, że środki pieniężne wpływające na rachunek mają każdorazowo automatycznie powodować zmniejszenie tego ujemnego salda na rachunku *sensu largo*¹². Do wyjaśnienia pozostaje zatem, czy wpływają one zawsze od razu na rachunek bankowy (są od razu środkami oddanymi bankowi na przechowanie przez posiadacza rachunku, przy czym dzięki określonemu mechanizmowi saldowania w pewnych przypadkach mogłoby być możliwe umorzenie dzięki tym środkom zobowiązania posiadacza rachunku do spłaty kredytu w rachunku), czy też wpływają one na rachunek *sensu largo*, a na rachunek bankowy wpływa jedynie ich nadwyżka po uprzednim ewentualnym wyzerowaniu debetu w rachunku *sensu largo*.

3. Spłata kredytu w razie zajęcia rachunku bankowego

Standardowo umowa kredytu w rachunku przewiduje dokonywanie przez posiadacza rachunku bankowego spłaty kredytu udzielonego mu w rachunku poprzez wpłatę lub przelew środków na zdebitowany rachunek bankowy. Co do zasady (patrz dalej) ani wpłata, ani przelew nie mają w tym przypadku na celu oddania przez posiadacza rachunku środków pieniężnych na przechowanie przez bank zgodnie z umową rachunku bankowego (*vide* definicja umowy rachunku bankowego z art. 725 k.c., wskazująca na wynikające z tej umowy zobowiązanie banku do przechowywania środków pieniężnych posiadacza rachunku). Celem posiadacza rachunku dokonującego wpłaty lub przelewu środków na rachunek bankowy jest w tym przypadku, co do zasady, spłata kredytu (a więc spełnienie świadczenia w postaci wpłaty lub przelewu następuje w dług, a nie w kredyt). Tym samym nie powinno dojść do wykazania tych środków pieniężnych na rachunku bankowym, co oznaczałoby, że są to środki oddane bankowi na przechowanie przez posiadacza rachunku,

¹² Tak też T. Czech, *Zaliczanie...*, *op. cit.*, s. 2.

względnie miałyby one służyć zaspokojeniu należności banku z tytułu opłat i prowizji należnych w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego. Natomiast być może powinno dojść do wykazania tych środków pieniężnych w rachunku *sensu largo*.

Zgodnie z art. 451 k.c. dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów w tym samym rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Tak samo dłużnik spełniający świadczenie może też wybrać, czy spełnia je w dług, czy w kredyt. Na tej zasadzie posiadacz rachunku może przy spełnieniu na rzecz banku świadczenia polegającego na wpłacie lub przelewie na rachunek bankowy wskazać, czy spełnia w ten sposób świadczenie wynikające z kredytu udzielonego mu w tym rachunku bankowym (a więc spełnia świadczenie w dług), czy też spełnia świadczenie w kredyt, oddając środki pieniężne objęte taką wpłatą lub przelewem bankowi na przechowanie na rachunku bankowym. Nie ma podstaw do przyjęcia, że środki pieniężne wpłacone lub przelane na rachunek bankowy zawsze muszą zostać najpierw uznane za oddane na przechowanie bankowi (w ten sposób aktualizuje się wierzytelność posiadacza rachunku o zwrot tych środków), i tym samym wykazane w rachunku bankowym, by dopiero następnie można było rozważać umorzenie (przy wykorzystaniu wierzytelności posiadacza rachunku o zwrot takich środków oddanych bankowi na przechowanie) zobowiązania posiadacza rachunku z tytułu spłaty kredytu. W tym ostatnim przypadku następowałoby to w konkurencji z zaspokojeniem – dzięki takim środkom pieniężnym przechowywanym na rachunku bankowym – wierzyciela egzekwującego, który uzyskał zajęcie tego rachunku bankowego¹³.

W każdym razie zajęcie rachunku bankowego nie pozbawia posiadacza rachunku uprawnień wynikających z art. 451 k.c. i nie wyklucza innej kwalifikacji na gruncie art. 451 k.c. środków pieniężnych wpłacanych lub przelewanych na rachunek bankowy niż koniecznie świadczenie w kredyt

¹³ Odnośnie do egzekucji z rachunków bankowych zob. G. Sikorski, *Egzekucja z rachunków bankowych*, Sopot 2011.

(czyli oddanie bankowi na przechowywanie w ramach umowy rachunku bankowego). W żadnej mierze nie byłoby funkcjonalnie zasadne przyjęcie, że wierzyciel (w tym przypadku bank), któremu świadczy dłużnik egzekwowany na zaspokojenie swojego długu wobec tego wierzyciela, musi oddać otrzymane w dług świadczenie wierzycielowi egzekwującemu, a tym samym, że jego wierzytelność (tutaj wierzytelność banku o spłatę kredytu w rachunku) jest podporządkowana wierzytelności wierzyciela egzekwującego.

Ograniczone znaczenie ma wskazany przez posiadacza rachunku tytuł dokonywanej przez niego wpłaty lub przelewu na rachunek bankowy, w którym udzielono kredytu. Zaproponowana wyżej interpretacja ma więc zastosowanie także wtedy, gdy jako tytuł wpłaty czy przelewu podawane jest np. „wpłata”, „przelew na rachunek”, a nawet „zasilenie rachunku”. Zasilenie rachunku, czyli inaczej zwiększenie jego salda, skoro chodziłoby o rachunek *sensu largo*, nie oznacza bowiem koniecznie oddania środków pieniężnych bankowi na przechowanie. Znaczenie zachowania dłużnika, które polegałoby na spełnieniu świadczenia, należy interpretować w świetle całości okoliczności towarzyszących świadczeniu. Prowadzi to do wniosku, że jedynie w wyjątkowych przypadkach wolą posiadacza rachunku dokonującego wpłaty lub przelewu na rachunek bankowy będzie oddanie tych środków pieniężnych na przechowanie przez bank, przy jednoczesnym braku spłaty kredytu udzielonego posiadaczowi w tym samym rachunku. Z praktycznej perspektywy można wyobrazić sobie taką sytuację tylko wówczas, gdyby udzielony w rachunku kredyt nie był odnawialny, a więc posiadacz rachunku chce móc korzystać z tego kredytu w rachunku przez okres dłuższy niż ten, na który obecnie oddaje on środki na przechowanie banku poprzez wpłatę lub przelew na rachunek. Trzeba też zauważyć, że jeszcze mniej prawdopodobne jest to, że posiadacz rachunku poprzez wpłatę lub przelew na rachunek bankowy dąży do oddania środków na przechowanie przez bank, zamiast do spłaty kredytu udzielonego mu w rachunku, w sytuacji gdy dokonano uprzednio zajęcia rachunku bankowego.

Tak samo zatem będzie, jeśli przy wpłacie lub przelewie dokonywanym przez posiadacza rachunku nie podano żadnego tytułu (nie dokonano opisu wpłaty lub przelewu). Nie ma bowiem podstaw do wymagania, aby zaliczenie, o którym mowa w art. 451 k.c., było wyraźne. Zaliczeniem jako świadczenie w kredyt nie jest w każdym razie samo podanie numeru rachunku bankowego przy okazji takiej wpłaty lub przelewu. Sprawa jest jednak oczywiście klarowniejsza, jeżeli posiadacz rachunku, wskazując numer rachunku bankowego, na który dokonuje wpłaty lub przelewu, podaje jako tytuł wpłaty lub przelewu np. „spłata kredytu”. Nie ma też znaczenia, czy wpłaty lub przelewu dokonuje sam posiadacz rachunku, czy osoba trzecia z upoważnienia posiadacza rachunku (np. dłużnik posiadacza rachunku).

Potraktowanie świadczenia polegającego na wpłacie lub przelewie dokonanych przez posiadacza rachunku na rachunek, w którym udzielono kredytu, jako świadczenia w kredyt, czyli oddanie środków na przechowanie przez bank byłoby zdaniem autora niniejszego artykułu właściwe dopiero, gdyby posiadacz rachunku wskazał, co pozostaje możliwe – mimo wymagalności spłaty kredytu w rachunku – jako tytuł wpłaty lub przelewu „oddanie środków na przechowanie banku” lub równoznaczne.

Nie ma natomiast znaczenia, czy w umowie kredytu w rachunku uzgodniono, że bank będzie zaspokajał zobowiązanie posiadacza rachunku z tytułu kredytu w rachunku ze środków już oddanych na przechowanie banku na rachunku bankowym, np. w drodze potrącenia (zamiast zaspokajania tego zobowiązania poprzez wpłatę lub przelew na rachunek bankowy, a więc świadczenie posiadacza rachunku w dług). W tym ostatnim przypadku saldowaniu wierzytelności posiadacza rachunku wynikającej z umowy rachunku bankowego (środki oddane przez posiadacza rachunku na przechowanie) i wierzytelności banku wynikającej z kredytu w rachunku sprzeciwiałoby się zajęcie rachunku, a więc zajęcie wierzytelności wynikającej z rachunku (w art. 889 k.p.c.¹⁴

¹⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1550); dalej: k.p.c.

mowa wyraźnie o egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego). Możliwość zaspokajania zobowiązania posiadacza rachunku z tytułu kredytu ze środków już oddanych na przechowanie banku na rachunku (np. wpływających na rachunek bankowy po zakończeniu lokaty terminowej posiadacza rachunku w banku) nie wyklucza, że do takiego zaspokojenia dojdzie także bezpośrednio przez wpłatę lub przelew na rachunek bankowy.

Do innego wniosku nie prowadzi przepis art. 890 § 1 pkt 1 k.p.c., bowiem wskazuje, że zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika jest dokonane z chwilą doręczenia bankowi zawiadomienia o zakazie wypłat z tego rachunku i obejmuje również kwoty, których nie było na rachunku bankowym w chwili jego zajęcia, a zostały wpłacone na ten rachunek po dokonaniu zajęcia¹⁵. Wzmianka o wpłaceniu kwot na rachunek bankowy po dokonaniu zajęcia ma na celu podkreślenie, że przedmiotem zajęcia jest także przyrost wierzytelności posiadacza rachunku o zwrot środków oddanych na przechowanie banku następujący po dokonaniu zajęcia. Może chodzić także o sytuację, gdy saldo rachunku na moment dokonania zajęcia jest zerowe¹⁶ czy wręcz ujemne, a następnie na rachunku zaczynają być wykazywane (ewidencjonowane) środki oddane bankowi na przechowanie, a więc aktualizuje się wierzytelność posiadacza rachunku o zwrot tych środków. Nie redefiniuje to natomiast egzekucji z rachunku bankowego w ten sposób, że w konsekwencji stawałaby się ona niejednolita i byłaby zarówno egzekucją z wierzytelności posiadacza rachunku wobec banku wynikających ze stosunku prawnego rachunku bankowego, jak również ze wszystkich świadczeń otrzymywanych w dług przez bank od dłużnika egzekwowanego, byle z odwołaniem do numeru rachunku bankowego¹⁷.

¹⁵ Odmienne: wyrok SA w Gdańsku z dnia 7 lutego 2013 r., V ACa 1044/12, Legalis nr 732664; wyrok SA w Warszawie z dnia 21 maja 2018 r., I ACa 571/17, MPB 2019/5/26, Legalis nr 1805099; wyrok SA w Krakowie z dnia 30 stycznia 2019 r., I AGa 257/18, MPB 2020/9/15, Legalis nr 2246306; Odmienne także w piśmiennictwie: M. Adamczyk, *Zajęcie...*, *op. cit.*, s. 16; T. Czech, *Zaliczenie...*, *op. cit.*, s. 2.

¹⁶ Na skuteczność zajęcia rachunku mimo zerowego salda rachunku bankowego wskazuje G. Sikorski, *Egzekucja...*, *op. cit.*, pkt 10.1.4.

¹⁷ Na wierzytelności posiadacza rachunku wynikające z rachunku bankowego jako na przedmiot egzekucji z rachunku bankowego wskazuje także G. Sikorski, *Egzekucja...*,

Chciałbym także zaznaczyć, że w konsekwencji autor niniejszego artykułu nie podziela prezentowanego w doktrynie stanowiska¹⁸, jakoby o tym, iż środki pieniężne wpłacone lub przebrane na zajęty rachunek bankowy nie służyły zaspokojeniu wierzyciela egzekwującego, miało przesądzać, że po pociągnięciu kredytu w rachunku taki rachunek bankowy wykazuje saldo ujemne, a więc brak jest wierzytelności o zwrot środków pieniężnych oddanych na przechowanie, a to taka wierzytelność jest przedmiotem zajęcia w ramach egzekucji z rachunku bankowego. Autor niniejszego artykułu zgadza się przy tym co do tego, że przedmiotem zajęcia jest wierzytelność posiadacza rachunku wobec banku o zwrot środków oddanych na przechowanie na rachunku bankowym (*notabene* wynikająca z umowy rachunku bankowego i istniejąca, nawet jeśli saldo na rachunku bankowym byłoby w danym momencie zerowe lub ujemne). W modelu kodeksowym (od którego – jak wynika z dalszych prowadzonych tu rozważań – strony nie mogą w tym zakresie odejść) pociągnięcie kredytu w rachunku nie prowadzi jednak do ujemnego salda w rachunku bankowym, a jedynie do ujemnego salda w rachunku *sensu largo*. Dlatego też dla udzielenia odpowiedzi na pytanie o skutki zajęcia, trzeba koniecznie ustalić, czy wpłata lub przelew na rachunek bankowy (tj. dokonana przy posłużeniu się numerem rachunku bankowego) ma zasilać rachunek bankowy (stanowi oddanie środków na przechowanie banku przez posiadacza rachunku), czy ma zasilać w pierwszej kolejności zdebetowany rachunek *sensu largo*. Tylko w tym drugim przypadku wpłacone lub przebrane środki nie posłużą do zaspokojenia wierzyciela egzekwującego, lecz do spłaty kredytu w rachunku. Autor tego artykułu zgadza się jednak

op. cit., pkt 9.2. Jest to, jak należy zauważyć, ujęcie szerokie, nieograniczające się do objęcia egzekucją prowadzoną z rachunku bankowego wierzytelności posiadacza rachunku o zwrot środków przechowywanych na rachunku. Tak szerokie ujęcie stawiałoby jako szczególnie istotną kwestię to, czy kredyt (debet) jest przyznawany w rachunku bankowym, czy poza nim, w rachunku *sensu largo*, przyjmując logicznie, że w tym pierwszym przypadku egzekucja obejmowałaby także wierzytelność o wypłatę kredytu w rachunku jako wierzytelność posiadacza rachunku wynikającą z rachunku bankowego.

¹⁸ Tak jednak: W. Zręda, *Zajęcie...*, *op. cit.*, s. 57, R. Adamus, *Kredyt...*, *op. cit.*, s. 62, A. Stangret-Smoczyńska, *Egzekucja...*, *op. cit.*, s. 226.

z prezentowaną przez zwolenników odmiennego poglądu zasadniczą tezą, iż wpłata lub przelew na zajęty rachunek bankowy nie musi oznaczać, że jeżeli istnieje zobowiązanie z tytułu kredytu w tym rachunku, to przedmiotowa kwota nie może posłużyć do umorzenia zobowiązania z tytułu kredytu w rachunku. Uważa przy tym, że w niektórych przypadkach (tu wskazanych) przedmiotowa kwota nie będzie mogła do tego posłużyć (choć w innych przypadkach do tego posłuży).

Podsumowując tę część rozważań, autor niniejszego artykułu chce zaznaczyć, że we wszystkich przypadkach istnienia zadłużenia z tytułu kredytu w rachunku, gdy posiadacz rachunku nie wskazał, iż celem wpłaty lub przelewu jest oddanie środków na przechowanie banku, bank nie powinien wykazywać środków pieniężnych wpłacanych lub przelewanych na rachunek bankowy jako środków przechowywanych na rachunku bankowym¹⁹. Oczywiście może on je – i nawet powinien – uwzględnić w rozliczeniach z posiadaczem rachunku bankowego w ramach rachunku *sensu largo*. Uzgodnienie kredytu w rachunku, w szczególności (ale nie tylko) w razie wyraźnego umówienia się, że spłata następuje poprzez wpłatę lub przelew na rachunek bankowy, przekształca numer tego rachunku jednocześnie w numer rachunku bankowego i numer rachunku *sensu largo*. Można to obrazowo przedstawić w ten sposób, jakby pod tym numerem rachunku bankowego ukrywał się jednocześnie rachunek bankowy i rachunek kredytowy, który jak wiadomo nie służy do przechowywania środków pieniężnych i na którym żadne środki pieniężne nie są nigdy przechowywane, ale służy do udostępnienia, pociągnięcia i następnie spłaty kredytu.

4. Rozszerzenie zakresu rachunku bankowego

Wreszcie oceny wymaga, czy strony umowy rachunku bankowego mogą – korzystając z dyspozytywności przepisów k.c. o rachunku bankowym

¹⁹ Odmiennie: T. Czech, *Zaliczenie...*, *op. cit.*, s. 2; M. Adamczyk, *Zajęcie...*, *op. cit.*, s. 887.

– przyjąć inne rozwiązania, tj. uczynić wykazywanie (ewidencjonowanie) świadczeń związanych z kredytem w rachunku częścią nie rachunku *sensu largo*, ale częścią samego rachunku bankowego w rozumieniu k.c., a dalej prawa bankowego i k.p.c.²⁰ W konsekwencji z woli stron kredyt w rachunku prowadziłby do debetowania nie rachunku *sensu largo*, ale samego rachunku bankowego. Zgodnie z art. 725 k.c. przez umowę rachunku bankowego bank zobowiązuje się względem posiadacza rachunku, na czas oznaczony lub nieoznaczony, do przechowywania jego środków pieniężnych oraz, jeżeli umowa tak stanowi, do przeprowadzania na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych. Jest to więc pytanie, czy „rachunek bankowy” może z woli stron, pozostając rachunkiem bankowym w rozumieniu m.in. art. 725 k.c., obejmować rozliczenie i rozrachunek wszystkich należności w relacji bank – posiadacz rachunku, a więc także należności niedotyczących środków pieniężnych oddanych bankowi na przechowanie przez posiadacza rachunku i – jeśli umowa tak stanowi – rozliczeń pieniężnych dokonywanych w ciężar tych środków na zlecenie posiadacza rachunku (względnie także opłat i prowizji należnych bankowi w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego). W tej sytuacji rachunek *sensu largo* między bankiem a inną osobą będącą jego posiadaczem zrównałby się z rachunkiem bankowym. W konsekwencji też rachunek bankowy byłby w razie wykorzystania kredytu w rachunku ujemny (inaczej niż tylko skutek obciążenia go opłatami i prowizjami w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego), co wystarczająco sprzeciwiałoby się zaspokojeniu z niego wierzyciela egzekwującego nawet w razie kolejnych wpłat czy przelewów na rachunek bankowy, chyba że spowodowałyby one powstanie dodatniego salda na rachunku, a więc aktualizację wierzytelności o wypłatę środków pieniężnych przechowywanych na rachunku²¹.

²⁰ Była już wcześniej mowa o autorach, którzy traktują kredyt (debet) w rachunku – z mocy umowy rachunku bankowego – jako kredyt (debet) w rachunku bankowym. Patrz przypis 7.

²¹ Autor niniejszego artykułu pomija tutaj, jako wykraczającą poza ramy tego opracowania, kwestię obciążania zajętego rachunku bankowego prowizjami i opłatami

Autor niniejszego artykułu uważa, że nie jest to możliwe, a ponadto w art. 725 k.c. mowa o maksymalnej granicy rozciągania treści rachunku bankowego²². Dlatego wskazanie w tym przepisie na to, że przez umowę rachunku bankowego bank może zobowiązać się względem posiadacza rachunku również do przeprowadzania na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych, nie jest wcale – mimo istnienia zasady swobody umów, która mogłaby wskazywać na coś innego – stwierdzeniem zbędnym. Oznacza ono bowiem, że *a contrario* inne świadczenia spełnione lub należne między stronami mogą wprawdzie być przedmiotem zestawienia przez bank w ramach rachunku *sensu largo* (czy np. rachunku kredytowego), ale już nie w ramach rachunku bankowego w rozumieniu art. 725 k.c. – i rachunek bankowy w rozumieniu tego przepisu ogranicza się do zestawienia wynikającego jedynie z oddania środków na przechowanie banku przez posiadacza rachunku, przeprowadzanych na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych oraz opłat i prowizji banku związanych z rachunkiem bankowym. Rachunek bankowy *de lege lata* jest więc w k.c. rachunkiem wykluczającym kredytowanie posiadacza rachunku przez bank z wykorzystaniem tego rachunku (choć może to mieć miejsce w ramach rachunku *sensu largo*, a nawet – z perspektywy rachunkowości – jednego konta w rachunkowości banku)²³. Rozwiązanie to, będące spuścizną stanu stosunków społeczno-gospodarczych z momentu uchwalania k.c., należy *de lege ferenda* ocenić negatywnie.

w ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy rachunku bankowego, na skutek czego saldo zajętego rachunku bankowego już po jego zajęciu może stać się ujemne, aby następnie skutek wpłaty lub przelewu dokonanego na ten rachunek bankowy ponownie stać się zerowe lub wręcz dodatnie. Warto tutaj odwołać się do art. 541 § 1 uchylonego obecnie Kodeksu handlowego, który w odniesieniu do rachunku bieżącego stwierdzał, że jeżeli wierzyciel strony, pozostającej w stosunku rachunku bieżącego, uzyskał zajęcie przyszłej nadwyżki (tj. przyszłego dodatniego salda rachunku), nie można przez wstawienie nowych pozycji pogorszyć położenia wierzyciela, chyba że wstawienie ich jest następstwem powstałego przed zajęciem stosunku prawnego. Regulacja ta dopuszczała więc, przy spełnieniu pewnych przesłanek, wstawienie do rachunku nowych pozycji z tym skutkiem, że utrudni to następnie powstanie dodatniego salda rachunku, mimo zajęcia przez egzekwującego wierzyciela „przyszłej nadwyżki”.

²² Odmienne M. Bącznyk, *System...*, *op. cit.*, pkt 20.2.10, który pisze w tym kontekście o rachunku bankowym debetowym.

²³ Odmienne Z. Żabiński, *Umowa...*, *op. cit.*, s. 97.

5. Pociągnięcie kredytu w rachunku

Dokonane wyżej rozróżnienie między rachunkiem bankowym a rachunkiem *sensu largo* oznacza też konsekwentnie, że zajęcie rachunku bankowego obejmuje zajęcie wierzytelności wyłącznie w ramach rachunku bankowego (czyli wierzytelności o zwrot środków oddanych na przechowanie, a precyzyjnie: wierzytelności o zwrot środków dalej przechowywanych na rachunku bankowym, a więc już po uwzględnieniu opłat i prowizji związanych z rachunkiem bankowym). Nie obejmuje to natomiast zajęcia innych wierzytelności – tych przysługujących w ramach rachunku *sensu largo*, w szczególności wierzytelności o wypłatę kredytu w rachunku²⁴. Takie inne wierzytelności mogłyby zostać, *lege non distinguente*, zajęte w ramach egzekucji do nich skierowanej.

A zatem także i z tej perspektywy istotne jest odróżnienie rachunku bankowego od rachunku *sensu largo*. Traktowanie wierzytelności o wypłatę kredytu w rachunku jako wierzytelności ze stosunku prawnego rachunku bankowego w rozumieniu art. 725 k.c. (co, jak wskazał autor niniejszego artykułu, nie jest zasadne) mogłoby prowadzić do innych wniosków niż tutaj przedstawione, zależnie oczywiście od momentu wstawienia takiej wierzytelności na rachunek, tj. czy wstawienie jej na rachunek następowałoby w momencie udzielenia kredytu w rachunku, czy w momencie decyzji o jego wykorzystaniu przez posiadacza rachunku.

6. Podsumowanie

Jeżeli posiadacz rachunku nie wskazał, że celem wpłaty lub przelewu na rachunek bankowy jest oddanie środków pieniężnych na przechowanie banku, w sytuacji istnienia zadłużenia z tytułu kredytu w rachunku bank nie powinien wykazywać tych środków pieniężnych jako środków przechowywanych na rachunku bankowym, a więc nie powinien wykazywać

²⁴ Tak też R. Adamus, *Kredyt...*, *op. cit.*, s. 63, D. Rogoń, *Debet...*, *op. cit.*, s. 39, ale z inną argumentacją.

ich w rachunku bankowym. W konsekwencji wpłata lub przelew na rachunek bankowy prowadzi do zaspokojenia zobowiązania z tytułu kredytu w rachunku, a nie do zaspokojenia wierzyciela egzekwującego, który uzyskał zajęcie rachunku bankowego. Kluczem jest, po pierwsze, dokonanie odpowiedniego zaliczenia świadczenia posiadacza rachunku przez bank, tj. przy uwzględnieniu art. 451 k.c. Przepis ten był niesłusznie pomijany w dotychczasowym piśmiennictwie dotyczącym egzekucji z zajętego rachunku bankowego. Koncentrowano się na tym, że w razie istnienia zadłużenia z tytułu kredytu w rachunku, rachunek bankowy miałby być rzekomo zdebetowany (wykazywać saldo ujemne) i pozostawać zdebetowany mimo dokonywanej wpłaty lub przelewu na ten rachunek tak długo, jak długo zadłużenie z tytułu kredytu w rachunku nie zostało spłacone. Tymczasem *de lege lata* kredyt w rachunku, niezależnie zresztą od woli stron, nie może prowadzić do zdebetowania rachunku bankowego (choć może prowadzić do zdebetowania rachunku *sensu largo*). Jest to konsekwencją wąskiego ujęcia rachunku bankowego w k.c., a pośrednio w k.p.c. Po drugie, zajęcie rachunku bankowego oznacza zajęcie wierzytelności posiadacza rachunku o zwrot środków pieniężnych przechowywanych przez bank na rachunku, a nie obejmuje zaspokojenia wierzyciela egzekwującego przy wykorzystaniu wszelkich świadczeń otrzymywanych przez bank od dłużnika egzekwowanego z odwołaniem do numeru rachunku bankowego. Nie obejmuje więc ono świadczeń spełnianych przez posiadacza rachunku na rzecz banku w dług tylko dlatego, że spełniając takie świadczenie, wpłacający lub dokonujący przelewu posługuje się numerem rachunku bankowego. Po trzecie, inną konsekwencją tego, iż egzekucja z rachunku bankowego jest egzekucją z rachunku bankowego w rozumieniu art. 725 k.c., a nie w szczególności z rachunku bankowego *sensu largo*, jest to, że zajęcie rachunku bankowego nie obejmuje wierzytelności o wypłatę kredytu udzielonego w rachunku. Jest to bowiem wierzytelność przysługująca posiadaczowi rachunku w ramach innego stosunku prawnego niż stosunek prawny wynikający z umowy rachunku bankowego.

dr hab. Artur Nowacki, prof. UW, Katedra Prawa Handlowego WPiA Uniwersytetu Warszawskiego; ORCID: 0000-0003-0513-115X

Literatura przedmiotu

- Adamczyk M., *Zajęcie rachunku bankowego a umowa kredytu w rachunku bankowym*, M.Prawn. 2010, nr 16.
- Adamus R., *Kredyt w rachunku bieżącym a problem zajęcia egzekucyjnego*, MPB 2017, nr 12.
- Bączek M. [w:] *System Prawa Handlowego. Tom 5C. Prawo umów handlowych*, pod red. M. Steca, Warszawa 2020, pkt 20.2.10.
- Czech T., *Debetowanie rachunku bankowego*, MPB 2014, nr 4.
- Czech T., *Kredyt w rachunku bankowym*, MPB 2020, nr 2.
- Czech T., *Zaliczanie środków pieniężnych wpływających na zajęty rachunek bankowy na spłatę kredytu w rachunku*, PPE 2020, nr 9.
- Rogoń D., *Debet na rachunku bankowym – konstrukcja prawna i skutki*, PB 2003, nr 5.
- Sikorski G., *Egzekucja z rachunków bankowych*, Sopot 2011.
- Stangret-Smoczyńska A., *Egzekucja z rachunku bankowego* [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, pod red. J. Gołaczyńskiego, Warszawa 2008.
- Zręda W., *Zajęcie rachunku bankowego*, PB 2000, nr 2.
- Żabiński Z., *Umowa rachunku bankowego*, Warszawa 1967.

Akty prawne

- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. (Dz.U. z 1934 r., poz. 502 z późn. zm.), obecnie uchylone.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1550).

Orzecznictwo

- Wyrok SA w Gdańsku z dnia 7 lutego 2013 r., V ACA 1044/12, Legalis nr 732664.
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 21 maja 2018 r., I ACA 571/17, I ACA 571/17, MPB 2019/5/15, Legalis nr 1805099.
- Wyrok SA w Krakowie z dnia 30 stycznia 2019 r., I AGa 257/18, MPB 2020/9/15, Legalis nr 2246306.

**STRESZCZENIE Uregulowanie podziału odpowiedzialności
pomiędzy zastępowanym komornikiem
a jego zastępcą w art. 50 u.k.s.**

Przepis art. 50 ustawy o komornikach sądowych wprowadza podział co do odpowiedzialności między zastępowanym komornikiem a jego zastępcą (kura-torem kancelarii) dotyczący ponoszenia zobowiązań wynikających z zatrud-niania osób w kancelarii oraz ponoszenia kosztów osobowych i rzeczowych związanych z prowadzoną działalnością egzekucyjną. Przywołany przepis ma zastosowanie jedynie w sytuacji odwołania komornika z zajmowanego stanowiska (art. 19 ustawy), wygaśnięcia powołania na stanowisko komorni-ka z mocy prawa z przyczyn wskazanych w art. 20 ust. 1 pkt 2–4 i 6 ustawy albo przeniesienia komornika (art. 23 ustawy). Regulacja art. 50 ustawy nie będzie miała zastosowania, w przypadku gdy wygaśnięcie powołania nastąpi-ło na skutek śmierci albo ubezwłasnowolnienia komornika (art. 20 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy). W opracowaniu dokonano analizy zagadnienia odnoszącego się do zasad regulujących podział odpowiedzialności pomiędzy zastępowanym ko-mornikiem a jego zastępcą, o których mowa w art. 50 ustawy.

Słowa kluczowe: *ustawa o komornikach sądowych, postępowanie egzeku-cyjne, komornik, zastępca komornika*

**SUMMARY Regulation of the Division of Responsibility
Between the Replaced Bailiff and His Deputy in art. 50 u.k.s.**

The provision of art. 50 of the Act on Court Bailiffs introduces a division of liability between the replaced bailiff and his deputy (curator of the law firm) regarding incurring obligations arising from the employment of people in the law firm and incurring personal and material costs related to the enforcement activities conducted. The above-mentioned provision applies only in the event of dismissal of the bailiff from the position held (article 19 of the Act), expiry of the appointment to the position of bailiff by operation of law for the reasons specified in art. 20 section 1 points 2–4 and 6 of the Act or transfer of the bail-iff (article 23 of the Act). Regulation of art. 50 of the Act will not apply if the

expiry of the appointment occurred as a result of the death or incapacitation of the bailiff (Article 20 section 1 points 1 and 5 of the Act). The author analyzes the issue relating to the rules governing the division of responsibility between the replaced bailiff and his deputy, referred to in art. 50 of the Act.

Keywords: *law on court bailiffs, enforcement proceedings, bailiff, deputy bailiff*

Uregulowanie podziału odpowiedzialności pomiędzy zastępowanym komornikiem a jego zastępcą w art. 50 u.k.s.

I. Wprowadzenie

Funkcja zastępcy komornika została przewidziana na wypadek braku możliwości wykonywania przez komornika zadań i czynności, o których mowa w art. 3 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych¹. Przepis art. 50 u.k.s. określa, że w przypadku odwołania komornika z zajmowanego stanowiska, wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika z mocy prawa albo przeniesienia komornika, z wyjątkiem sytuacji, gdy wygaśnięcie powołania nastąpiło na skutek śmierci albo ubezwłasnowolnienia, jeżeli należne kuratorowi kancelarii wynagrodzenie prowizyjne oraz pobrane i ściągnięte opłaty komornicze, o których mowa w art. 48 ust. 4 pkt 2 u.k.s., nie wystarczają na bieżące zaspokojenie należności powstałych w terminie 3 miesięcy od dnia

¹ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1691); dalej: u.k.s.

zwolnienia stanowiska, a wynikających z zatrudnienia osób, o których mowa w art. 153 u.k.s., oraz kosztów działalności egzekucyjnej, o których mowa w art. 152 ust. 1 pkt 1 u.k.s., za zobowiązania te odpowiedzialny jest, do wysokości, w jakiej nie zostały one zaspokojone, odwołany lub przeniesiony komornik albo komornik, którego powołanie wygasło z mocy prawa. Przepis zdania pierwszego stosuje się wyłącznie do zobowiązań wynikających z umów, które komornik zawarł przed zwolnieniem stanowiska. Z kolei ust. 2 przywołanego artykułu wskazuje, że odwołany lub przeniesiony komornik albo komornik, którego powołanie wygasło z mocy prawa, może uchylić się od odpowiedzialności, o której mowa w art. 50 ust. 1 u.k.s., jeżeli wykaze, że do nieuregulowania należności doszło na skutek działań lub zaniechań zastępcy komornika lub kuratora kancelarii. Stosownie do przepisu art. 50 ust. 3 u.k.s. odwołany lub przeniesiony komornik albo komornik, którego powołanie wygasło z mocy prawa, oraz jego następcy prawni ponoszą osobistą odpowiedzialność majątkową za koszty związane z przekazaniem do przechowywania, zniszczenia lub archiwizacji akt spraw, w których postępowanie zostało zakończone przed zwolnieniem stanowiska komornika, w zakresie, w jakim pozostawione przez komornika środki nie wystarczają na ten cel. Osoby te ponoszą także osobistą odpowiedzialność majątkową z tytułu zwrotu kosztów komorniczych nienależnie ściągniętych lub pobranych przed dniem zwolnienia stanowiska komornika, w przypadkach gdy obowiązek ich zwrotu powstał po tej dacie. Przepis ten stosuje się odpowiednio do konieczności wypłaty stronie odszkodowania za szkodę wyrządzoną przed dniem zwolnienia stanowiska albo zapłaty stosownej sumy pieniężnej z tytułu przewlekłości postępowania, w zakresie, w jakim przewlekłość ta nastąpiła przed dniem zwolnienia stanowiska (art. 50 ust. 4 u.k.s.).

Ustawodawca w przepisie art. 50 u.k.s. uregulował więc podział co do zasad odpowiedzialności pomiędzy zastępowanym komornikiem a jego zastępcą (kuratorem kancelarii) dotyczący ponoszenia zobowiązań wynikających z zatrudniania osób w kancelarii oraz ponoszenia kosztów

osobowych i rzeczowych związanych z prowadzoną działalnością egzekucyjną. Przywołany przepis ma zastosowanie jedynie w sytuacji odwołania komornika z zajmowanego stanowiska (art. 19 u.k.s.), wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika z mocy prawa z przyczyn wskazanych w art. 20 ust. 1 pkt 2–4 i 6 u.k.s. albo przeniesienia komornika (art. 23 u.k.s.). Regulacja art. 50 u.k.s. nie ma zastosowania, w przypadku gdy wygaśnięcie powołania nastąpiło na skutek śmierci albo ubezwłasnowolnienia komornika (art. 20 ust. 1 pkt 1 i 5 u.k.s.).

2. Zastępca długotrwały komornika

Instytucja długotrwałego zastępcy komornika została uregulowana w przepisie art. 45 u.k.s. Przepis ten w ust. 1 określa, że w przypadku odwołania komornika z zajmowanego stanowiska, wygaśnięcia powołania na stanowisko komornika z mocy prawa, przeniesienia komornika albo zawieszenia komornika w czynnościach, zastępcę komornika wyznacza, w drodze zarządzenia, prezes właściwego sądu apelacyjnego na wniosek rady właściwej izby komorniczej. We wniosku wskazuje się osobę kandydata na zastępcę komornika i przyczyny zastępstwa.

Choć ustawodawca aktualnie wyodrębnia zastępstwo krótkotrwałe i długotrwałe komornika², to pojawiają się poglądy, że powinno się mówić o trzech rodzajach zastępstwa – krótkotrwałym, długotrwałym oraz długotrwałym prowadzącym do likwidacji kancelarii³. M. Klonowski z kolei posługuje się pojęciem zastępstwa potencjalnie długotrwałego⁴. Autor ten dodaje, że z jednej strony odnosi się to do sytuacji zwolnienia stanowiska i związanego z tym opuszczenia kancelarii, z drugiej zaś do przypadków, gdy zawieszony komornik powinien zostać pozbawiony

² Uzasadnienie projektu ustawy o komornikach sądowych, druk sejmowy nr 1582, Sejm VII kadencji, s. 20.

³ G. Julke [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2018, s. 280.

⁴ M. Klonowski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. R. Reiwer, Warszawa 2021, art. 45, Nb 1.

możliwości oddziaływania na bieżącą działalność kancelarii. „Poza przypadkiem wyznaczenia zastępcy w związku z zawieszeniem komornika w czynnościach zastępcy ustanowiony w sposób przewidziany w art. 45 ust. 1 u.k.s. ma, zgodnie z art. 48 ust. 3 u.k.s, status kuratora kancelarii”⁵. G. Julke przyjmuje zaś, że prawidłowa terminologia nakazywałaby mówić o osobie tymczasowo pełniącej obowiązki komornika⁶. W ocenie J. Szachty mamy do czynienia z dwoma rodzajami zastępstw, bowiem zastępstwo długotrwałe zawiera w sobie dwie odrębne regulacje dotyczące zastępstwa podstawowego oraz prowadzącego do likwidacji kancelarii, jednak oba – z uwagi na aspekt temporalny – nazwać można „długotrwałymi”⁷. Należy zgodzić się ze wskazaną Autorką, że wprowadzenie nazewnictwa zastępstw w przepisach ustawy wpłynęłoby na klarowność i jasność regulacji, a przez to byłyby one bardziej przejrzyste dla odbiorcy⁸.

Komornik-zastępca długotrwały działa w imieniu zastępowanego komornika, co sprawia, że czynności zwykłego zarządu w sprawach organizacji kancelarii wykonuje samodzielnie, zaś na czynności przekraczające zwykły zarząd musi uzyskać zgodę prezesa sądu apelacyjnego (art. 45 ust. 4 u.k.s.). Ustawodawca jednak nie zdefiniował ani nie skatalogował czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, a więc to, czy dana czynność mieści się lub nie w zakresie zwykłego zarządu, można rozstrzygać tylko na przykładzie konkretnego stanu faktycznego. Przy czym oceniając, czy dana czynność przekracza zakres zwykłego zarządu, należy wziąć pod rozwagę, czy zmienia ona dotychczasową organizację pracy kancelarii⁹. B. Falkowski dodaje, że działanie w imieniu zastępowanego komornika w sprawach związanych z organizacją pracy kancelarii, obejmujących zakres zwykłego zarządu, dotyczyć

⁵ *Ibidem*.

⁶ G. Julke, *Status zastępcy komornika*, NC 2008, nr 2, s. 63.

⁷ J. Szachta [w:] *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, pod red. M. Świeczkowskiej-Wójcikowskiej, J. Świeczkowskiego, Warszawa 2020, art. 45, Nb 3.

⁸ *Ibidem*, Nb 4.

⁹ B. Falkowski [w:] *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, pod red. M. Simbierowicza, M. Świtkowskiego, Warszawa 2023, art. 45, Nb 4.

będzie głównie czynności administracyjnych związanych z bieżącym załatwianiem spraw, korzystaniem z rzeczy zgodnie z ich przeznaczeniem i utrzymywaniem rzeczy w stanie niepogorszonym, a więc zastępca ma w obowiązku bieżące kontrolowanie powierzonych zadań aplikantom, asesorum oraz osobom zatrudnionym do obsługi kancelarii, a także podmiotom wynajętym m.in. do ochrony mienia i pomocy w czynnościach terenowych. „W zakresie zadań obejmujących czynności zwykłego zarządu mieści się również terminowe opłacanie kosztów związanych z obsługą kancelarii. Konieczne jest też zapewnienie płynności pracy w kancelarii poprzez dokonywanie bieżących zamówień i zakupów środków biurowych dla zachowania ciągłości pracy osób zatrudnionych oraz funkcjonowania kancelarii”¹⁰. Natomiast jako przykłady czynności przekraczających zwykły zarząd podaje się w piśmiennictwie zmianę dni i godzin przyjęć interesantów, zmianę urzędowania godzin kancelarii, zmianę rachunku bankowego kancelarii przeznaczonego do przechowywania środków wyegzekwowanych w toku egzekucji, zaliczek na pokrycie wydatków gotówkowych w toku egzekucji, jak również uzyskanych opłat egzekucyjnych, czy też przeniesienie akt spraw oraz urządzeń ewidencyjnych zastępowanego komornika do kancelarii wyznaczonego zastępcy¹¹.

Ustawodawca w art. 45 ust. 3 u.k.s. podkreślił, że obowiązek uzyskania zgody prezesa właściwego sądu apelacyjnego istnieje w przypadku zwalniania lub zatrudniania pracowników kancelarii. M. Pawłowska trafnie dostrzega, że istotną przesłanką ku temu z pewnością będzie sytuacja ekonomiczna kancelarii, bowiem trudno, aby w przypadku gdy kancelaria przynosi straty bądź tylko niewielkie zyski, które pozwalają jedynie na zaspokojenie bieżących opłat związanych z prowadzeniem kancelarii, komornik pełniący funkcję zastępcy miał pokrywać straty finansowe z własnych środków¹². Dlatego też najbardziej słusznym

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

¹² M. Pawłowska, *Analiza zastępstwa długotrwałego na przykładzie art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy o komornikach sądowych – problemy praktyczne*, PPE 2022, nr 8, s. 51–76.

wyjściem będzie redukcja etatów, która może częściowo poprawić sytuację ekonomiczną takiej kancelarii. Innym przypadkiem, wymienianym przez M. Pawłowską, w którym uzasadnione jest zwolnienie pracownika, może być niewłaściwe bądź całkowite niewykonywanie powierzonych mu obowiązków służbowych, celowe działania pracownika na szkodę pracodawcy, długotrwała nieusprawiedliwiona nieobecność pracownika. „Co prawda, zastępca może zatrudniać za zgodą właściwego prezesa sądu apelacyjnego nowych pracowników. Jeżeli jednak przeanalizujemy koszty, jakie ewentualnie musi ponieść osoba pełniąca funkcję zastępcy, i porównamy je z comiesięcznymi dochodami kancelarii, które w danym miesiącu mogą oscylować na poziomie zmiennych kwot związanych z dochodem, jakie komornik uzyskuje z tytułu pełnionego zastępstwa, to trudno przyjąć, aby zatrudnienie nowych pracowników było opłacalne”¹³.

G. Julke zwraca uwagę, że przepis art. 45 ust. 1 u.k.s. dotyczy również sytuacji, gdy podstawą ustanowienia zastępcy komornika jest zawieszenie komornika w czynnościach, a zatem sytuacji, gdy zastępowany komornik czasowo tylko nie może pełnić swych obowiązków. Oznacza to, że zwalnianie lub zatrudnianie pracowników przez zastępcę będzie wywoływać skutki dla zastępowanego komornika, a więc komornik ten, po ustaniu przyczyny zawieszenia, ponosić będzie konsekwencje czynności zastępcy, w tym konsekwencje finansowe¹⁴. Dodatkowo, zgodnie z treścią art. 45 ust. 4 u.k.s., w sprawach związanych z organizacją pracy kancelarii zastępca komornika działa w imieniu zastępowanego komornika. „Zastępowany komornik będzie ponosił również skutki nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę pracownikowi (art. 44–51 k.p.), czy skutki niezgodnego z prawem rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 56–61 k.p.). Zastrzeżenie konieczności uzyskania zgody prezesa

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ G. Julke [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. G. Sikorskiego, Sopot 2019, art. 45, Nb 12.

właściwego sądu apelacyjnego nie powoduje żadnych skutków w zakresie odpowiedzialności Skarbu Państwa. Uzyskanie zgody na zwalnianie lub zatrudnianie pracowników nie będzie więc sankcjonować ewentualnych wadliwości likwidacji stosunku pracy¹⁵.

Zgodzić się należy z B. Falkowskim, że uzyskanie zgody prezesa właściwego sądu apelacyjnego dotyczy rozwiązania tych umów z pracownikami, które były zawarte przed dniem wyznaczenia zastępcy komornika, a więc wymagana zgoda nie dotyczy rozwiązania umów o pracę, gdy pracownik znajduje się w okresie wypowiedzenia dokonanego przed wyznaczeniem zastępcy komornika¹⁶. Choć ustawodawca w art. 45 ust. 3 u.k.s. stara się w szczególny sposób ochronić interes pracownika w związku ze zmianą pracodawcy, to jednak należy uznać, że nie ma konieczności uzyskiwania zgody na rozwiązanie stosunku pracy w przypadku rozwiązania umowy o pracę na mocy porozumienia stron (art. 30 § 1 pkt 1 k.p.¹⁷), za wypowiedzeniem przez pracownika (art. 30 § 1 pkt 2 k.p.), bez wypowiedzenia przez pracownika (art. 30 § 1 pkt 3 k.p.) lub z upływem czasu, na który była zawarta (art. 30 § 1 pkt 4 k.p.).

Wyznaczony zastępca, wstępując w prawa i obowiązki zastępowanego komornika, wstępuje również na mocy art. 23¹ k.p. w dotychczasowe stosunki pracy łączące zastępowanego komornika z jego pracownikami. W orzecznictwie sądów pracy podkreśla się, że niezbędnym elementem dla funkcjonowania komornika jako funkcjonariusza publicznego jest kancelaria komornika, którą stanowią nie tylko nieruchomości i ruchomości służące wykonywaniu funkcji komornika, ale także zatrudnieni pracownicy¹⁸. A zatem, co do zasady, to komornik powołany na konkretne stanowisko w konkretnym rewirze jest pracodawcą zatrudnionych w jego kancelarii pracowników. Nie może bowiem budzić wątpliwości,

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ B. Falkowski [w:] *Komentarz do ustawy...*, *op. cit.*, art. 45, Nb 5.

¹⁷ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1465); dalej: k.p.

¹⁸ Zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 19 kwietnia 2010 r., II PK 298/09, Lex nr 602256.

że dla pracowników w takiej sytuacji pracodawcą jest kancelaria tego komornika w tym rewirze. W sytuacji gdy komornik jest odwołany ze stanowiska, a w jego miejsce do pełnienia obowiązków wkracza zastępca komornika wyznaczony przez prezesa sądu apelacyjnego, zastępca komornika wkracza także w ogół praw i obowiązków zastępowanego komornika – przejmuje prowadzone przez niego sprawy, konto bankowe, a także aparat służący wykonywaniu zadań egzekucyjnych, jakim jest kancelaria. Przejmuje zatem także pracowników jako nowy pracodawca w rozumieniu art. 23¹ k.p., przy czym do tego przejęcia dochodzi nie w związku z uzgodnieniami pomiędzy zastępcą a zastępowanym komornikiem jako pracodawcami, ale z mocy prawa w związku z wyznaczeniem zastępcy, niezależnie od jego woli¹⁹. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że z punktu widzenia prawa pracy kancelaria komornicza stanowi jednostkę organizacyjną pracodawcy – w ujęciu osobowym, materialnym i organizacyjno-technicznym, w ramach której i za pomocą której pracodawca realizuje swoje zadania (zakład pracy w ujęciu przedmiotowym), zaś zatrudnionych w kancelarii pracowników łączy umowa o pracę z komornikiem i jest on dla tych pracowników pracodawcą w rozumieniu art. 3 k.p.²⁰ „Zastępca komornika, przejmując z jednej strony zadania wykonywane przez tę jednostkę, będące jednocześnie zadaniami publicznymi odwołanego komornika, w zamian za prawo czerpania z nich dochodów, z mocy art. 23¹ k.p. staje się stroną w dotychczasowych stosunkach pracy łączących odwołanego komornika z jego pracownikami. Nie ma przy tym znaczenia, że wynikający z ustawy o komornikach sądowych i egzekucji zakres kompetencji *in abstracto* zastępcy komornika i komornika nie w pełni się pokrywa. Ważne jest to, że następuje w ten sposób przejęcie obowiązków faktycznie wykonywanych (konkretnych spraw) przez odwołanego komornika w ramach powierzonych mu zadań publicznych realizowanych za pomocą kancelarii, a więc za pomocą zatrudnionych w niej pracowników”²¹.

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ *Ibidem.*

²¹ *Ibidem.*

We wniosku o wyznaczenie zastępcy komornika rada właściwej izby komorniczej obowiązana jest wskazać kandydata na zastępcę komornika i przyczyny zastępstwa (art. 45 ust. 1 zd. 2 u.k.s.), przy czym zastępcą komornika może być wyłącznie inny komornik. W przypadku niezłożenia przez radę właściwej izby komorniczej wniosku o wyznaczenie zastępcy w terminie 7 dni od dnia zaistnienia podstaw jego wyznaczenia określonych w art. 45 ust. 1 u.k.s., prezes właściwego sądu apelacyjnego wyznacza zastępcę komornika spośród członków rady właściwej izby komorniczej (art. 45 ust. 5 u.k.s.). Jak podkreśla G. Julke, regulacja uprawniająca prezesa sądu apelacyjnego do ustanowienia zastępcą – w przypadku niezłożenia wniosku przez radę izby komorniczej – komornika spośród członków właściwej rady komorniczej jest błędna i bezpodstawna, albowiem członkostwo w organie samorządu komorniczego, jakim jest rada izby komorniczej (art. 206 pkt 2 u.k.s.), nie może się wiązać z innymi obowiązkami aniżeli dotyczącymi prac tego organu²². Nakładanie obowiązków w zakresie zastępstwa na członków samorządu komorniczego stanowi wyłącznie efekt przewidywanej niechęci do sprawowania zastępstwa przez komorników (z uwagi na sposób ukształtowania instytucji zastępcy i związane z tym problemy) i próbę „siłowego” nałożenia obowiązków w tym zakresie na członków samorządu.

Prezes właściwego sądu apelacyjnego wyznacza zastępcę komornika w drodze zarządzenia; zarządzenie to ma charakter organizacyjny, wynikający z uprawnień nadzorczych prezesa właściwego sądu apelacyjnego (art. 182 pkt 7 u.k.s.), a więc nie przysługuje na nie żaden środek odwoławczy. Wyjątek może tutaj stanowić jedynie uprawnienie Ministra Sprawiedliwości do wniesienia sprzeciwu co do osoby zastępcy komornika (art. 47 ust. 3 u.k.s.). Choć ustawodawca nie precyzuje, który z komorników (komornicy danego rewiru, z okręgu danego sądu okręgowego, czy też danego sądu apelacyjnego) powinien zostać powołany na funkcję zastępcy komornika, to jednak względy praktyczne

²² G. Julke [w:] *Ustawa o komornikach sądowych...*, *op. cit.*, art. 45, Nb 9.

przemawiają za tym, że zasadne byłoby wskazanie na kandydata komornika działającego w tym samym rewirze, względnie komornika będącego członkiem rady właściwej izby komorniczej.

3. Podział odpowiedzialności na gruncie art. 50 u.k.s.

Zobowiązaniami, o których mowa w art. 50 u.k.s., będą zobowiązania wynikające z umów zawartych przez komornika przed zwolnieniem stanowiska, tj. wszelkie zobowiązania zaciągnięte w związku z zatrudnieniem osób, o których mowa w art. 153 u.k.s., oraz powstałe w związku z prowadzoną działalnością egzekucyjną (art. 152 ust. 1 pkt 1 u.k.s.). W piśmiennictwie podniesiono, że błędnie ustawodawca odsyła do należności wynikających z zatrudnienia osób, o których mowa w art. 153 u.k.s., oraz jednocześnie do kosztów działalności egzekucyjnej, o których mowa w art. 152 ust. 1 pkt 1 u.k.s., a które to koszty obejmują również koszty osobowe, tj. koszty zatrudnienia osób, o których mowa w art. 153 u.k.s.²³

W odniesieniu do zobowiązań wynikających ze stosunków pracowniczych w judykaturze przyjęto, że w przypadkach, w których ustanowiony zostaje kurator kancelarii, dochodzi do przejścia na niego zakładu pracy w całości, a więc nie znajduje zastosowania określona w art. 23¹ § 2 k.p. solidarna odpowiedzialność dotychczasowego i nowego pracodawcy za zobowiązania wynikające ze stosunku pracy²⁴. Podmiotem odpowiedzialnym za wynikające ze stosunku pracy zobowiązania staje się kurator kancelarii, bez względu na to, kiedy takie zobowiązania powstały, albowiem przejęcie kancelarii jako zakładu pracy przez kuratora kancelarii stanowi przypadek, w którym dochodzi do przejęcia całości zakładu pracy bez likwidacji dotychczasowego pracodawcy, którym jest komornik jako osoba fizyczna. Status pracodawcy nie jest bowiem związany z powołaniem na stanowisko komornika, a przysługuje określonej

²³ *Ibidem*, Nb 3.

²⁴ Wyrok SO w Bydgoszczy z dnia 3 stycznia 2023 r., VI U 2247/22, Legalis nr 2897582.

osobie. Zakończenie działalności na stanowisku komornika nie oznacza ustania bytu prawnego osoby fizycznej, która to stanowisko zajmowała. W konsekwencji osoba ta nadal odpowiada za zobowiązania powstałe przed przejściem zakładu pracy na nowego pracodawcę, tj. kuratora kancelarii. Zgodnie z ogólnymi zasadami wyłączna odpowiedzialność kuratora kancelarii obejmować będzie zatem wszystkie wynikające ze stosunków pracy zobowiązania powstałe po przejściu kancelarii. Za takie zobowiązania, co do zasady, nie będzie już ponosił odpowiedzialności były komornik, nawet jeśli wynikać one będą z nawiązanych przez niego stosunków pracy. Ponadto, na podstawie regulacji k.p., kurator kancelarii stanie się odpowiedzialny również za zobowiązania istniejące przed przejściem kancelarii, jednak w tym zakresie obok odpowiedzialności kuratora utrzymana zostanie odpowiedzialność dotychczasowego komornika. Zaspokojenie należności przez jedną z tych osób spowoduje wygaśnięcie zobowiązania. Skutki, jakie wiążą się z ustanowieniem zastępcy komornika będącego kuratorem kancelarii, nie dotyczą sytuacji, w której zastępca komornika ustanowiony zostanie w przypadku zawieszenia komornika. Wówczas nie dochodzi do zmiany stron stosunków prawnych, w tym stosunków pracowniczych, a osobą, na której spoczywają wszystkie prawa i obowiązki wynikające ze stosunków pracy, jest nadal zastępowany komornik²⁵.

W pozostałych przypadkach wyznaczony zastępca nie przejmuje pracowników kancelarii komornika na podstawie art. 23¹ k.p., lecz ma on jedynie kompetencje do wykonywania wobec pracowników kancelarii czynności z zakresu prawa pracy, jako osoba wyznaczona do tych czynności za pracodawcę będącego osobą fizyczną, zgodnie z art. 3¹ § 2 k.p. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w takim przypadku komornik nie traci swego statusu i zakładu w znaczeniu przedmiotowym, zostaje tylko czasowo odsunięty od wykonywania czynności – dalej jest właścicielem kancelarii i stroną stosunków pracy

²⁵ *Ibidem*.

z zatrudnionymi tam pracownikami, gdyż nie kończy się jego byt prawny komornika danego rewiru; dalej korzysta z wielu praw i obowiązków wynikających ze statusu komornika, zaś zastępujący go komornik nie ma żadnych kompetencji do likwidacji kancelarii²⁶. „Zatem osoby zatrudnione w kancelarii nadal są pracownikami kancelarii zawieszonego komornika, za którego jego zadania czasowo wykonuje wyznaczony zastępca. Zastępca zawieszonego komornika nie przejmuje jednak pracowników jako ich nowy pracodawca, tak jak dzieje się to w sytuacji odwołania lub śmierci. Wykonuje on zadania za pomocą aparatu pomocniczego konkretnego funkcjonariusza publicznego, który czasowo nie może pełnić swych obowiązków, czyli przy pomocy pracowników kancelarii zawieszonego komornika. Nie dochodzi do transferu w rozumieniu art. 23¹ k.p.”²⁷. Zastępca komornika ma kompetencje do wykonywania wobec pracowników kancelarii czynności z zakresu prawa pracy. Wykonuje on przejęte zadania przy pomocy „jego” pracowników – jako osoba wyznaczona do czynności z zakresu prawa pracy za pracodawcę będącego osobą fizyczną, który nie może dokonywać tych czynności osobiście, a więc posiada status osoby, o której mowa w art. 3¹ § 2 k.p. w zw. z art. 3¹ § 1 k.p. Z przywołanego przepisu wynika, że gdy pracodawcą jest osoba fizyczna, czynności z zakresu prawa pracy dokonuje ona osobiście, ale także przez organ zarządzający zakładem lub przez inną wyznaczoną do tego osobę. Przepis ten nie wprowadza warunku, że wyznaczyć daną osobę może tylko osoba fizyczna będąca pracodawcą, choć taka sytuacja stanowi regułę. Dopuszczalne jest również wyznaczenie innej osoby przez podmiot zewnętrzny, np. gdy pracodawcą jest osoba całkowicie ubezwłasnowolniona, czynności z zakresu prawa pracy dokonuje jej opiekun wyznaczony przez sąd. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku komornika zawieszonego w czynnościach, dla którego wyznaczony zostaje zastępca²⁸.

²⁶ Wyrok SN z dnia 14 października 2014 r., II PK 289/13, OSNP 2016/2/21.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

Trzeba jednak podkreślić, że pod pojęciem „koszty osobowe”, o których mowa w art. 50 ust. 1 zd. 1 u.k.s., należy rozumieć wszelkie koszty związane z zatrudnieniem pracowników zastępowanego komornika, niezależnie od tego, czy zatrudnienie wynika z umowy o pracę, czy umowy cywilnoprawnej, a więc koszty osobowe obejmują wynagrodzenie aplikantów, asesorów, osób niezbędnych do obsługi kancelarii, jak również podmiotów współpracujących przy ochronie mienia i świadczących pomoc w czynnościach terenowych²⁹.

Pojęcie „koszty działalności egzekucyjnej komornika” użyte w art. 152 ust. 1 u.k.s. nie jest precyzyjne, bowiem obejmuje nie tylko koszty działalności egzekucyjnej, związanej z prowadzeniem egzekucji i wykonywaniem postanowień o udzieleniu zabezpieczenia, ale i koszty związane z wykonywaniem czynności nieegzekucyjnych przewidzianych przepisami ustawy, tj. związane z wykonywaniem zadań, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3 i 4 oraz ust. 4 u.k.s., o ile nie są one pokrywane w ramach wydatków gotówkowych w toku egzekucji³⁰. Niemniej w odniesieniu do kosztów rzeczowych wskazanych w art. 50 ust. 1 zd. 1 u.k.s. należy zaliczyć koszty utrzymania pomieszczeń kancelarii (m.in. opłaty za media, czynsz, najem, dzierżawę), koszty utrzymania sprzętu biurowego i jego konserwacji oraz koszty utrzymania wyposażenia niezbędne do funkcjonowania kancelarii³¹. W sytuacji gdy osoba, która zajmowała stanowisko komornika, była uprawniona do korzystania z pomieszczeń kancelarii jako właściciel albo uprawniony z tytułu ograniczonego prawa rzeczowego, kwestie wynagrodzenia dla osoby, której przysługuje prawo do korzystania z pomieszczeń kancelarii w przypadku powołania kuratora kancelarii, reguluje art. 53 ust. 1 u.k.s.

W doktrynie dostrzeżono, że przepis art. 50 u.k.s. ma podwójne znaczenie, albowiem odnosi się on zarówno do odpowiedzialności wobec osób trzecich ponoszonej przez byłego już komornika za zobowiązania, które

²⁹ B. Falkowski [w:] *Komentarz do ustawy...*, *op. cit.*, art. 50, Nb 1.

³⁰ A. Antkiewicz [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. G. Sikorskiego, Sopot 2019, art. 152, Nb 3.

³¹ B. Falkowski [w:] *Komentarz do ustawy...*, *op. cit.*, art. 50, Nb 1.

na podstawie przepisów o charakterze ogólnym obciążałyby wyłącznie zastępcę komornika, jak i stanowi częściowe uregulowanie stosunków wewnętrznych pomiędzy byłym komornikiem a kuratorem kancelarii, mogących powstać na tle uregulowania przez jeden z tych podmiotów zobowiązań, za które nie powinien już ponosić odpowiedzialności³². „Możliwość powstania takich sytuacji jest bardzo prawdopodobna w sytuacji, w której pomiędzy komornikiem a kuratorem kancelarii istnieje węzeł solidarności niewłaściwej (odpowiedzialności *in solidum*), umożliwiający wierzycielom kierowanie roszczeń do każdego z podmiotów odpowiedzialnych za ich zaspokojenie”³³.

Celem przyjęcia przez ustawodawcę takiego podziału odpowiedzialności pomiędzy zastępowanym komornikiem i jego zastępcą było – jak się wydaje – umożliwienie należytego wykonywania swoich obowiązków przez kuratora kancelarii również w sytuacjach, w których uzyskiwane przez niego wynagrodzenie prowizyjne nie zapewni dostatecznych środków dla sfinansowania bieżącej działalności prowadzonej w granicach określonych w art. 50 u.k.s., tj. prowadzenia postępowań w sprawach niezakończonych oraz sprawach przekazanych w trybie zbiegu egzekucji³⁴. Należy bowiem zwrócić uwagę, że omawiana regulacja będzie miała zastosowanie wyłącznie w sytuacji, w której należne kuratorowi kancelarii wynagrodzenie prowizyjne oraz pobrane i ściągnięte opłaty komornicze, o których mowa w art. 48 ust. 4 pkt 2 u.k.s., nie wystarczają na bieżące zaspokojenie należności powstałych w terminie 3 miesięcy od dnia zwolnienia stanowiska. W takiej sytuacji wskazane wyżej wierzytelności nie będą obciążały zastępcy komornika, z zastrzeżeniem przepisu art. 50 ust. 2 u.k.s. Jednocześnie uznać należy, że nałożenie na zastępcę komornika odpowiedzialności za zobowiązania, o których mowa w art. 50 ust. 1 u.k.s., powstałe w okresie powyżej 3 miesięcy od objęcia zastępstwa kancelarii, miało na celu podjęcie przez zastępcę komornika

³² K. Gołaszewski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. R. Reiwera, Warszawa 2021, art. 50, Nb 9.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*, Nb 1.

działań zmierzających do rozwiązania takich stosunków prawnych, które skutkują powstaniem zobowiązań bez możliwości ich zaspokojenia z kosztów bieżącej działalności komornika.

Odpowiedzialność odwołanego lub przeniesionego komornika albo komornika, którego powołanie wygasło z mocy prawa, co do wierzytelności, o których mowa w art. 50 u.k.s., ograniczona jest więc do wysokości, w jakiej nie zostały one zaspokojone (ponad wysokość uzyskanego wynagrodzenia prowizyjnego oraz innych opłat komorniczych), co do czasu ich powstania („w terminie 3 miesięcy od dnia zwolnienia stanowiska”) i źródła („umów, które komornik zawarł przed zwolnieniem stanowiska”) ³⁵.

Jednocześnie za zobowiązania wynikające z umów, które dotychczasowy komornik zawarł po zwolnieniu stanowiska, każdorazowo odpowiada wyłącznie ten komornik, a nie jego zastępca, bez względu na to, czy należne kuratorowi kancelarii wynagrodzenie prowizyjne oraz pobrane i ściągnięte opłaty komornicze wystarczają na bieżące zaspokojenie tych należności ³⁶. Podobnie ograniczenia, o których mowa w analizowanym przepisie, nie będą miały zastosowania do tych zobowiązań, które powstały na skutek czynności (np. zawarcia umów cywilnoprawnych) dokonanych już samodzielnie przez zastępcę komornika, w jego własnym imieniu i na jego rachunek.

Warunkiem zwolnienia zastępcy z odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez dotychczasowego komornika jest to, by należne kuratorowi kancelarii wynagrodzenie prowizyjne oraz pobrane i ściągnięte opłaty komornicze, o których mowa w art. 48 ust. 4 pkt 2 u.k.s., nie wystarczyły na bieżące zaspokojenie należności powstałych w terminie 3 miesięcy od dnia zwolnienia stanowiska. W tym zakresie odpowiedzialność zastępcy komornika ograniczona jest do przychodu uzyskiwanego z prowadzonej w ramach kancelarii zastępowanego komornika

³⁵ M. Pakuła-Rybicka [w:] *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, pod red. M. Świeczkowskiej-Wójcikowskiej, J. Świeczkowskiego, Warszawa 2020, art. 50, Nb 4.

³⁶ G. Julke [w:] *Ustawa o komornikach sądowych...*, *op. cit.*, art. 50, Nb 3.

działalności. Trafnie jednak dostrzegł K. Gołaszewski, że nie oznacza, to, iż zastępca komornika ponosi odpowiedzialność jedynie ze środków uzyskiwanych z działalności egzekucyjnej, a zatem że będzie to odpowiedzialność ograniczona do określonej masy majątkowej, jak również nie będzie to odpowiedzialność majątkiem współtworzącym kancelarię, gdyż ten nie stanowi majątku zastępcy³⁷. „Przeciwnie – zastępca komornika będzie ponosił odpowiedzialność całym swoim majątkiem, bez względu na uzyskiwanie przychodów, które będzie pobierał jako zastępca komornika, jednak jego odpowiedzialność będzie ograniczona do wysokości tych przychodów. Jeśli zatem koszty działalności wynikające z umów zawartych przez zastępowanego komornika przekroczą uzyskiwane przychody, zastępca komornika będzie miał możliwość uchylenia się od ich zaspokojenia. W przypadku ewentualnego postępowania sądowego zastosowanie będzie miało zastrzeżenie prawa do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności (art. 319 k.p.c.)”³⁸.

Z kolei w art. 50 ust. 2 u.k.s. ustawodawca przyjął, że odwołany lub przeniesiony komornik albo komornik, którego powołanie wygasło z mocy prawa, może uchylić się od odpowiedzialności, o której mowa w art. 50 ust. 1 u.k.s., jeżeli wykaze, iż do nieuregulowania należności doszło na skutek działań lub zaniechań zastępcy komornika lub kuratora kancelarii. Ustawodawca nie określił szczegółowo rodzaju działań lub zaniechań zastępcy komornika lub kuratora kancelarii, które spowodowały niedobór finansowy na bieżące zaspokojenie należności wskazanych w art. 50 ust. 1 u.k.s., a powstałych w terminie 3 miesięcy od dnia zwolnienia stanowiska, jednakże uznać należy, że będą to wszelkiego rodzaju działania lub zaniechania mające wpływ na wysokość wynagrodzenia prowizyjnego oraz pobranych i ściągniętych opłat komorniczych, o których mowa w art. 48 ust. 4 pkt 2 u.k.s., oraz na wysokość kosztów związanych z funkcjonowaniem kancelarii, i to zarówno tych

³⁷ K. Gołaszewski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych...*, *op. cit.*, art. 50, Nb 6.

³⁸ *Ibidem*.

dotyczących działalności *stricte* egzekucyjnej, jak i czynności organizacyjnych związanych z prowadzeniem kancelarii³⁹. Jako przykład wskazać można podejmowanie czynności, o których mowa w art. 3 ust. 3 i 4 u.k.s., z nieuzasadnioną zwłoką, wydatkowanie środków podlegających dokumentacji na działalność niezgodną z ich przeznaczeniem, pobranie i ściąganie opłat w zaniżonej wysokości, naruszenie właściwości w zakresie przyjmowania spraw określonej w art. 9 i 10 u.k.s. przez zastępcę komornika, czy też niedostosowanie kosztów do skali prowadzonej działalności i obsługi kancelarii, co należy odnieść zarówno do zobowiązań wynikających ze stosunku pracy, jak i związanych z korzystaniem z pomieszczeń i wyposażenia kancelarii⁴⁰. Zgodzić należy się z B. Falkowskim, że wykazanie tego rodzaju uchybień spowodowanych przez zastępcę komornika lub kuratora kancelarii może być dla zwolnionego ze stanowiska komornika nieosiągalne, zaś ustawa nie umożliwia odwołanemu lub przeniesionemu komornikowi albo komornikowi, którego powołanie wygasło z mocy prawa, wglądu w prowadzone przez zastępcę komornika lub kuratora kancelarii urządzenia ewidencyjne⁴¹. „Weryfikacja uchybień powodujących niedobór finansowy może odbyć się w ramach sprawowanego nadzoru jurysdykcyjnego, administracyjnego i samorządowego oraz wszczętego na tej podstawie postępowania dyscyplinarnego, w którym odwołany lub przeniesiony komornik albo komornik, którego powołanie wygasło z mocy prawa, występuje w charakterze pokrzywdzonego. Prawomocne orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, uznające winę zastępcy komornika lub kuratora kancelarii w przedmiocie spowodowania niedoboru finansowego, daje podstawę do uchylenia się od powstałych zobowiązań. Z uwagi na to, że powstałe zobowiązania cechuje terminowość wynikająca z umów, które komornik zawarł przed zwolnieniem stanowiska, niewykluczone, że będzie zmuszony do ich pokrycia. Odwołanemu lub przeniesionemu

³⁹ B. Falkowski [w:] *Komentarz do ustawy...*, *op. cit.*, art. 50, Nb 2.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Ibidem*.

komornikowi albo komornikowi, którego powołanie wygasło z mocy prawa, przysługiwać będzie wówczas roszczenie o zwrot pokrytych należności⁴².

Rozszerzenie zasad odpowiedzialności, o których mowa w art. 50 u.k.s., miało miejsce na mocy art. 27 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw⁴³. Przywołanym aktem prawnym do art. 50 u.k.s. zostały dodane ust. 3 i 4. Przepis art. 50 ust. 3 u.k.s. określa, że odwołany lub przeniesiony komornik albo komornik, którego powołanie wygasło z mocy prawa, oraz jego następcy prawni ponoszą osobistą odpowiedzialność majątkową za koszty związane z przekazaniem do przechowywania, zniszczenia lub archiwizacji akt spraw, w których postępowanie zostało zakończone przed zwolnieniem stanowiska komornika, w zakresie, w jakim pozostawione przez komornika środki nie wystarczają na ten cel. Osoby, o których mowa w ust. 3, ponoszą także osobistą odpowiedzialność majątkową z tytułu zwrotu kosztów komorniczych, nienależnie ściągniętych lub pobranych przed dniem zwolnienia stanowiska komornika, w przypadkach gdy obowiązek ich zwrotu powstał po tej dacie. Przepis ten stosuje się odpowiednio do konieczności wypłaty stronie odszkodowania za szkodę wyrządzoną przed dniem zwolnienia stanowiska albo zapłaty stosownej sumy pieniężnej z tytułu przewlekłości postępowania, w zakresie, w jakim przewlekłość ta nastąpiła przed dniem zwolnienia stanowiska (art. 50 ust. 4 u.k.s.).

Zmiana, o której mowa w przepisie art. 50 ust. 3 u.k.s. – jak się wydaje – stanowi wprowadzenie rozwiązania postulowanego od wielu lat w doktrynie i przez środowisko komornicze. Jak bowiem podnosił G. Julke, „przepisy ustawy nie określają, kto ma ponosić koszty przekazania akt Krajowej Radzie Komorniczej. Brakuje podstaw do przyjęcia, że obowiązek taki spoczywać winien na zastępcy komornika (kuratorze

⁴² *Ibidem*.

⁴³ Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1860); dalej: ustawa nowelizująca.

kancelarii), skoro dotyczy on spraw zakończonych przez dotychczasowego komornika i urządzeń ewidencyjnych przez niego zamkniętych, a zastanych przez kuratora kancelarii w chwili objęcia funkcji. W istocie zatem na kuratora nałożono obowiązek wykonania powinności spoczywającej na dotychczasowym komorniku”⁴⁴.

Podobnie komornik lub jego następcy prawni ponoszą odpowiedzialność z tytułu zwrotu kosztów komorniczych nienależnie ściągniętych lub pobranych przed dniem zwolnienia stanowiska komornika, w przypadkach gdy obowiązek ich zwrotu powstał po tej dacie, jak również koszty naprawienia szkody wyrządzonej przed dniem zwolnienia stanowiska albo zapłaty stosownej sumy pieniężnej z tytułu przewlekłości postępowania, w zakresie, w jakim przewlekłość ta nastąpiła przed dniem zwolnienia stanowiska. Nie ma jakichkolwiek racji przemawiających za nałożeniem odpowiedzialności za takie zobowiązania na zastępcę komornika, gdyż są to zobowiązania obciążające komornika, który opuścił urząd. Śmierć komornika skutkuje zaś przejęciem jego długów przez spadkobierców. Stosownie bowiem do przepisu art. 922 § 1 k.c.⁴⁵ prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego, a nie na inne podmioty, w tym np. na zastępcę komornika, który wyznaczany jest do zupełnie do innych celów.

4. Podsumowanie

Powyższa analiza wskazuje na wagę zagadnienia odnoszącego się do podziału odpowiedzialności między dotychczasowym komornikiem a jego zastępcą. Jednocześnie dostrzec należy, że przepisy u.k.s. nie zawierają pełnej regulacji skutków ustanowienia zastępcy dla sfery majątkowej, związanej z prowadzeniem kancelarii jako zespołu osób

⁴⁴ G. Julke [w:] *Ustawa o komornikach sądowych...*, *op. cit.*, art. 59, Nb 7.

⁴⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610); dalej: k.c.

i środków materialnych służących do obsługi komornika w zakresie powierzonych mu zadań i czynności, zaś skutki te będą częściowo odmienne w przypadkach ustanowienia zastępcy na podstawie art. 43 albo 44 u.k.s., bądź też ustanowienia zastępcy w przypadku zawieszenia komornika oraz w sytuacji ustanowienia kuratora kancelarii⁴⁶. Jak już wspomniano wcześniej, celem wprowadzenia przepisu art. 50 ust. 1 i 2 u.k.s. było uregulowanie podziału odpowiedzialności między zastępowanym komornikiem i zastępcą komornika – kuratorem kancelarii, a pośrednio również umożliwienie należytego wykonywania swoich obowiązków przez kuratora kancelarii także w sytuacjach, w których uzyskiwane przez niego wynagrodzenie prowizyjne nie zapewni dostatecznych środków dla sfinansowania bieżącej działalności prowadzonej w granicach określonych w art. 50 u.k.s., tj. prowadzenia postępowań w sprawach niezakończonych oraz sprawach przekazanych w trybie zbiegu egzekucji. Z kolei rozwiązania zawarte w art. 50 ust. 3 i 4 u.k.s. jednoznacznie przesądzają o podmiotach odpowiedzialnych za poniesienie kosztów archiwizacji akt, czy też zwrotu kosztów komorniczych nienależnie ściągniętych lub pobranych przed dniem zwolnienia stanowiska komornika, w przypadkach gdy obowiązek ich zwrotu powstał po tej dacie, jak również kosztów naprawienia szkody wyrządzonej przed dniem zwolnienia stanowiska przez komornika albo zapłaty stosownej sumy pieniężnej z tytułu przewlekłości postępowania, w zakresie, w jakim przewlekłość ta nastąpiła przed dniem zwolnienia stanowiska przez komornika.

dr Grzegorz Kamiński, Akademia Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu; ORCID 0000-0002-1278-7950

⁴⁶ K. Gołaszewski [w:] *Ustawa o komornikach sądowych...*, *op. cit.*, art. 50, Nb 2.

Literatura przedmiotu

Antkiewicz A. [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. G. Sikorskiego, Sopot 2019.

Falkowski B. [w:] *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, pod red. M. Simbierowicza, M. Świtkowskiego, Warszawa 2023.

Gołaszewski K. [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. R. Reiwer, Warszawa 2021.

Julke G. [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2018.

Julke G., *Status zastępcy komornika*, NC 2008, nr 2.

Klonowski M. [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. R. Reiwer, Warszawa 2021.

Pakuła-Rybicka M. [w:] *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, pod red. M. Świeczkowskiej-Wójcikowskiej, J. Świeczkowskiego, Warszawa 2020.

Pawłowska M., *Analiza zastępstwa długotrwałego na przykładzie art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy o komornikach sądowych – problemy praktyczne*, PPE 2022, nr 8.

Szachta J. [w:] *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, pod red. M. Świeczkowskiej-Wójcikowskiej, J. Świeczkowskiego, Warszawa 2020.

Akty prawne

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610).

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1465).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1691).

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1860).

Uzasadnienie projektu ustawy o komornikach sądowych, druk sejmowy nr 1582, Sejm VII kadencji.

Orzecznictwo

Wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2010 r., II PK 298/09, Lex nr 602256.

Wyrok SN z dnia 14 października 2014 r., II PK 289/13, OSNP 2016/2/21.

Wyrok SO w Bydgoszczy z dnia 3 stycznia 2023 r., VI U 2247/22, Legalis nr 2897582.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Ograniczenia egzekucji sądowej w sprawach cywilnych

Monika Ged

PRACTICA



CURRENDA



DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

STRESZCZENIE **Wymóg aktualności operatu szacunkowego w postępowaniu egzekucyjnym**

Zgodnie z art. 156 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, chyba że wystąpiły zmiany warunków prawnych lub istotne zmiany celu wyceny, rodzaju i położenia nieruchomości, przeznaczenia w planie miejscowym, stanu nieruchomości lub dostępnych danych o cenach, dochodach i cechach podobnych nieruchomości. Przenosząc powyższe na grunt postępowania egzekucyjnego, wątpliwość budzi, czy 12-miesięczny termin liczy się do dokonania przez komornika czynności opisu i oszacowania nieruchomości, czy też do czynności późniejszych – m.in. przeprowadzenia licytacji, udzielenia przybicia lub przysądzenia własności. Orzecznictwo w danej kwestii jest niejednolite, a nawet niespójne. Celem opracowania jest podjęcie próby wskazania i uargumentowania stanowiska przemawiającego za słusznością wymogu ważności operatu szacunkowego w toku całego postępowania egzekucyjnego z nieruchomości, a więc do uprawomocnienia się postanowienia sądu o przysądzeniu własności.

Słowa kluczowe: egzekucja z nieruchomości, operat szacunkowy, gospodarka nieruchomościami

SUMMARY **Requirement of Being Up-to-Date of the Valuation Report in Enforcement Proceedings**

According to art. 156 § 3 of the Act on real estate management, the property valuation may be used for the purpose for which it was drawn up for a period of 12 months from the date of its preparation, unless there were changes in legal conditions or significant changes to the purpose of the valuation, type and location of the realty, destination in the local plan, condition of the realty or available data on prices, incomes and characteristics of similar realties. Shifting the above into the field of foreclosure proceedings, it is doubtful whether the twelve-month period counts for the bailiff to perform the description and evaluation of the real estate, or for subsequent activities, e.g. holding an auction, granting acceptance

or adjudication of ownership. The jurisprudence on a given issue is inconsistent or even mutually exclusive. The aim of the article is an attempt to indicate and justify the view in favor of the validity of the property valuation throughout the entire real estate foreclosure proceedings, and thus for the court's decision about adjudication of ownership become final and valid.

Keywords: *real estate foreclosure, property valuation, real estate management*

Wymóg aktualności operatu szacunkowego w postępowaniu egzekucyjnym

I. Wstęp

Egzekucja z nieruchomości jest najskuteczniejszym sposobem dochodzenia swoich roszczeń przez wierzycieli¹. Jest to jednak procedura sformalizowana², a na skutek tego długotrwała³. Przewlekłość egzekucji z nieruchomości nie jest zjawiskiem pożądanym. Sprzedaż nieruchomości dłużnika będącej często miejscem jego zamieszkania jest skuteczną formą zaspokojenia roszczeń wierzycieli, jednakże zazwyczaj najbardziej uciążliwą dla dłużnika. W demokratycznym państwie prawnym wymagane jest zatem, aby roszczenia były dochodzone przy poszanowaniu interesów

¹ G. Julke, *Egzekucja z nieruchomości*, Sopot 2006, s. 3

² J. Derlatka, *Zasada sprawnej egzekucji sądowej jako element efektywnego wymiaru sprawiedliwości*, Zeszyty Naukowe KUL 2017, nr 3(239), s. 121. Por. E. Jaceczko [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy). Komentarz*, pod red. O. Piaskowskiej, Warszawa 2022, s. 413: „Egzekucja z nieruchomości jest najbardziej sformalizowanym sposobem egzekucji, który podzielony jest na poszczególne etapy i wymaga współdziałania z sądem nadzorującym tę egzekucję”.

³ G. Laszuk, *Skuteczność egzekucji komorniczych*, Warszawa 2007, s. 14–16 [online:] <https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/Skuteczno%C5%9B%C4%87-egzekucji-komorniczych-pop-G-Laszuk-1.pdf> (dostęp: 1.12.2022).

zarówno dłużnika, jak i wierzyciela⁴. Jednym ze środków zapewniających ochronę konstytucyjnych wartości stron postępowania⁵ egzekucyjnego jest zakaz dowolnego określania wartości nieruchomości. Wartość ta winna być określona przez biegłego z zakresu wyceny nieruchomości w formie operatu szacunkowego, na podstawie którego organ egzekucyjny dokonuje czynności opisu i oszacowania nieruchomości. Zgodnie z art. 156 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami⁶ operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia, chyba że wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany celu wyceny, rodzaju i położenia nieruchomości, przeznaczenia w planie miejscowym, stanu nieruchomości lub dostępnych danych o cenach, dochodach i cechach nieruchomości podobnych. W przepisach i w orzecznictwie brakuje jednoznacznego wskazania zależności między art. 156 ust. 3 u.g.n. oraz postępowaniem egzekucyjnym. Kwestia ta jest istotna ze względu na ochronę interesów stron postępowania egzekucyjnego. Rolą ustawodawcy powinno być określenie czasu trwania postępowania egzekucyjnego z nieruchomości. Wątpliwa prawnie pozostaje kwestia, czy komornik po dokonaniu opisu i oszacowania nieruchomości na podstawie ważnego operatu szacunkowego wyznacza termin licytacji nieruchomości na dzień, w którym ów operat utracił już ważność. W obecnych realiach, w szczególności mając na względzie uchylony już przepis art. 952¹ § 5 k.p.c., kwestia ta pozostaje szczególnie istotna. Rozważyć zatem należy wymóg aktualności operatu szacunkowego na poszczególnych etapach postępowania egzekucyjnego z nieruchomości.

⁴ Więcej na ten temat: A. Jakubecki, O. Marcewicz-Kochnio [w:] *Prawa wierzyciela a ochrona dłużnika w egzekucji sądowej. Teoria i praktyka*, pod red. H. Bednorz-Godyń, A. Marciniaka, Warszawa 2022, s. 17–42.

⁵ Więcej na ten temat: M. Śladkowski, *Zwolnienie spod egzekucji w świetle ochrony własności w Konstytucji RP* [w:] *Konstytucyjne prawo własności–sposoby naruszenia i środki ochrony*, pod red. B. Stępień-Załućkiej, Warszawa 2020, s. 225–236.

⁶ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 344, 1113, 1463, 1506, 1688, 1762, 1906, 2029); dalej: u.g.n.

2. Etapy postępowania egzekucyjnego – zarys ogólny⁷

Postępowanie egzekucyjne z nieruchomości wszczynane jest wyłącznie na wniosek wierzyciela lub wierzycieli (art. 799 § 1 k.p.c.). W zależności od rodzaju nieruchomości postępowanie może przebiegać zgodnie z procedurą zwykłą lub uproszczoną⁸.

Po otrzymaniu wniosku wierzyciela⁹ właściwy organ egzekucyjny wzywa dłużnika, aby zapłacił dług w ciągu dwóch tygodni¹⁰ pod rygorem przystąpienia do opisu i oszacowania (art. 923 k.p.c.). Jednocześnie z wysłaniem dłużnikowi wezwania komornik składa do sądu właściwego do prowadzenia księgi wieczystej wniosek o wpis o wszczęciu egzekucji lub o złożenie wniosku do zbioru dokumentów, wraz z odpisem wezwania do zapłaty (art. 924 k.p.c.). Wezwanie skutecznie doręczone dłużnikowi wywołuje skutek prawny w postaci zajęcia nieruchomości. Ustawodawca w art. 925 k.p.c. wprowadził trzy różne momenty uznania wezwania za doręczone: chwila doręczenia dłużnikowi wezwania, chwila dokonania wpisu w księdze wieczystej¹¹ lub chwila, gdy dłużnik o wszczęciu egzekucji powziął wiadomość, chociażby wezwanie nie zostało jeszcze wysłane ani wpis w księdze wieczystej nie był jeszcze dokonany.

⁷ W rozważaniach pominięto etap podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży jako nieistotny dla omawianej problematyki. Więcej na ten temat: H. Ciepla [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom IV. Artykuły 730–1088*, pod red. T. Wiśniewskiego, Warszawa 2021, s. 864–900.

⁸ Więcej na ten temat: J. Świeczkowski, *Uproszczona egzekucja z nieruchomości*, Sopot 2005, s. 10.

⁹ Wniosek wierzyciela o wszczęcie egzekucji z nieruchomości winien czynić zadość warunkom formalnym pisma procesowego (art. 126 k.p.c.). W zależności od tego, czy postępowanie egzekucyjne już jest w toku, czy dopiero ma zostać wszczęte, do wniosku należy załączyć odpis tytułu wykonawczego. Zob. P. Biezuński, M. Biezuński, *Egzekucja z nieruchomości. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 2010, s. 43.

¹⁰ Stosownie do art. 981 k.p.c. dłużnik wezwany do spełnienia świadczenia przez komornika w trybie art. 923 k.p.c. ma możliwość zapobieżenia sprzedaży licytacyjnej nieruchomości do uprawomocnienia się postanowienia o udzieleniu przybicia – zob. postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2000 r., I CKN 761/00, Biul. SN 2000, nr 10, s. 13.

¹¹ Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 września 2014 r. (V CSK 533/13, Lex nr 1511393) „choćby skutki zajęcia mogą wystąpić w odmiennym czasie względem różnych osób, to dokonanie wpisu o wszczęciu egzekucji w księdze wieczystej stanowi ostateczny termin zajęcia nieruchomości w stosunku do wszystkich, jeśli wcześniej nie uzyskali wiedzy o tym zdarzeniu”.

Określenie chwili doręczenia dłużnikowi wezwania jest istotne ze względu na ustalenie terminu na zaskarżenie tejże czynności, jak również stanowi początek biegu terminu dla wierzyciela do zainicjowania kolejnego etapu postępowania egzekucyjnego z nieruchomości¹². Czynność wszczęcia egzekucji z nieruchomości (zajęcia nieruchomości) podlega zaskarżeniu na zasadach ogólnych, tj. skargą na czynność komornika (art. 767 k.p.c., względnie art. 759 § 2 k.p.c.).

Następnie, gdy dłużnik nie dokonał wpłaty wskazanej w wezwaniu kwoty w określonym terminie, wierzyciel winien złożyć wniosek o dokonanie opisu i oszacowania nieruchomości. Bez stosownego wniosku organ egzekucyjny nie podejmuje tejże czynności¹³. Ustawodawca *implycite* sprecyzował termin na złożenie wniosku o dokonanie opisu i oszacowania nieruchomości w art. 824 § 1 pkt. 4 k.p.c., zgodnie z którym postępowanie umarza się w całości lub części z urzędu, jeżeli wierzyciel w ciągu sześciu miesięcy nie dokonał czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub nie zażądał podjęcia zawieszonego postępowania¹⁴.

Po otrzymaniu wniosku wierzyciela organ egzekucyjny wzywa wierzyciela do uiszczenia zaliczki¹⁵. Po uiszczeniu zaliczki organ egzekucyjny wyznacza biegłego z zakresu szacowania nieruchomości w celu sporządzenia operatu szacunkowego (art. 948 k.p.c.). W sytuacji gdy wierzyciel nie uiści zaliczki, organ egzekucyjny może zawiesić postępowanie z urzędu na podstawie art. 177 § 1 pkt. 6 k.p.c. w zw. z art. 13

¹² Por. K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 302.

¹³ A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, LexisNexis, Warszawa 2008, s. 73.

¹⁴ Upřednio termin ten wyznaczał art. 823 k.p.c. stanowiący, że postępowanie egzekucyjne umarza się z mocy samego prawa, jeżeli wierzyciel w ciągu roku nie dokonał czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub nie zażądał podjęcia zawieszonego postępowania. Termin powyższy biegł od dnia dokonania ostatniej czynności egzekucyjnej, a w razie zawieszenia postępowania – od ustania przyczyny zawieszenia (uchylony).

¹⁵ Art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 210).

§ 2 k.p.c.¹⁶ Jeśli zostanie wydane takie postanowienie, skutkuje to wydłużeniem postępowania egzekucyjnego, gdyż od dnia doręczenia wierzycielowi postanowienia o zawieszeniu postępowania, które może zostać wydane dopiero po upływie terminu do uiszczenia zaliczki, rozpoczyna bieg sześciomiesięczny termin, zgodnie z art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c.

Po sporządzeniu przez biegłego operatu szacunkowego organ egzekucyjny przystępuje do czynności opisu i oszacowania nieruchomości. O terminie opisu i oszacowania komornik, nie później niż na dwa tygodnie przed rozpoczęciem opisu, zawiadamia znanych mu uczestników oraz wzywa przez obwieszczenie publiczne w budynku sądowym i lokalu wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej uczestników, o których nie ma wiadomości, oraz inne osoby, które roszczą sobie prawa do nieruchomości i przedmiotów razem z nią zajętych, aby przed ukończeniem opisu i oszacowania zgłosiły swoje prawa. Protokół z tejże czynności zawiera dane wskazane w art. 947 § 1 k.p.c. Termin doręczenia protokołu z dokonania czynności opisu i oszacowania nieruchomości jest kluczowy ze względu na określenie początku biegu terminu na zaskarżenie tej czynności. Zaskarżenia dokonuje się poprzez złożenie skargi w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia uczestnikom zawiadomienia o przeprowadzeniu opisu i oszacowania, względnie jeżeli opis i oszacowanie nie zostały ukończone w terminie podanym w zawiadomieniu, termin do zaskarżenia liczy się od dnia doręczenia uczestnikowi zawiadomienia przez obwieszczenie publiczne w budynku sądowym i lokalu wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej. To ostatnie dotyczy również uczestników, którym nie doręczono zawiadomienia (art. 950 k.p.c.)¹⁷. Zarzuty co do czynności opisu i oszacowania mogą odnosić się zarówno do naruszeń formalnych (np. brak obwieszczenia; przedwczesne dokonanie czynności;

¹⁶ Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 2 grudnia 2014 r., III Cz 1043/14, Lex nr 1884690.

¹⁷ Postanowienie SO w Gdańsku z dnia 7 marca 2014 r., III Cz 1392/13, Lex nr 1203166.

brak zawiadomienia uczestników)¹⁸, jak również merytorycznych – dotyczących operatu szacunkowego¹⁹.

Nie wcześniej niż po upływie dwóch tygodni po uprawomocnieniu się opisu i oszacowania komornik dokonuje obwieszczenia o terminie licytacji, wskazując w nim: nieruchomości, która ma być sprzedana, z podaniem miejsca jej położenia i przeznaczenia gospodarczego, imienia i nazwiska dłużnika wraz z podaniem księgi wieczystej i miejsca jej przechowania lub z oznaczeniem zbioru dokumentów i sądu, w którym zbiór ten jest prowadzony; czas i miejsce licytacji; sumę oszacowania i cenę wywołania; wysokość rękoi, którą licytant przystępujący do przetargu powinien złożyć, z zaznaczeniem, że rękoią może być również złożona w ksiąteczce oszczędnościowej zaopatrzonej w upoważnienie właściciela ksiąteczki do wypłaty całego wkładu stosownie do prawomocnego postanowienia sądu o utracie rękoi albo w inny wskazany przez komornika sposób; czas, w którym w ciągu dwóch tygodni przed licytacją wolno będzie oglądać nieruchomość oraz przeglądać w sądzie protokół opisu i oszacowania; ponadto w obwieszczeniu należy podać: wzmiankę, że prawa osób trzecich nie będą przeszkodą do licytacji i przysądzenia własności na rzecz nabywcy bez zastrzeżeń, jeżeli osoby te przed rozpoczęciem przetargu nie złożą dowodu, iż wniosły powództwo o zwolnienie nieruchomości lub przedmiotów razem z nią zajętych od egzekucji i uzyskały w tym zakresie orzeczenie wstrzymujące egzekucję; wyjaśnienie, że użytkowanie, służebności i prawa dożywotnika, jeżeli nie są ujawnione w księdze wieczystej lub przez złożenie dokumentu do zbioru dokumentów i nie zostaną zgłoszone najpóźniej na trzy dni przed rozpoczęciem licytacji, nie będą uwzględnione

¹⁸ Postanowienie SO w Kaliszu z dnia 12 lutego 2018 r., II Cz 811/17, Lex nr 2059181; postanowienie SO w Gliwicach z dnia 5 grudnia 2018 r., III Cz 1270/18, Lex nr 2033331; postanowienie SO w Toruniu z dnia 20 kwietnia 2016 r., VIII Cz 291/16, Lex nr 2019033.

¹⁹ Postanowienie SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 10 lutego 2020 r., II Co 4856/19, Lex nr 3036689; postanowienie SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 9 lutego 2020 r., II Co 317/20 [online:] <https://poznan-nowe-miasto.sr.gov.pl/print.php?p=new&id=2128> (dostęp: 2.12.2022); postanowienie SR w Mrągowie z dnia 5 października 2018 r., I Co 360/18, Lex nr 1990043.

w dalszym toku egzekucji i wygasną z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności (art. 953 § 1 k.p.c.). Jeżeli egzekucja dotyczy lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, termin licytacji wyznacza się na wniosek wierzyciela lub wierzycieli, których wysokość egzekwowanej należności głównej stanowi co najmniej równowartość jednej dwudziestej części sumy oszacowania (art. 952¹ § 2 k.p.c.). Termin na złożenie wniosku przez wierzyciela wynosi sześć miesięcy (art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c.). Czynności związane z wyznaczeniem terminu licytacji podlegają zaskarżeniu na zasadach ogólnych, tj. skargą na czynność komornika (art. 767 k.p.c., względnie art. 759 § 2 k.p.c.)²⁰.

Licytacja przebiega pod nadzorem sądu lub referendarza sądowego²¹. Kończy ją postanowienie sądu w osobie sędziego lub referendarza sądowego o udzieleniu przybicia licytantowi oferującemu najwyższą cenę (art. 987–988 k.p.c.). Postanowienie o przybicu ogłasza się niezwłocznie po ukończeniu przetargu. Ogłoszenie można jednak odroczyć najdalej o tydzień, jeżeli zgłoszono skargę, której natychmiastowe rozstrzygnięcie nie jest możliwe, jak również z innych ważnych przyczyn (art. 988 § 1 k.p.c.). Na postanowienie sądu co do przybicia przysługuje zażalenie. Podstawą zażalenia nie mogą być takie uchybienia przepisów postępowania, które nie naruszają praw skarżącego²² (art. 997 k.p.c.). Osoba, na

²⁰ Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 1 grudnia 2015 r., III Cz 1602/15, Lex nr 2035983; postanowienie SO w Bydgoszczy z dnia 30 stycznia 2015 r., II Cz 884/14, Lex nr 2001935.

²¹ Skargę na czynności komornika w toku licytacji aż do zamknięcia przetargu zgłasza się ustnie sędziemu albo referendarzowi sądowemu nadzorującemu licytację, który natychmiast ją rozstrzyga (art. 986 k.p.c.). Złożenie skargi może również skutkować odroczeniem wydania postanowienia o udzieleniu przybicia (art. 988 § 1 k.p.c.).

²² Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 lutego 2001 r., I CKN 1338/00, Lex nr 277314; przewidziana w art. 997 k.p.c. podstawa zażalenia na postanowienie sądu co do przybicia ogranicza się do naruszenia przepisów na etapie zawiadomienia o licytacji, toku jej prowadzenia i samego przybicia, natomiast nie odnosi się do etapu postępowania egzekucyjnego, którego celem jest dokonanie opisu i oszacowania nieruchomości. Niedopuszczalne jest podnoszenie zarzutu zaniżonej wartości licytacji w zażaleniu na postanowienie sądu co do przybicia. Zob. postanowienie SN z dnia 6 maja 2005 r., II CK 30/05, Lex nr 313367.

rzecz której udzielono przybiccia, uzyskuje, jeżeli wykona warunki licytacyjne, prawo do przysądzenia jej własności nieruchomości (art. 995 k.p.c.).

Po uprawomocnieniu się postanowienia o przybicciu komornik wzywa licytanta, który uzyskał przybiccie (nabywcę), aby w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania wezwania złożył na rachunek depozytowy Ministra Finansów cenę nabycia z potrąceniem rękoi złożonej w gotówce. Na wniosek nabywcy komornik może oznaczyć dłuższy termin uiszczenia ceny nabycia, nieprzekraczający jednak miesiąca (art. 967 k.p.c.). Na postanowienie co do przysądzenia własności przysługuje zażalenie. Podstawą zażalenia nie mogą być uchybienia sprzed uprawomocnienia się przybiccia (art. 998 § 2 k.p.c.)²³.

Po uprawomocnieniu się przybiccia i wykonaniu przez nabywcę warunków licytacyjnych lub postanowienia o ustaleniu ceny nabycia i wpłaceniu całej ceny przez Skarb Państwa sąd wydaje postanowienie o przysądzeniu własności (art. 998 § 1 k.p.c.). Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności przenosi własność na nabywcę i jest tytułem do ujawnienia na rzecz nabywcy prawa własności w katastrze nieruchomości oraz przez wpis w księdze wieczystej lub przez złożenie dokumentu do zbioru dokumentów. Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności jest tytułem wykonawczym do wprowadzenia nabywcy w posiadanie nieruchomości i opróżnienia znajdujących się na

²³ Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 września 2021 r., I NSNc 82/21, Lex nr 2631023, przedmiot merytorycznego badania sądu w tej fazie egzekucji z nieruchomości jest ograniczony do przesłanek z art. 998 § 1 k.p.c. Kontrola sądu sprowadza się więc do stwierdzenia, czy postanowienie o przybicciu lub ustaleniu ceny nabycia jest prawomocne i czy wykonane zostały warunki licytacyjne. Poza tak określonym zakresem rozpoznania sprawy pozostaje ocena prawidłowości poprzedniego postępowania i jego ewentualnych uchybień, które z momentem uprawomocnienia się postanowienia o przybicciu ulegają prekluzji. Wynika to wprost z art. 998 § 2 zd. 2 k.p.c., który wyłącza z podstaw zażalenia na postanowienie o przysądzeniu własności uchybienia sprzed uprawomocnienia się przybiccia. Dotyczy to wszelkich możliwych uchybień, bez względu na ich charakter i rangę. Tego rodzaju uregulowanie daje wyraz zapatrywaniu ustawodawcy co do waloru prawnego postanowienia o przybicciu, skutków jego uprawomocnienia się w postaci wyłączenia kontroli w trybie środka prawnego (zażalenia) postanowienia o przybicciu w kolejnej fazie postępowania egzekucyjnego, a mianowicie w postępowaniu w przedmiocie przysądzenia własności.

tej nieruchomości pomieszczeń bez potrzeby nadania temu tytułowi klauzuli wykonalności (art. 999 § 1 k.p.c.).

3. Aktualność operatu szacunkowego na dzień opisu i oszacowania nieruchomości

W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że operat szacunkowy, na podstawie którego dokonywana jest czynność opisu i oszacowania nieruchomości, powinien być aktualny zgodnie z przepisem art. 156 § 3 u.g.n. na dzień tej czynności²⁴. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 stycznia 2018 r., II CSK 117/17²⁵, organ egzekucyjny, podobnie jak sąd, nie jest władny samodzielnie ocenić, czy wartość nieruchomości określona w opinii uległa zmianie. Spoczywa na nim natomiast powinność sprawdzenia, w ramach kontroli wymagań formalnych operatu²⁶, czy w świetle art. 156 ust. 3 u.g.n. nie upłynął czas, w którym operat może być wykorzystany, a w razie potrzeby – uzyskania potwierdzenia aktualności operatu przez rzeczoznawcę majątkowego. Odrzucenie stosowania art. 156 ust. 3 i 4 u.g.n. skutkowałoby brakiem klarownych reguł co do oddziaływania upływu czasu i zmiany warunków rzutujących na wycenę w okresie po sporządzeniu operatu szacunkowego na dopuszczalność wykorzystania operatu jako podstawy dokonania opisu i oszacowania. Na sądzie sprawującym nadzór nad egzekucją spoczywa powinność zbadania, czy wykorzystany przez komornika w celu sporządzenia opisu i oszacowania operat szacunkowy spełnia niezbędne wymagania, w tym te wynikające z art. 156 ust. 3 u.g.n.

²⁴ Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 26 maja 2015 r., III Cz 542/15, Lex nr 1974457; postanowienie SO w Gliwicach z dnia 26 maja 2015 r., III Cz 831/16, Lex nr 2108737; postanowienie SO w Szczecinie z dnia 17 września 2012 r., II Cz 1081/12, Lex nr 2253108; postanowienie SO w Szczecinie z dnia 20 marca 2015 r., II Cz 2403/14, Lex nr 2616097; postanowienie SO w Kaliszu z dnia 15 maja 2018 r., II Cz 193/18, Lex nr 2501528; postanowienie SO w Gliwicach z dnia 5 grudnia 2017 r., III Cz 1662/17, Lex nr 2449990.

²⁵ Lex nr 2439113.

²⁶ Por. wyrok SN z dnia 5 lutego 2016 r., IV CSK 232/15, Lex nr 2052531.

4. Aktualność operatu szacunkowego na dzień licytacji i przybicia

Rozważania w przedmiocie wymogu aktualności operatu szacunkowego w dniu licytacji i udzielenia przybicia należy rozpocząć od określenia zależności między art. 156 u.g.n a art. 951 k.p.c. W doktrynie istnieje spór co do zakresu stosowania art. 156 ust. 3 u.g.n. w stosunku do operatu szacunkowego w dniu przeprowadzenia licytacji, tj. do sytuacji, gdy licytacja przeprowadzana jest ponad 12 miesięcy po dniu sporządzenia operatu szacunkowego. Część autorów wskazuje, że art. 156 ust. 5 u.g.n. konstryuuje charakter generalny przepisu z art. 156 § 3 i 4 u.g.n. Tym samym autorzy ci podkreślają, że art. 951 k.p.c. stanowi *lex specialis*, a zatem wyłącza stosowanie art. 156 ust. 3 i 4 u.g.n. odnośnie do ważności operatu na dzień licytacji nieruchomości²⁷. Stanowisko takie błędnie zakłada tożsamość pojęć wartości nieruchomości (art. 156 ust. 2 u.g.n.) oraz stanu nieruchomości (art. 951 k.p.c.). Choć pojęcia te pozostają ze sobą w korelacji, to należy mieć na względzie, że na wartość nieruchomości wpływa więcej czynników niż tylko jej stan faktyczny oraz prawny. Czynnikami tymi są: sytuacja na rynku nieruchomości, przeznaczenie okolicy, w której nieruchomość jest usytuowana, czy okoliczna infrastruktura²⁸. Utrwalony pogląd, że sama zmiana cen, podobnie jak sam upływ czasu, nie uzasadniają potrzeby przeprowadzenia dodatkowego opisu i oszacowania, jeżeli nie są one wynikiem zmiany w stanie nieruchomości²⁹, pozostaje aktualny, lecz dotyczy on dodatkowego opisu i oszacowania. W przypadku utraty ważności pierwotnego operatu szacunkowego sporządzony operat szacunkowy, względnie zaopatrzenie

²⁷ A. Adamczuk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, pod red. M. Manowskiej, Warszawa 2020, s. 1334; M. Łochowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, pod red. T. Szanciły, Warszawa 2019, s. 1432–1433; J. Niemiec, *O konieczności dokonania dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości w związku z treścią przepisu art. 156 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami*, PPE 2019, nr 2, s. 52–55.

²⁸ K. Żelazowski, *Statystyczna analiza łódzkiego rynku nieruchomości*, Studia i Materiały Towarzystwa Naukowego Nieruchomości 2010, nr 18(1), s. 133–144.

²⁹ A. Stempniak, *Dodatkowy opis i oszacowanie w toku egzekucji sądowej z nieruchomości*, PPE 2008, nr 3–5, s. 53.

pierwotnego operatu w klauzulę aktualności (§58 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego)³⁰ konstytuuje podstawowy charakter tego nowego operatu. Staje się on pierwotnym operatem, gdyż wcześniejszy pierwotny operat utracił ważność, a więc możliwość bycia wykorzystywanym w postępowaniu. Nadmienić należy, że operat szacunkowy stanowi integralną część protokołu dokonania czynności opisu i oszacowania nieruchomości, co jednolicie podkreśla się w orzecznictwie³¹. Tym samym jego dezaktualizacja spowodowana upływem czasu pociąga za sobą dezaktualizację czynności opisu i oszacowania. A zatem operat szacunkowy, jako określający wartość nieruchomości, nie podlega konkluzji wynikających z wykładni przepisu art. 951 k.p.c. Przestanką dodatkowego opisu i oszacowania jest istotna zmiana stanu, a nie wartości nieruchomości. Aby go dokonać, dodatkowy opis i oszacowanie powinny się opierać na aktualnym operacie szacunkowym. W przeciwnym razie dojdzie do naruszenia art. 156 ust. 3 u.g.n., a „dodatkowy” opis i oszacowanie nie będą miały charakteru uzupełniającego w stosunku do pierwotnego, lecz kasacyjny, i będą stanowić jedyną podstawę do dalszych czynności w postępowaniu egzekucyjnym.

Brakuje jednolitości w orzecznictwie w odniesieniu do aktualności operatu szacunkowego na dzień licytacji nieruchomości. Wynika to, jak się wydaje, z błędnego przyjmowania przez sądy argumentacji przytaczanej w orzeczeniach dotyczących wniosku o dokonanie dodatkowego opisu i oszacowania na podstawie art. 951 k.p.c. przy zarzutach dotyczących nieaktualności operatu szacunkowego na podstawie art. 156 § 3 i 4 u.g.n. Przykładem takiej błędnej argumentacji jest postanowienie Sądu

³⁰ Dz.U. z 2004 r. Nr 207, poz. 2108, 2109.

³¹ Postanowienie SR w Nidzicy z dnia 17 października 2017 r., ICo 202/17, Legalis nr 1996221; postanowienie SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 10 lutego 2020 r., II Co4856/19, Lex nr 3036689; postanowienie SO w Świdnicy z dnia 11 maja 2018 r., II Cz 455/18, Legalis nr 2163932; postanowienie SO w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2014 r., II Cz 2283/14, Legalis nr 2187385; postanowienie SO w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r., II Cz 480/14, Legalis nr 2185554.

Okręgowego w Kaliszu z dnia 17 lipca 2014 r. (II Cz 407/14)³², w którym sąd na zarzut skarżących dotyczący nieaktualności operatu szacunkowego na dzień opisu i oszacowania wskazał, że operat szacunkowy stanowi element potrzebny do dokonania przez komornika czynności opisu i oszacowania, a to właśnie na jej podstawie, a nie w oparciu o sam operat, następuje określenie ceny wywołania licytowanej nieruchomości. Wobec tego, zdaniem sądu, stwierdzić należy, że terminu określonego w art. 156 ust. 3 u.g.n. w ramach postępowania egzekucyjnego nie można odnosić do innej czynności, jak tylko do opisu i oszacowania, bowiem operat sam w sobie nie ma samodzielnego bytu w dalszych etapach egzekucji z nieruchomości. Konieczne jest zatem zaistnienie istotnej zmiany w stanie nieruchomości, która powoduje zdezaktualizowanie się poprzedniego opisu (np. zniszczenie części nieruchomości, czy też wzniesienie nowej budowli). Sam upływ czasu nie pociąga za sobą potrzeby sporządzenia dodatkowego opisu i oszacowania³³. W pierwszej kolejności, co już zaznaczono, operat szacunkowy określa wartość nieruchomości, a nie tylko jej stan. Czynność przeprowadzenia dodatkowego opisu i oszacowania odnosi się do okoliczności, w których istotnej zmianie uległ stan nieruchomości. Podkreślenia wymaga, że stan nieruchomości nie jest pojęciem tożsamym znaczeniowo z jej wartością. Ta ostatnia może się zmienić nawet wówczas, gdy stan nieruchomości nie uległ zmianie. Ustawodawca, uznając takową prawidłowość, wprowadził w art. 156 ust. 3 u.g.n. wskazujący, że operat szacunkowy traci aktualność w okresie krótszym niż 12 miesięcy, gdy wystąpiły zmiany uwarunkowań prawnych lub istotne zmiany czynników, o których mowa w art. 154 u.g.n. Przyjmowane w judykaturze stanowisko, że dokonana czynność opisu i oszacowania pozostaje ważna niezależnie od aktualności operatu szacunkowego jest w sprzeczności z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego. Nieruchomości licytowane są po cenach nieodpowiadających ich rzeczywistej wartości w chwili

³² Lex nr 1857791.

³³ Zob. postanowienie SN z dnia 4 lutego 1977 r., III CRN 239/76, OSNC 1977/11/217.

licytacji, w szczególności gdy zgłosi się jeden licytant. Stanowi to naruszenie zarówno interesów dłużnika, jak i wierzycieli. Tego pierwszego, bo w mniejszym niż mogłyby stopniu obniżą się jego długi, zaś wierzycieli, gdyż w mniejszym stopniu niż mogłyby zostaną zaspokojone ich roszczenia. Współcześnie, mając na względzie, że zmiany na rynku, w tym na rynku nieruchomości, zachodzą znacznie szybciej niż miało to miejsce 20 czy 30 lat temu, niezrozumiałe jest powoływanie się przez sądy praktycznie w każdym orzeczeniu na postanowienie Sądu Najwyższego z lat 70. ubiegłego stulecia, zapadłe jeszcze w innej rzeczywistości gospodarczej i przy wolniejszym rozwoju społeczno-technologicznym. Sam upływ czasu, choć (*ceteres paribus*) nie rzutuje istotnie na stan nieruchomości, to wpływa na wartość nieruchomości, a więc na aktualność operatu szacunkowego. Pogląd, ażeby opis i oszacowanie sporządzone przez komornika pozostawały bez związku z operatem szacunkowym, gdy dokonane zostały w terminie jego aktualności, a licytacją wyznaczoną już po tym terminie, zdaje się ignorować merytoryczną zależność opisu i oszacowania z operatem szacunkowym. Czynność opisu i oszacowania nie stanowi *de facto* niczego innego, jak wyodrębnienia przez komornika z operatu szacunkowego danych koniecznych do dokonania opisu i oszacowania. Tym samym nie można przyjmować, że gdy dane wypisane przez organ egzekucyjny z operatu szacunkowego tracą aktualność, to sam operat pozostaje w mocy. Za graniczący z absurdem należy uznać argument, zgodnie z którym brak dokonania ponownej czynności sporządzenia operatu szacunkowego oraz opisu i oszacowania, gdy upłynął termin ważności tego ostatniego, służy przyspieszeniu postępowania. Postępowanie egzekucyjne powinno charakteryzować się szybkością, jednakże przy poszanowaniu praw stron postępowania³⁴. Skoro wierzyciel zwleka ze złożeniem wniosku o przeprowadzenie licytacji po uprawomocnieniu się czynności opisu i oszacowania, to winien

³⁴ C. Waldziński, *Realizacja zasady szybkości i sprawności postępowania sądowego w postępowaniu klauzulowym*, M.Prawn. 2018, nr 18, s. 992–996; J. Derlatka, *op. cit.*, s. 119–138.

on ponosić konsekwencje procesowe w postaci wydłużenia postępowania egzekucyjnego i ewentualnej zmiany wartości nieruchomości, a tym samym jej ceny i finalnie wysokości zaspokojenia roszczenia.

Wskazane wyżej poglądy są ponadto przykładem braku rozdzielenia przez sądy przesłanek formalnych i materialnych³⁵ aktualności operatu szacunkowego. Przepis art. 156 § 3 u.g.n. wskazuje formalną przesłankę dopuszczalności użycia operatu szacunkowego, jaką jest jego ograniczona czasowo aktualność. Nie można zgodzić się z zapatrywaniem prezentowanymi w orzecznictwie, że wykorzystanie operatu w terminie 12 miesięcy od daty jego sporządzenia było niemożliwe z uwagi na postawę dłużnika, który wnosił liczne skargi³⁶. Stanowisko takie nakładałoby na strony postępowania niekonstytucyjny zakaz zaskarżalności czynności podejmowanych przez organ egzekucyjny tylko po to, aby możliwe było przeprowadzenie postępowania w terminie ważności operatu szacunkowego. Wskazanie, że sam upływ czasu nie pociąga za sobą potrzeby sporządzenia dodatkowego opisu i oszacowania dotyczy zmiany stanu nieruchomości, lecz w okresie aktualności operatu szacunkowego. Ustawodawca przyjmuje bowiem milcząco, że co do zasady wartość nieruchomości, a tym samym ważność operatu szacunkowego, nie ulegają istotnym zmianom w okresie 12 miesięcy, względnie 18 miesięcy (art. 156 u.g.n.). Po tym czasie założenie to traci moc, tj. ustawodawca przyjmuje, że po wskazanym okresie wartość nieruchomości ulega zmianie, a tym samym konieczne jest sporządzenie nowego (aktualnego) operatu szacunkowego. Należy również uznać, że skoro na podstawie czynności przeprowadzonej w oparciu o operat szacunkowy ma być następnie prowadzona inna czynność, to dezaktualizacja operatu nie tylko pociąga za sobą dezaktualizację dokonanej czynności (tu: opisu i oszacowania), lecz również stanowi o niezgodności z prawem dalszych

³⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz.U. z 2004 r. Nr 207, poz. 2108, 2109).

³⁶ Postanowienie SO w Szczecinie z dnia 8 sierpnia 2014 r., II Cz 773/14, Lex nr 1860921.

czynności (tu: licytacji, przybicia i przysądzenia własności). Nakłada to na organ egzekucyjny (oraz sąd) obowiązek szczególnej dbałości o zagwarantowanie stronom postępowania egzekucyjnego z nieruchomości szybkości postępowania przy poszanowaniu ich praw.

Nie można również zgodzić się z argumentacją, że licytacja zawsze ma na celu ustalenie rzeczywistej ceny nieruchomości. Nieprawdą jest bowiem, że jeżeli nieruchomość jest atrakcyjna, to i tak zostanie sprzedana za cenę wyższą niż cena wywołania. Mechanizm licytacyjny wcale nie musi być efektywny³⁷, a tym samym prowadzić do ustalenia rzeczywistej ceny nieruchomości. Często bowiem zdarza się, że nieruchomości sprzedawane są po cenie wywoławczej³⁸, która nie stanowi rzeczywistej ceny nieruchomości, lecz jej część ułamkową. Tym samym suma oszacowania, a co za tym idzie – cena wywołania nie prezentują rzeczywistej wartości nieruchomości. Niewątpliwie stanowi to naruszenie praw strony postępowania egzekucyjnego, w szczególności gdy cenę wywołania oparto na zdezaktualizowanym operacie szacunkowym³⁹.

Należy również podkreślić, że w orzecznictwie wskazano na konieczność aktualności operatu szacunkowego na dzień orzekania⁴⁰. Czynność orzekania dokonywana jest zarówno przez sąd, jak i komornika. Wymóg ten pozostaje też aktualny – jak należy przyjmować – w czasie wydawania postanowienia o udzieleniu przybicia. Niedopuszczalną praktyką jest bowiem wyznaczanie przez organ egzekucyjny terminu licytacji oddalonego od momentu uprawomocnienia opisu i oszacowania o okres

³⁷ J. Wołoszyn, W. Urban, P. Wołoszyn, *Badanie trafności mechanizmu licytacji w komputerowym modelu internetowego serwisu aukcyjnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie 2011, nr 865, s. 55–64.

³⁸ P. Ostaszewski, *Efektywność egzekucji komorniczej – obraz statystyczny*, Warszawa 2015 [online:] https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Ostaszewski-P_Efektywno%C5%9B%C4%87-egzekucji-komorniczej-1.pdf (dostęp: 22.10.2022).

³⁹ M. Król [w:] *Ochrona praw jednostki w postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, pod red. T. Jędrzejewskiego, M. Masternaka, P. Rączki, Toruń 2018, s. 55.

⁴⁰ Wyrok SN z dnia 30 września 2016 r., I CSK 646/15, Lex nr 2188609; postanowienie SN z dnia 19 lipca 2012 r., II CSK 660/11, Lex nr 1228437; wyrok SN z dnia 7 października 2005 r. IV CK 106/05, OSNC 2006/7–8/128; postanowienie SN z dnia 20 maja 2010 r., V CSK 13/10, OSNC 2011/1/9; postanowienie SN z dnia 20 października 2011 r., IV CSK 12/11, Legalis nr 465608.

ważności operatu szacunkowego lub dłuższy. W przypadku zdezaktualizowania się operatu szacunkowego nieruchomość sprzedawana jest po cenie już nieaktualnej. Jest to działanie zawsze szkodliwe – bądź to dla stron postępowania, bądź też dla licytantów. Tym samym konstytuuje to konieczność zadbania o aktualność operatu szacunkowego na dzień licytacji oraz udzielenia przybiccia aż do jego uprawomocnienia.

5. Aktualność operatu szacunkowego na dzień przysądzenia własności

Aktualność operatu szacunkowego na dzień uprawomocnienia się przysądzenia własności pozostaje kwestią istotną ze względu na przepisy prawa podatkowego. Jak już wskazano, dopiero przysądzenie własności przenosi na uprawnionego prawo własności nieruchomości, z czym zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych⁴¹ wiąże się powstanie zobowiązania podatkowego po stronie nabywcy. Wysokość tego zobowiązania uzależniona jest od wartości nieruchomości, a więc od ceny wskazanej w operacie szacunkowym. A zatem wartość nieruchomości ustalona przez biegłego rzeczoznawcę jest podstawą opodatkowania, jeżeli faktycznie będzie odpowiadać ona wartości rynkowej nabywanej nieruchomości w rozumieniu art. 6 ust. 2 p.c.c. Tylko w takiej sytuacji podatek należy obliczyć od wskazanej wyceny rzeczoznawcy. Wartość nabywanej nieruchomości musi bowiem dla celów podatkowych odpowiadać jej wartości rynkowej. Należy pamiętać, że organ podatkowy posiada uprawnienia do zweryfikowania wartości przedmiotu czynności cywilnoprawnej i jeżeli stwierdzi, że kwota ustalona jako podstawa opodatkowania nie jest wartością rynkową nabytej nieruchomości, ma prawo zwrócić uwagę na konieczność jej zmiany, stosując uregulowania zawarte w art. 6 ust. 2–4 p.c.c.

⁴¹ Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2000 r. Nr 86, poz. 959); dalej: p.c.c.

Podstawę opodatkowania stanowić będzie zatem wartość rynkowa nabytej nieruchomości ustalona na dzień uprawomocnienia się postanowienia sądu o przysądzeniu własności. Jeżeli zatem ustalona przez biegłego rzeczoznawcę wartość będzie odpowiadała wartości rynkowej nabytej nieruchomości, to będzie ona podstawą opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych. Szczególnie istotny dla nabywcy pod kątem przepisów prawa podatkowego jest art. 6 ust. 4 p.c.c., zgodnie z którym jeżeli podatnik nie określił wartości lub podał wartość nieodpowiadającą wartości rynkowej, organ podatkowy dokona jej określenia z uwzględnieniem opinii biegłego lub przedłożonej przez podatnika wyceny rzeczoznawcy. Jeżeli organ podatkowy powoła biegłego, a wartość określona z uwzględnieniem jego opinii będzie się różnić o więcej niż 33% od wartości podanej przez podatnika, koszty opinii ponosi podatnik. A zatem nieaktualność operatu szacunkowego może być źródłem szkody nabywcy nieruchomości. Powodować to może obowiązek naprawienia szkody zarówno po stronie komornika (art. 23 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji⁴²), jak również Skarbu Państwa (art. 417 k.c.).

6. Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania, należy podkreślić, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie istnieje tendencja do błędnego utożsamiania wartości nieruchomości oraz jej stanu, co skutkuje wyłączaniem stosowania wymogu aktualności operatu szacunkowego w dalszych czynnościach postępowania egzekucyjnego po dokonaniu opisu i oszacowania.

Błędnie przyjmuje się także, że skargi na komorników zarzucające nieaktualność operatu szacunkowego na dzień licytacji swoją podstawę prawną mają w art. 951 k.p.c. Po pierwsze, ten ostatni przepis odnosi się do zmiany stanu nieruchomości, a nie jej wartości, o której rozstrzyga

⁴² T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 ze zm.

operat szacunkowy. Po drugie, w przypadku utraty ważności operatu szacunkowego nie sposób uznać, aby aktualna pozostawała czynność opisu i oszacowania, nawet jeśli została dokonana na podstawie operatu szacunkowego w terminie jego ważności, gdyż opis i oszacowanie to nic innego jak wypisanie z operatu szacunkowego wymaganych prawem danych o nieruchomości, w tym jej ceny. Po trzecie, dopuszczenie przeprowadzenia licytacji w chwili, gdy operat szacunkowy utracił ważność, przyczynia się do zwiększenia bierności po stronie wierzycieli, niekiedy celowo przedłużających złożenie wniosku o przeprowadzenie licytacji. Po czwarte, wskazywanie, że nie jest możliwe przeprowadzenie czynności postępowania egzekucyjnego po dokonaniu opisu i oszacowania w okresie 12 miesięcy i uzasadnianie tego postawą dłużników celowo spowalniających postępowanie egzekucyjne, a kolejno wskazywanie, że przeprowadzenie licytacji mimo utraty ważności operatu szacunkowego służy przyspieszeniu postępowania, jest zaprzeczeniem samym w sobie, co więcej – stanowi naruszenie prawa strony do dwuinstancyjności postępowania i kontroli sądowej w postępowaniu egzekucyjnym, w szczególności jeśli uwzględni się fakt, że wniesienie skargi na czynność komornika nie powoduje zawieszenia ani wstrzymania wykonania czynności. Po piąte wreszcie, nieaktualność operatu szacunkowego na dzień uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności nieruchomości może powodować dla nabywcy negatywne skutki na gruncie prawa podatkowego.

Michał Najman, doktorant w Katedrze Polityki i Prawa WPiA Uniwersytetu Łódzkiego; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8207-8458>

Bibliografia

Literatura przedmiotu

Adamczuk A. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, pod red. M. Manowskiej, Warszawa 2020.

- Biezuński P., Biezuński M., *Egzekucja z nieruchomości. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 2010.
- Ciepla H. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom IV. Artykuły 730–1088*, pod red. T. Wiśniewskiego, Warszawa 2021.
- Derlatka J., *Zasada sprawnej egzekucji sądowej jako element efektywnego wymiaru sprawiedliwości*, Zeszyty Naukowe KUL 2017, nr 60(3).
- Jaceczko E. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy). Komentarz*, pod red. O. Piaskowskiej, Warszawa 2022.
- Jakubecki A., Marcewicz-Kochnio O. [w:] *Prawa wierzyciela a ochrona dłużnika w egzekucji sądowej. Teoria i praktyka*, pod red. H. Bednorz-Godyń, A. Marciniaka, Warszawa 2022.
- Korzan K., *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986.
- Król M. [w:] *Ochrona praw jednostki w postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, pod red. T. Jędrzejewskiego, M. Masternaka, P. Rączki, Toruń 2018.
- Laszuk G., *Skuteczność egzekucji komorniczych*, Warszawa 2007 [online:] <https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/Skuteczno%C5%9B%C4%87-egzekucji-komorniczych-pop-G-Laszuk-1.pdf> (dostęp: 1.12.2022).
- Łochowski M. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, pod red. T. Szanciły, Warszawa 2019.
- Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, LexisNexis, Warszawa 2008.
- Niemiec J., *O konieczności dokonania dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości w związku z treścią przepisu art. 156 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami*, PPE 2019, nr 2.
- Ostaszewski P., *Efektywność egzekucji komorniczej – obraz statystyczny*, Warszawa 2015 [online:] https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Ostaszewski-P_Efektywno%C5%9B%C4%87-egzekucji-komorniczej-1.pdf (dostęp: 22.10.2022).
- Stempniak A., *Dodatkowy opis i oszacowanie w toku egzekucji sądowej z nieruchomości*, PPE 2008, nr 3–5.
- Śladkowski M., *Zwolnienie spod egzekucji w świetle ochrony własności w Konstytucji RP* [w:] *Konstytucyjne prawo własności-sposoby naruszenia i środki ochrony*, pod red. B. Stępień-Zaluckiej, Warszawa 2020.
- Świeczkowski J., *Uproszczona egzekucja z nieruchomości*, Sopot 2005.
- Waldziński C., *Realizacja zasady szybkości i sprawności postępowania sądowego w postępowaniu klauzulowym*, M.Prawn. 2018, nr 18.
- Wołoszyn J., Urban W., Wołoszyn P., *Badanie trafności mechanizmu licytacji w komputerowym modelu internetowego serwisu aukcyjnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie 2011, nr 865.
- Żelazowski K., *Statystyczna analiza łódzkiego rynku nieruchomości*, Studia i Materiały Towarzystwa Naukowego Nieruchomości 2010, nr 18(1).

Akty prawne

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz.U. z 2004 r. Nr 207, poz. 2108, 2109).
- Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 ze zm.).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 344, 1113, 1463, 1506, 1688, 1762, 1906, 2029).

Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 210).

Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2000 r. Nr 86, poz. 959).

Orzecznictwo

Postanowienie SN z dnia 4 lutego 1977 r., III CRN 239/76, OSNC 1977/11/217.

Postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2000 r., I CKN 761/00, Biul. SN 2000, nr 10, s. 13.

Postanowienie SN z dnia 16 lutego 2001 r., I CKN 1338/00, Lex nr 277314.

Postanowienie SN z dnia 6 maja 2005 r., II CK 30/05, Lex nr 313367.

Wyrok SN z dnia 7 października 2005 r., IV CK 106/05, OSNC 2006/7–8/128.

Postanowienie SN z dnia 20 maja 2010 r., V CSK 13/10, OSNC 2011/1/9.

Postanowienie SN z dnia 20 października 2011 r., IV CSK 12/11, Legalis nr 465608.

Postanowienie SN z dnia 19 lipca 2012 r., II CSK 660/11, Lex nr 1228437.

Postanowienie SO w Szczecinie z dnia 17 września 2012 r., II Cz 1081/12, Lex nr 2253108.

Postanowienie SO w Gdańsku z dnia 7 marca 2014 r., III Cz 1392/13, Lex nr 1203166.

Postanowienie SO w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r., II Cz 480/14, Leglis nr 2185554.

Postanowienie SO w Kaliszu z dnia 17 lipca 2014 r., II Cz 407/14, Lex nr 1857791.

Postanowienie SO w Szczecinie z 8 sierpnia 2014 r., II Cz 773/14, Lex nr 1860921.

Postanowienie SN z dnia 18 września 2014 r., V CSK 533/1, Lex nr 1511393.

Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 2 grudnia 2014 r., III Cz 1043/14, Lex nr 1884690.

Postanowienie SO w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2014 r., II Cz 2283/14, Legalis nr 2187385.

Postanowienie SO w Bydgoszczy z dnia 30 stycznia 2015 r., II Cz 884/14, Lex nr 2001935.

Postanowienie SO w Szczecinie z dnia 20 marca 2015 r., II Cz 2403/14, Lex nr 2616097.

Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 26 maja 2015 r., III Cz 542/15, Lex nr 1974457.

Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 26 maja 2015 r., III Cz 831/16, Lex nr 2108737.

Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 1 grudnia 2015 r., III Cz 1602/15, Lex nr 2035983.

Wyrok SN z dnia 5 lutego 2016 r., IV CSK 232/15, Lex nr 2052531.

Postanowienie SO w Toruniu z dnia 20 kwietnia 2016 r., VIII Cz 291/16, Lex nr 2019033.

Wyrok SN z dnia 30 września 2016 r., I CSK 646/15, Lex nr 2188609.

Postanowienie SR w Nidzicy z dnia 17 października 2017 r., ICo 202/17, Legalis nr 1996221.

Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 5 grudnia 2017 r., III Cz 1662/17, Lex nr 2449990.

Wyrok SN z dnia 26 stycznia 2018 r., II CSK 117, Lex nr 2439113.

Postanowienie SO w Kaliszu z dnia 12 lutego 2018 r., II Cz 811/17, Lex nr 2059181.

Postanowienie SO w Świdnicy z dnia 11 maja 2018 r., II Cz 455/18, Legalis nr 2163932.

Postanowienie SO w Kaliszu z dnia 15 maja 2018 r., II Cz 193/18, Lex nr 2501528.

Postanowienie SR w Mrągowie z dnia 5 października 2018 r., I Co 360/18, Lex nr 1990043.

Postanowienie SO w Gliwicach z dnia 5 grudnia 2018 r., III Cz 1270/18, Lex nr 2033331.

Postanowienie SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 9 lutego 2020 r., II Co 317/20 [online:] <https://poznan-nowemiasto.sr.gov.pl/print.php?p=new&id=2128> (dostęp: 2.12.2022).

Postanowienie SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 10 lutego 2020 r., II Co 4856/19, Lex nr 3036689.

Wyrok SN z dnia 15 września 2021 r., I NSNc 82/21, Lex nr 2631023.

STRESZCZENIE Doręczenie pisma za pośrednictwem komornika, rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym oraz pouczenia stron. Komentarz do art. 139² k.p.c., 148¹ k.p.c. i 156¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.

W artykule opracowaniu skomentowano kolejne przepisy ustawy z dnia 9 marca 2023 r., modyfikujące przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. W pierwszej kolejności omówiono dodany art. 139² k.p.c., dotyczący doręczenia pozwanemu pisma przez komornika w sytuacji, gdy powód mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie jest zastępowany przez adwokata, radcę prawnego lub rzeczownika patentowego wykonującego zawód w Rzeczypospolitej Polskiej. Następnie przedstawiono uwagi na temat zmienionego art. 148¹ § 3 k.p.c., regulującego przesłanki wyłączenia dopuszczalności rozpoznania sprawy w procesie na posiedzeniu niejawnym. Na zakończenie omówiono dodany do art. 156¹ k.p.c. § 2, w którym wyliczono przykładowo kwestie mogące być przedmiotem „pouczenia” stron przez przewodniczącego o prawdopodobnym wyniku sprawy.

Słowa kluczowe: doręczenia pisma za pośrednictwem komornika, rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, pouczenie o prawdopodobnym wyniku sprawy

SUMMARY Servicing a Letter Via a Bailiff, Recognising a Case in Camera Hearing and Instruction of parties. Comment on art. 139², 148¹ and 156¹ of the Code of Civil Proceedings Amended with the Act of 9 March 2023

This paper comments on consecutive regulations of the Act of 9 March 2023 that modify the provisions of the Code of Civil Proceedings. First of all, the added art. 139² of the Code of Civil Proceedings has been analysed, which concerns the service of a letter to a defendant by a bailiff if a plaintiff resides or has its registered office abroad and is not represented by an attorney, a legal counsel or a patent agent practising in the Republic of Poland. Next, comments were presented on amended art. 148(1) § 3 of the Code of Civil Proceedings that governs conditions

for excluding the admissibility of recognising a case in camera. Finally, added art. 156(1) § 2 of the Code of Civil Proceedings has been presented, in which examples were listed of issues that may be a subject matter of 'instructing' parties by a chairperson with regard to a probable outcome of case.

Keywords: *service of a letter via a bailiff, recognising a case in camera hearing, instructing parties of a probable outcome of case*

Doręczenie pisma za pośrednictwem komornika, rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym oraz pouczenia stron.

Komentarz do art. 139² k.p.c., 148¹ k.p.c.
i 156¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą
z dnia 9 marca 2023 r.

Wprowadzenie

1. Odesłanie. Uwagi ogólne na temat ustawy z dnia 9 marca 2023 r.¹ zostały zamieszczone w pierwszym artykule z cyklu komentarzy do tej ustawy, opublikowanym w numerze 6 „Przeglądu Prawa Egzekucyjnego” z 2023 r.² Dane dotyczące ustawy (Kodeksu postępowania cywilnego³) zmienionej przez komentowany obecnie art. 1 ustawy z dnia 9 marca 2023 r.

¹ Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 614).

² I. Kunicki, *Właściwość rzeczowa sądu, wyłączenie sędziego. Wprowadzenie oraz komentarz do art. 17 i 49 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.*, PPE 2023, nr 6, s. 71–79.

³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1550 ze zm.); dalej: k.p.c.

oraz zakres komentowania poszczególnych przepisów zostały wskazane w drugim artykule z cyklu komentarzy do tej ustawy, opublikowanym w numerze 7 „Przeglądu Prawa Egzekucyjnego” z 2023 r.⁴ Autor niniejszego artykułu nie powtarza zatem uwag tam zamieszczonych, odsyłając do tych opracowań.

20) po art. 139¹ dodaje się art. 139² w brzmieniu:

„Art. 139². W przypadku, o którym mowa w art. 139¹ § 1, jeżeli powód mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie jest zastępowany przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego wykonującego zawód w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd z urzędu nakazuje doręczenie korespondencji pozwanemu za pośrednictwem komornika. Przepis art. 130⁴ § 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio”.

1. Charakter prawny dodanego art. 139² k.p.c. W artykule tym zawarte są przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego. Mają one bowiem zastosowanie z powodu elementu postępowania wykraczającego poza granicę Polski. Nie ma przy tym znaczenia, że art. 139² k.p.c. nie został zamieszczony w przepisach części IV Kodeksu postępowania cywilnego, regulujących w sposób kompleksowy międzynarodowe postępowanie cywilne (art. 1097–1153²⁵ k.p.c.). Przepisów takich jest bowiem więcej i samo zamieszczenie w określonym (innym niż część IV k.p.c.) miejscu nie zmienia ich charakteru.

2. Zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym. Należy uznać, że przepisy art. 139² k.p.c. mają zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym w takim samym wypadku, jak art. 139¹ k.p.c., a zatem gdy organem postępowania jest sąd⁶. Przez pojęcie „powód” należy rozumieć podmiot wszczynający postępowanie egzekucyjne (na ogół wierzyciel).

⁴ I. Kunicki, *Wyłączenie sędziego, reprezentacja strony oraz pełnomocnictwo procesowe. Komentarz do art. 53¹ k.p.c., 68 k.p.c. i 87 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.*, PPE 2023, nr 7, s. 39–40.

⁵ Por. np. art. 28, art. 505¹⁵–505^{27a}, art. 781 § 2 *in fine*, art. 795¹–795¹⁷, art. 1022–1022⁴, art. 1154, art. 1156, art. 1165 § 4, art. 1166 § 2, art. 1192 § 2, art. 1215, art. 1216 § 2 k.p.c.

⁶ Por. uwagę 2 do art. 139¹ k.p.c. I. Kunicki, *Doręczenia pism sądowych. Komentarz do art. 133, 135, 136, 139 i 139¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.*, PPE 2023, nr 11, s. 59–83.

3. Wadliwość sformułowania. Na wstępie warto wskazać, że dodany artykuł jest niejasny ze względu na nieprawidłowe użycie terminu „z urzędu”. Użycie tego terminu może bowiem sugerować, że sąd nakazuje powodowi z urzędu, a zatem nie czekając na jakikolwiek wniosek, aby powód zwrócił się do komornika sądowego o doręczenie korespondencji. Przy takim rozumieniu przepis ten byłby jednak zbędny, gdyż, co do zasady, a zatem na podstawie art. 139¹ k.p.c., przewodniczący również z urzędu nakazuje powodowi, aby ten doręczył pismo pozwanemu za pośrednictwem komornika. W obrocie międzynarodowym uległby zatem zmianie tylko organ postępowania kompetentny do nakazania doręczenia pisma za pośrednictwem komornika (por. niżej uwagę 8).

Należy jednak uznać, że dodany artykuł powoduje, iż sąd bezpośrednio zwraca się do komornika, nie zaś do powoda, o doręczenie przez komornika pozwanemu pisma wskazanego w art. 139¹ § 1 k.p.c.⁷ Wynika to z porównania treści art. 139¹ § 1 k.p.c. z art. 139² k.p.c. W świetle pierwszego z nich przewodniczący także działa z urzędu mimo braku takiego zastrzeżenia, ale nie zwraca się bezpośrednio do komornika, lecz obciąża powoda ciężarem doręczenia pisma za pośrednictwem komornika. Jak już zatem zaznaczono, termin „z urzędu” jest użyty błędnie w art. 139² k.p.c.

Trzeba jeszcze dodać, że używanie w przepisach prawa sformułowania „z urzędu” jest zbędne w ogólności, gdyż wystarczyłoby nic nie napisać o inicjatywie w podjęciu decyzji przez organ postępowania⁸.

4. Istota dodanego artykułu. W konsekwencji powyższych uwag należy uznać, że mocą art. 139² k.p.c. wyłączono konieczność podejmowania działań przez powoda, w celu doręczenia przez komornika pisma w sytuacji określonej w art. 139¹ k.p.c. Dotychczas, niezależnie od tego, gdzie

⁷ Por. także M. Dziurda, *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Warszawa 2023, s. 139.

⁸ Należy bowiem zaznaczyć, że organ postępowania zawsze powinien działać z urzędu, jeżeli ustawa nie przewiduje działania na wniosek (por. W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2023, s. 106–107). Zbędne jest zatem używanie w przepisach prawa terminu „z urzędu” odnośnie do inicjatywy w podjęciu przez organ danej czynności; wystarczy brak jakiegokolwiek wzmianki w tym zakresie, jak zrobiono to np. w art. 139¹ k.p.c.

powód mieszkał bądź miał siedzibę, doręczenie pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika następowało na zasadach ogólnych, określonych w art. 139¹ k.p.c.⁹ Obecnie, w sytuacji opisanej w art. 139¹ k.p.c., gdy powód mieszka albo ma siedzibę za granicą i nie jest zastępowany przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego wykonującego zawód w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd bezpośrednio występuje do komornika o dokonanie doręczenia. Nie budzi przy tym wątpliwości, że zastosowanie tego przepisu jest obligatoryjne¹⁰, a zatem sąd nie może zaniechać wystąpienia do komornika o dokonanie doręczenia. Również powód nie może spowodować rezygnacji sądu z takiego wystąpienia do komornika o dokonanie doręczenia.

Dodany art. 139² k.p.c. ułatwia zatem podmiotom mieszkającym albo mającym siedzibę za granicą dochodzenie roszczeń w Polsce¹¹. Z drugiej jednak strony, ze względu na obligatoryjność zastosowania i działanie przez sąd z urzędu, ogranicza możliwości procesowe (dyspozycyjność) takiego powoda.

Przyjęta regulacja odciąża wskazanego wyżej powoda od kontaktu z komornikiem, choć w większości wypadków nie wydaje się to szczególnie uciążliwe i może być dokonane korespondencyjnie, a częściowo także telefonicznie i mailowo. Regulacja ta jednak odciąża tymczasowo powoda także od poniesienia kosztów doręczenia pisma przez komornika (por. niżej uwagi 12 i 13).

Przyjęte w komentowanym artykule rozwiązanie jest racjonalne i powinno być zastosowane w ogólności także do wystąpienia do komornika

⁹ Nietrafne są zatem wypowiedzi, że dotychczas sytuacja określona w art. 139² k.p.c. była nieuregulowana przez prawo (teza 18 Uzasadnienia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2650 IX kadencji Sejmu, s. 15 [online:] <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/o/4E1187E1F1916D16C12588CC0058D95A/%24File/2650.pdf> (dostęp: 7.10.2023); S. Kotas-Turoboyska, *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego 2023. Przewodnik po zmianach*, Warszawa 2023, s. 37; J. Gołaczyński, *Kodeks postępowania cywilnego. Nowelizacja z 9.3.2023 r. Komentarz/Linia orzecnicza*, Warszawa 2023, s. 106; M. Dziurda, *op. cit.*, s. 139). Wypowiedzi te mogą bowiem sugerować istnienie luki w prawie w tym zakresie. Tymczasem, jak zaznaczono, sytuacja ta była uregulowana w sposób ogólny w art. 139¹ § 1 k.p.c.

¹⁰ M. Dziurda, *op. cit.*, s. 140.

¹¹ *Ibidem*, s. 139.

o dokonanie doręczenia pisma w obrocie wewnątrzkrajowym, tj. na podstawie art. 139¹ k.p.c.¹² Występowanie bowiem przez przewodniczącego do powoda, a następnie przez powoda do komornika o dokonanie doręczenia pisma pozwanemu powoduje przedłużanie i komplikowanie postępowania oraz zwiększanie jego kosztów.

5. Zamieszkanie powoda (osoby fizycznej). Komentowany artykuł ma zastosowanie, gdy powód (wnioskodawca wszczynający postępowanie) mieszka za granicą Polski. W związku z odmienną wypowiedzią należy przy tym podkreślić, że nie ma znaczenia obywatelstwo powoda. Nie ma zatem znaczenia, czy powód jest obywatelem polskim, czy cudzoziemcem¹³.

Wobec tego, że komentowany artykuł dotyczy miejsca zamieszkania powoda, nie wystarczy, jego pobyt za granicą. O odróżnieniu miejsca zamieszkania od miejsca pobytu decyduje zamiar stałego pobytu za granicą. Co do zasady miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu (art. 25 k.c.¹⁴). Jeżeli zatem powód nie ma zamiaru stałego pobytu za granicą, to tam nie zamieszkuje, mimo stałego przebywania. Sąd polski ocenia miejsce zamieszkania powoda według prawa polskiego¹⁵. W komentowanym przepisie nie chodzi bowiem o to, czy sąd obcy uzna, że powód ma miejsce zamieszkania na terenie określonego państwa (w świetle prawa tego państwa), lecz o to, czy dla potrzeb dokonania czynności przez sąd polski mieszka on w Polsce, czy za granicą.

Istotne jest zamieszkiwanie za granicą Polski, niekoniecznie zaś w tym samym mieście albo państwie, w którym powód przebywa w chwili

¹² *Ibidem*, s. 140.

¹³ Odmiennie J. Gołaczyński, zdaniem którego art. 1392 k.p.c. ma zastosowanie, gdy powód jest cudzoziemcem (J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 107).

¹⁴ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610 ze zm.); dalej: k.c.

¹⁵ Zasadą jest, że łączniki jurysdykcyjne przewidziane w polskich normach regulujących jurysdykcję krajową należy rozumieć tak jak w prawie polskim. Kwalifikacji pojęć proceduralnych dokonuje się bowiem – co do zasady – na podstawie prawa obowiązującego w siedzibie sądu orzekającego – *legis fori* (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 15 lipca 1978 r., IV CR 242/78, OSNCP 1979/6/120). Por. także I. Kunicki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020, t. 5, s. 59–60 i 62. To samo dotyczy oceny przez sąd miejsca siedziby powoda.

podejmowania przez sąd decyzji o doręczeniu pisma w trybie art. 139² k.p.c. Jeżeli zatem powód przebywa w danej chwili np. w Paryżu i zamierza dalej przebywać za granicą Polski, ale niekoniecznie w tym mieście, ani nawet we Francji, to omawiany warunek zastosowania art. 139² k.p.c. jest spełniony.

Należy jeszcze zwrócić uwagę, że komentowany art. 139² k.p.c. dotyczy zamieszkania (siedziby) powoda za granicą. Nie ma zaś znaczenia, czy państwo, w którym powód mieszka albo ma siedzibę, należy do Unii Europejskiej.

Przepisy art. 139² k.p.c. mają zastosowanie także wtedy, gdy powód stale przebywa w Polsce, a „jedynie” wskazał, że jego miejsce zamieszkania znajduje się w państwie obcym, a przy tym niezależnie, czy wskazał w Polsce adres do doręczeń (ustanowił pełnomocnika do doręczeń).

6. Siedziba powoda za granicą. Wzmianka o siedzibie powoda za granicą dotyczy innych podmiotów prawa niż osoby fizyczne. Dla zastosowania art. 139² k.p.c. nie ma zatem znaczenia, czy powód jest osobą fizyczną, czy innym podmiotem prawa.

Miejsce siedziby osoby prawnej określa, co do zasady, jej statut, natomiast siedzibę osoby prawnej powołanej w drodze ustawy określa ustawa. Jeżeli jednak jest to siedziba fikcyjna, należy przyjąć, że siedziba osoby prawnej mieści się w państwie, w którym działają jej organy zarządzające – organy najbardziej znaczące lub o największym wpływie na jej funkcjonowanie (siedziba rzeczywista). Jeżeli ustawa albo statut nie określają siedziby osoby prawnej, siedzibą tą jest miejscowość (a tym samym państwo), w której ma siedzibę jej organ zarządzający (art. 41 k.c.). Powyższe uwagi dotyczą także siedziby jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną¹⁶.

7. Pobyt pozwanego za granicą. Przepisy art. 139² k.p.c., tak samo jak pozostałe przepisy o doręczeniach za pośrednictwem komornika, dotyczą tylko doręczenia pozwanemu pisma na terenie Polski. Polski komornik może bowiem doręczać pisma tylko na terenie Polski¹⁷. Jeżeli pozwany

¹⁶ Por. I. Kunicki [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 63.

¹⁷ Por. M. Klonowski, *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań*

przebywa poza granicami Polski, doręczenie następuje na zasadach określonych w: rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2020/1784 z dnia 25 listopada 2020 r. dotyczącym doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych („doręczanie dokumentów”)¹⁸; konwencji haskiej z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych¹⁹ albo art. 1130 § 1 k.p.c., art. 1132 k.p.c., art. 1133 k.p.c. i art. 1134 k.p.c.

Należy jeszcze dodać, że od dnia 1 lipca 2023 r. doręczenie pism za pośrednictwem komornika ma zastosowanie tylko wtedy, gdy pozwany (mieszkający w Polsce) jest osobą fizyczną (por. art. 139¹ § 1 k.p.c. zmieniony przez art. 1 pkt 19 lit. a ustawy z dnia 9 marca 2023 r.)²⁰.

8. Organ decydujący o doręczeniu przez komornika. W art. 139² k.p.c. przewidziano, że organem decydującym o doręczeniu pisma za pośrednictwem komornika jest sąd. Sytuacja jest tu zatem inna niż w art. 139¹ k.p.c., gdzie o doręczeniu pisma przez komornika decyduje przewodniczący. W konsekwencji sąd decyduje o doręczeniu za pośrednictwem komornika, wydając postanowienie. Postanowienie to jest niezaskarżalne.

9. Ustalenie adresu pozwanego. Jeżeli komornik stwierdzi, że pozwany nie zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, sąd może z urzędu zlecić komornikowi także ustalenie adresu pozwanego²¹. Zgodnie bowiem z art. 3b u.k.s.²² „w przypadku zwrotu przez komornika pisma, o którym

oraz ich ocena, PPC 2018, nr 2, s. 193; M. Uliasz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, pod red. J. Gołaczyńskiego, D. Szostka, Legalis 2019, art. 139I, nb 12; J. Bodio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, pod red. T. Zembrzuskiego, Warszawa 2020, s. 343; A. Olaś [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom II. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, pod red. S. Cieślaka, Warszawa 2022, s. 685; J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 98.

¹⁸ Dz.Urz. UE L 405, s. 40. Por. także M. Dziurda, *op. cit.*, s. 139.

¹⁹ Dz.U. z 2000 r. Nr 87, poz. 968.

²⁰ Por. I. Kunicki, *Doręczenia...*, uwaga 6 do art. 139¹ k.p.c., s. 59–83.

²¹ Niejasne jest stanowisko M. Dziurdy w tej kwestii (M. Dziurda, *op. cit.*, s. 140).

²² Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 590 ze zm.); dalej: u.k.s.

mowa w art. 3a ust. 4, podmiot zlecający może wystąpić do tego komornika z wnioskiem o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata”. W omawianym wypadku zaś podmiotem zlecającym doręczenie jest sąd²³. Należy uznać, że wystąpienie sądu do komornika o ustalenie adresu pozwanego jest – na zasadach ogólnych (art. 3b u.k.s.) – fakultatywne.

10. Brak zastępstwa przez zawodowego pełnomocnika. Przepisy art. 139² k.p.c. mają zastosowanie tylko wówczas, gdy powód nie jest zastępowany przez zawodowego pełnomocnika, tj. przez adwokata, radcę prawnego albo rzecznika patentowego, a przy tym wykonującego zawód w Polsce.

Ustanowienie pełnomocnika do doręczeń w osobie adwokata, radcy prawnego albo rzecznika patentowego nie oznacza zastępowania powoda przez pełnomocnika w rozumieniu art. 139² k.p.c., a zatem przepisy tego artykułu mają zastosowanie²⁴. Pełnomocnik do doręczeń nie może bowiem wystąpić w imieniu powoda do komornika o doręczenie pisma pozwanemu.

11. Wykonywanie zawodu w Polsce przez zawodowego pełnomocnika. Termin ten nie został zsynchronizowany z terminologią ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej²⁵. W ustawie tej jest bowiem mowa o „świadczeniu pomocy prawnej”, nie zaś o „wykonywaniu zawodu”. Wydaje się jednak, że wynika to z zamiaru objęcia tym sformułowaniem także rzeczników patentowych.

Co do adwokatów i radców prawnych należy uznać, że „w Polsce wykonują zawód” prawnicy polscy, prawnicy z Unii Europejskiej²⁶ uprawnieni

²³ Tak też M. Dziurda, *op. cit.*, s. 140.

²⁴ *Ibidem*, s. 141.

²⁵ T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 823; dalej: u.ś.p.z.

²⁶ Przepisy u.ś.p.z. dotyczące prawników z Unii Europejskiej stosuje się odpowiednio także do osób, które: 1) są obywatelami państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, uprawnionymi do wykonywania zawodu przy użyciu jednego z tytułów zawodowych uzyskanych w tych państwach, określonych w wykazie stanowiącym załącznik nr 2 do ustawy albo przy użyciu jednego z tytułów zawodowych uzyskanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, określonych w wykazie stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy; 2) są obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, uprawnionymi do wykonywania

do wykonywania stałej praktyki (art. 13 i nast. u.ś.p.z.) albo do świadczenia usług transgranicznych (art. 35 i nast. u.ś.p.z.) w Polsce, jak również prawnicy spoza Unii Europejskiej uprawnieni do świadczenia usług transgranicznych (art. 42 i nast. u.ś.p.z.) w Polsce²⁷.

Jeśli zaś chodzi o rzeczników patentowych, to „w Polsce wykonują zawód” osoby wpisane na listę rzeczników patentowych (art. 19 u.rz.p.²⁸) albo świadczące usługi transgraniczne (art. 19a, 19b i 19d u.rz.p.).

12. Koszty postępowania. Według projektodawców ustawy z dnia 9 marca 2023 r. zlecenie przez sąd bezpośrednio komornikowi doręczenia pisma dla pozwanego nie zwalnia powoda z obowiązku uiszczenia zaliczki na poczet wydatków z tym związanych²⁹. Problematyka ta wymaga szerszych wyjaśnień. Zgodnie z art. 41 u.k.k.³⁰ opłata stała od zlecenia sądu albo wniosku powoda o bezpośrednie i osobiste doręczenie pism w sposób przewidziany w art. 3 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 590 i 614) wynosi 60 złotych. Opłatę pobiera się za doręczenie na jeden adres oznaczonego pisma w sprawie, niezależnie od liczby adresatów tego pisma tam zamieszkałych i liczby podjętych prób doręczenia.

W przytoczonym art. 41 u.k.k. nie uregulowano kwestii, kto ponosi opłatę za doręczenie, nie zmieniono zatem zasad ogólnych w tym względzie³¹. Zgodnie zaś z art. 22 ust. 2 u.k.k. opłatę od wniosku o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego lub europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, opłatę za egzekucję świadczeń niepieniężnych oraz opłaty,

zawodu przy użyciu jednego z tytułów zawodowych uzyskanych w państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, określonych w wykazie stanowiącym załącznik nr 2 do ustawy (art. 2a u.ś.p.z.).

²⁷ Wątpliwości w tym zakresie podnosi M. Dziurda, *op. cit.*, s. 141.

²⁸ Ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 303 ze zm.); dalej: u.rz.p.

²⁹ Teza 18 Uzasadnienia rządowego..., s. 15. Tak samo S. Kotas-Turoboyska, *op. cit.*, s. 37; J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 107; M. Dziurda, *op. cit.*, s. 139.

³⁰ Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1357 ze zm.); dalej: u.k.k.

³¹ Tak też było na tle pierwotnego brzmienia art. 41 u.k.k. Wówczas opłata za czynności komornika przewidziana w art. 41 u.k.k. również była pobierana na podstawie art. 22 ust. u.k.k. (por. I. Kunicki, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 204).

o których mowa w art. 40–42 u.k.k., art. 43 ust. 1 u.k.k. oraz art. 44 u.k.k., wnioskodawca uiszcza wraz z wnioskiem o wszczęcie egzekucji, wykonanie zabezpieczenia roszczenia, wszczęcie innego postępowania albo dokonanie innej czynności. W konsekwencji, na zasadach ogólnych, opłatę, o której mowa, ponosi podmiot występujący do komornika o dokonanie doręczenia (art. 22 ust. 1 i 2 u.k.k.)³². W świetle art. 139² k.p.c. podmiotem tym jest zaś sąd³³.

Ponadto jeżeli sąd zleci ustalenie adresu pozwanego (por. wyżej uwaga 9), sąd (Skarb Państwa) ponosi także tymczasowo opłatę za to ustalenie (art. 41 ust. 2 u.k.k.).

Skarb Państwa ponosi te opłaty tymczasowo, a następnie sąd obciąża nimi, na zasadach ogólnych, daną stronę stosownie do wyniku postępowania w sprawie, na podstawie art. 83 ust. 2 u.k.s.c. w zw. z art. 113 u.k.s.c.³⁴

13. Odpowiednie zastosowanie art. 130⁴ § 2 zd. 2 k.p.c. Odesłanie zawarte w art. 139² zd. 2 k.p.c. budzi poważne zastrzeżenia. Przepis art. 130⁴ § 2 zd. 2 k.p.c. reguluje bowiem termin do uiszczenia zaliczki na poczet wydatków na żądanie przewodniczącego, gdy strona zobowiązana mieszka lub ma siedzibę za granicą i nie ma w kraju przedstawiciela. Przepis ten nie tworzy zaś w szczególności obowiązku uiszczenia zaliczki.

Zgodnie z art. 83 ust. 1 u.k.s.c., jeżeli przepisy ustawy przewidują obowiązek działania i dokonywania czynności połączonej z wydatkami z urzędu, sąd zarządzi wykonanie tej czynności, a kwotę potrzebną na ich pokrycie wykląda tymczasowo Skarb Państwa. Dotyczy to także dopuszczenia i przeprowadzenia przez sąd z urzędu dowodu niewskazanego przez stronę. Sąd może zatem żądać zaliczki na poczet wydatków tylko wtedy, gdy strona złożyła wniosek o dokonanie czynności połączonej z wydatkami sądu³⁵.

³² Por. I. Kunicki, *Ustawa..., op. cit.*, s. 123. Niezrozumiała jest zaś wypowiedź M. Dziurdy, *op. cit.*, s. 139, że „odpowiednie zastosowanie ma art. 130⁴ § 2 zdanie drugie k.p.c., a zatem powód pobiera od podmiotu zagranicznego zaliczkę na koszty komornicze – co do zasady, w kwocie 60 zł (art. 41 ust. 1 u.k.k.)”.

³³ Tak też M. Dziurda, *op. cit.*, s. 140.

³⁴ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1144 ze zm.); dalej: u.k.s.c.

³⁵ To samo zagadnienie uregulowano od drugiej strony, tj. od strony podmiotu zobowiązanego do uiszczenia zaliczki na poczet wydatków, w art. 130⁴ § 1 k.p.c. Zgodnie z treścią zdania 1 tego paragrafu strona, która wnosi o podjęcie czynności

W wypadku doręczenia pisma za pośrednictwem komornika wskazanego w art. 139² k.p.c. sąd powinien działać z urzędu, a zatem powód nie może być zobowiązany do uiszczenia zaliczki w świetle art. 83 ust. 1 u.k.s.c. i art. 130⁴ § 1 k.p.c. W konsekwencji nie może zostać zastosowany jakikolwiek przepis Kodeksu postępowania cywilnego dotyczący wezwania (w tym terminu) do uiszczenia zaliczki na poczet wydatków. Odesłanie do art. 130⁴ § 2 zd. 2 k.p.c. jest zatem błędne.

Warto również zauważyć, że terminy określone w przepisie art. 130⁴ § 2 zd. 2 k.p.c. mają zawsze zastosowanie, gdy do uiszczenia zaliczki zostaje wezwany podmiot mieszkający albo mający siedzibę za granicą, a zatem odsyłanie do zastosowania wskazanego przepisu w szczególnej sytuacji, gdy powód mieszka albo ma siedzibę za granicą, stanowi podwójne uregulowanie tej samej kwestii, nic nie zmienia i w konsekwencji jest także zbędne.

14. Wejście w życie i zastosowanie. Dodany art. 139² k.p.c. wszedł w życie z dniem 1 lipca 2023 r. i ma zastosowanie także w postępowaniach wszczętych przed tym dniem (art. 31 i 19 ust. 1 ustawy z dnia 9 marca 2023 r.).

21) w art. 148¹ § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o wysłuchanie jej na rozprawie albo przepis szczególny przewiduje taki obowiązek, chyba że pozwany uznał powództwo”.

1. Istota art. 148¹ k.p.c. W artykule tym uregulowano problematykę rozpoznania sprawy w procesie na posiedzeniu niejawnym. W § 1 tego artykułu określono warunki dopuszczalności rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, a w zmienionym § 3 określono wyłączenia tej dopuszczalności.

2. Brak zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym. Przepisy art. 148¹ k.p.c. nie mają zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym.

połączonej z wydatkami, obowiązana jest uiścić zaliczkę na ich pokrycie w wysokości i terminie oznaczonym przez sąd.

Przed wszystkim nie mają zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez komornika. W postępowaniu³⁶ przed komornikiem nie mają bowiem zastosowania przepisy o rozprawie³⁷.

Przepisy art. 148¹ k.p.c. nie mają jednak zastosowania także w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przez sąd. W tym postępowaniu jest bowiem przyjęte odmienne rozwiązanie niż w postępowaniu rozpoznawczym, a w szczególności w procesie. Mianowicie w procesie zasadą jest rozpoznawanie spraw na rozprawie (art. 148 § 1 k.p.c.). Przepis art. 148¹ § 1 k.p.c. wyłącza zastosowanie tej zasady, dopuszczając rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym. Natomiast w postępowaniu egzekucyjnym zasadą jest rozpoznawanie spraw przez sąd na posiedzeniu niejawnym (art. 766 zd. 1 *in principio* k.p.c.). Rozprawa zaś jest przewidziana *expressis verbis* w przepisach ustawowych (por. art. 794 zd. 1 i art. 1049 § 1⁴ k.p.c.), a ponadto sąd zawsze może ją wyznaczyć w razie potrzeby (art. 766 zd. 1 *in fine* k.p.c.). Wobec ogólnego dopuszczenia rozpoznawania spraw w postępowaniu egzekucyjnym na posiedzeniu niejawnym nie ma zastosowania art. 148¹ k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), dopuszczający rozpoznawanie tych spraw w procesie na posiedzeniu niejawnym tylko wyjątkowo.

3. Istota zmiany § 3. Jak już zaznaczono, przepis art. 148¹ § 1 k.p.c. zezwala na rozpoznanie na posiedzeniu niejawnym sprawy, która zgodnie z przepisami ogólnymi podlega rozpoznaniu na rozprawie. Natomiast zmieniony § 3 tego artykułu wyłącza to zezwolenie. W konsekwencji zmieniając ostatnio wskazany paragraf, zmieniono warunki wyłączenia zezwolenia na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym. Zmieniono przy tym samą regułę zastosowania tego przepisu, jak również przesłanki szczegółowe jego zastosowania.

³⁶ Dotyczy to zarówno postępowania egzekucyjnego, jak i innych postępowań cywilnych prowadzonych przez komornika sądowego.

³⁷ Należy jednak zastrzec, że teza ta może wkrótce utracić aktualność w związku z powierzaniem komornikowi coraz liczniejszych zadań z zakresu postępowania rozpoznawczego, a zatem orzekania o zasadności egzekwowanego roszczenia (por. np. art. 804 § 2 k.p.c.). Rozpoznanie kwestii zasadności roszczenia ze swej natury może bowiem wymagać przeprowadzenia rozprawy.

4. Zmiana reguły zastosowania. Przede wszystkim należy zauważyć, że komentowany § 3 był dotychczas wadliwie sformułowany. Mianowicie przepis ten zakazywał rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, mimo że wystarczyło (tak jak obecnie) wyłączyć zezwolenie przewidziane w art. 148¹ § 1 k.p.c. Sformułowany *expressis verbis* i w sposób ogólny zakaz rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym mógł budzić wątpliwości, czy dotyczy (w wypadkach wskazanych w art. 148¹ § 3 k.p.c.) tylko sytuacji określonej w art. 148¹ § 1 k.p.c., czy też wszystkich wypadków, gdy dopuszczalne było rozpoznanie sprawy w procesie³⁸ na posiedzeniu niejawnym (por. art. 191¹ § 3 k.p.c., art. 339 § 1 k.p.c., art. 341 k.p.c., art. 505²³ k.p.c. i art. 753² k.p.c.). Analizowana zmiana usuwa te wątpliwości, odnosząc się wprost tylko do art. 148¹ § 1 k.p.c.

5. Zmiana przesłanek zastosowania § 3. Przed zmianą tego paragrafu przesłanka do jego zastosowania brzmiała: „Jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo”. Obecnie są dwie przesłanki zastosowania tego paragrafu, które brzmią: „Jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o wysłuchanie jej na rozprawie albo przepis szczególny przewiduje taki obowiązek, chyba że pozwany uznał powództwo³⁹”.

6. Wniosek o wysłuchanie strony na rozprawie. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 9 marca 2023 r. wskazano, że zmiana w tym zakresie była konieczna, gdyż „w wielu wypadkach strona wnosi o przeprowadzenie rozprawy pod jej nieobecność nie dlatego, że co do zasady chce, aby rozprawa została przeprowadzona, ale dlatego, aby uniknąć negatywnych

³⁸ Przepisy art. 148¹ k.p.c. mają odpowiednie zastosowanie także w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.). W postępowaniu nieprocesowym zasadą jest rozpoznawanie spraw na posiedzeniach jawnych niebędących rozprawami (W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 444; I. Kunicki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Góry-Błaszczkowskiej, Warszawa 2020, t. IB, s. 509). Odmienne M. Dziurda, *op. cit.*, s. 145, który przyjmuje, że art. 148¹ k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu nieprocesowym, gdyż w tym postępowaniu zasadą jest rozpoznawanie spraw na posiedzeniach niejawnych.

³⁹ Wzmianka „chyba że pozwany uznał powództwo” nie uległa zmianie, a zatem nie będzie tu omawiana.

następstw, jakie ustawa wiąże z jej niestawiennictwem”⁴⁰. Zapatrywanie to budzi zastrzeżenia, gdyż przede wszystkim art. 177 § 1 pkt 5 k.p.c. stanowi o możliwości zgłoszenia wniosku o rozpoznanie sprawy pod nieobecność powoda, nie stanowi zaś w ogóle o przeprowadzeniu rozprawy. Prawdłowo sformułowany w tym zakresie wniosek nie powinien zatem wspominać o rozprawie⁴¹.

7. Znaczenie zmiany. Obecnie do wyłączenia sądowni możliwości rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, na podstawie art. 148¹ § 1 k.p.c., nie wystarczy już złożyć wniosku o przeprowadzenie rozprawy ani posiedzenia jawnego, lecz konieczne jest zgłoszenie żądania wysłuchania samego siebie na rozprawie⁴². Nie wystarczy zatem zgłoszenie wniosku o przesłuchanie świadka, o złożenie ustnej opinii przez biegłego, o przesłuchanie w charakterze strony współuczestnika (zwykłego) albo przeciwnika procesowego. Należy zatem uznać, że wnioski o wysłuchanie samego siebie na rozprawie będą składane bez istnienia rzeczywistej potrzeby tego wysłuchania – tylko po to, aby wyłączyć rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym. Złożenie takiego wniosku może zaś skomplikować i przedłużyć postępowanie, gdyż sąd będzie musiał rozpoznać taki wniosek na zasadach ogólnych i ewentualnie, w razie nieobecności tej strony, odroczyć rozprawę i wezwać stronę na kolejny termin w celu wysłuchania.

Złożenie przez stronę wniosku o wysłuchanie samej siebie na rozprawie eliminuje możliwość wysłuchania tej strony w piśmie procesowym (art. 226¹ pkt 2 lit. a k.p.c.)⁴³.

Należy zaznaczyć, że wysłuchanie strony, o którym tu mowa, nie jest tożsame z przesłuchaniem strony uregulowanym w art. 299–304 k.p.c.

⁴⁰ Teza 19 Uzasadnienia rządowego..., s. 15. Tak samo: S. Kotas-Turoboyska, *op. cit.*, s. 44; J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 111; M. Dziurda, *op. cit.*, s. 142.

⁴¹ Trzeba jednak przyznać, że art. 187 § 2 k.p.c. stanowi o „przeprowadzeniu rozprawy w nieobecności powoda”. Przepisy art. 177 § 1 pkt 5 k.p.c. i art. 187 § 2 k.p.c. nie zostały zatem zsynchronizowane w tym zakresie. Przy czym art. 187 § 2 k.p.c. zawiera przykładowe wyliczenie fakultatywnych składników pozwu, może zatem być uchylony w całości bez wpływu na stan prawny.

⁴² Tak też M. Dziurda, *op. cit.*, s. 143.

⁴³ *Ibidem*.

Trzeba jednak uznać, że jeżeli strona złoży wniosek o dopuszczenie dowodu z własnych zeznań (art. 299 k.p.c.), jest to równoznaczne z analizowanym tu wnioskiem o wysłuchanie strony na rozprawie.

8. Wniosek interwenienta ubocznego. Przez pojęcie strony należy rozumieć także interwenienta ubocznego. Wniosek interwenienta ubocznego zwykłego nie może być sprzeczny z wnioskiem strony, do której przystąpił (art. 79 zd. 2 k.p.c.)⁴⁴. Sprzeczność ta będzie zachodziła, gdy strona złoży wyraźny wniosek o rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym. Nie będzie zaś sprzeczności, gdy strona milczy na ten temat. W razie sprzeczności, sąd nie bierze czynności interwenienta ubocznego zwykłego pod uwagę⁴⁵.

W razie zaś złożenia sprzecznych wniosków przez stronę i interwenienta ubocznego samoistnego, sąd decyduje, czy korzystniejsze dla nich jest rozpoznanie sprawy na rozprawie, czy na posiedzeniu niejawnym⁴⁶.

9. Powinność przeprowadzenia rozprawy przewidziana w przepisach szczególnych. Dodanie wzmianki na ten temat w komentowanym paragrafie jest zbędne, ponieważ art. 148¹ k.p.c. jest przepisem ogólnym wobec przepisów wymagających przeprowadzenia rozprawy⁴⁷. Jego wprowadzenie do Kodeksu postępowania cywilnego nie pozbawiło zatem mocy obowiązującej przepisów szczególnych (*lex posteriori generali non derogat legi priori speciali*⁴⁸).

10. Wyłączenie zastosowania art. 148¹ § 3 k.p.c. Przepis ten nie ma zastosowania w wypadkach, o których mowa w art. 205⁵ § 1¹ k.p.c. i art. 505^{1a} k.p.c.

11. Wejście w życie i zastosowanie. Zmieniony przepis art. 148¹ § 3 k.p.c. wszedł w życie z dniem 1 lipca 2023 r. i ma zastosowanie także w postępowaniach wszczętych przed tym dniem (art. 31 i 19 ust. 1 ustawy z dnia 9 marca 2023 r.).

⁴⁴ *Ibidem*, s. 144.

⁴⁵ Por. W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *op. cit.*, s. 206.

⁴⁶ Por. *ibidem*.

⁴⁷ Podobnie M. Dziurda, *op. cit.*, s. 144.

⁴⁸ Więcej na temat tej zasady: W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1986, s. 404; J. Wróblewski, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1988, s. 104; J. Nowacki, Z. Tobor, *Wstęp do prawoznawstwa*, Katowice 1988, s. 242–243.

22) w art. 156¹ dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Pouczenie, o którym mowa w § 1, może obejmować w szczególności wyrażenie poglądu co do:

- 1) wykładni przepisów prawa mogących znaleźć zastosowanie w sprawie;
- 2) faktów, które na danym etapie sprawy mogą zostać uznane za bezsporne lub dostatecznie wykazane”.

1. **Istota dodanego paragrafu.** W § 2 dodanym do art. 156¹ k.p.c. uregulowano przykładowo kwestie mogące być przedmiotem „pouczenia” stron przez przewodniczącego, o którym mowa w paragrafie pierwszym tego artykułu, a zatem „pouczenia” o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle twierdzeń i dowodów zgłoszonych do chwili dokonywania tego „pouczenia”.

2. **Terminologia.** W dodanym paragrafie jest mowa o „pouczeniach”, nie chodzi tu jednak o pouczenia w znaczeniu używanym już wcześniej w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, tj. pouczenia co do treści, sposobu dokonania i skutkach czynności procesowych (por. np. art. 5 k.p.c., art. 47² § 2 k.p.c., art. 103 § 4 k.p.c., art. 117¹ § 2 k.p.c.). W tym wypadku chodzi o informacje o swoich (sędziego) wstępnych ocenach co do prawdopodobnego wyniku sprawy, w świetle zgłoszonych do danej chwili twierdzeń i dowodów⁴⁹.

3. **Zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym.** Przepisy art. 156¹ k.p.c. mogą mieć zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym zarówno przez sąd, jak i przez komornika sądowego. W postępowaniu egzekucyjnym problematyka pouczeń została wprawdzie uregulowana w wielu miejscach w sposób szczególny (por. np. art. 761 § 3, art. 763¹ k.p.c., 767 § 3² k.p.c., art. 791 § 3 k.p.c.), jednakże, jak już zaznaczono (por. wyżej uwagę 2), przepisy art. 156¹ k.p.c. nie dotyczą pouczeń co do czynności procesowych, lecz informacji o wstępnych ocenach sędziego co do prawdopodobnego

⁴⁹ Por. M. Dziurda, *op. cit.*, s. 148.

wyniku sprawy. W postępowaniu egzekucyjnym również występuje sprawa (egzekucyjna), której wynik może być rozmaity. Może ona zakończyć się przez wyegzekwowanie świadczenia (całkowite albo częściowe), umorzenie postępowania egzekucyjnego, odmowę wszczęcia egzekucji.

4. Znaczenie dodanego paragrafu. Przykładowe wyliczenie „pouczeń” oznacza, że przewodniczący (komornik) może dokonywać jeszcze innych pouczeń (udzielać informacji) na podstawie art. 156¹ § 1 k.p.c., a ponadto, że „pouczenia” wyliczone w dodanym art. 156¹ § 2 k.p.c. mogły być dokonywane także przed wejściem w życie tego przepisu. W konsekwencji dodany § 2 jest zbędny. Ma on jedynie to znaczenie, że usuwa wątpliwości w kwestii uregulowanej w nim obecnie *expressis verbis*⁵⁰.

5. Uwaga ogólna o pouczeniach⁵¹. Należy pamiętać, że w pewnych wypadkach treść lub sposób udzielania pouczeń przez organ postępowania może świadczyć o stronniczości sędziego. Sędzia może, po pouczeniu stron, nie zmienić poglądu na sprawę mimo np. przeprowadzenia dalszych dowodów, i obawiając się ujawnienia (przyznania do) wcześniejszej pomyłki, rozstrzygnąć sprawę zgodnie z „pouczeniem”, chociaż zgromadzony materiał procesowy przemawia za odmiennym rozstrzygnięciem. Ponadto przez zastosowanie odpowiednich pouczeń (niekoniecznie zgodnych ze stanem sprawy) sędzia może próbować wymusić na stronach zawarcie ugody, cofnięcie pozwu albo uznanie powództwa. Ustawodawca dostrzegł te problemy i w art. 49 § 2 k.p.c.⁵² wykluczył możliwość wyłączenia sędziego z powodu stronniczości przy udzielaniu pouczeń, a zatem z góry zaaprobował możliwość tej stronniczości⁵³. Przepisy art. 49 k.p.c. mają odpowiednie zastosowanie do wyłączenia komornika⁵⁴.

⁵⁰ Tak też w tezie 20 Uzasadnienia rządowego..., s. 16.

⁵¹ Uwaga ta dotyczy zarówno pouczeń w sensie ścisłym, tj. co do czynności procesowych, jak i informacji, o których mowa w dodanym art. 156¹ § 2 k.p.c. (por. wyżej uwagę 2).

⁵² Paragraf ten został dodany do art. 49 k.p.c. dnia 7 listopada 2019 r. przez art. 1 pkt 19 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.).

⁵³ Por. I. Kunicki, *Właściwość...*, *op. cit.*, s. 89.

⁵⁴ Por. I. Kunicki, *Wyłączenie komornika sądowego. Komentarz do art. 7632 k.p.c. dodanego ustawą z dnia 22 marca 2018 r.*, PPE 2019, nr 8, s. 49 i nast.; *idem*, *Właściwość...*, *op. cit.*, s. 89–91.

6. Wejście w życie i zastosowanie. Dodany przepis art. 156¹ § 2 k.p.c. wszedł w życie z dniem 1 lipca 2023 r. i ma zastosowanie także w postępowaniach wszczętych przed tym dniem (art. 31 i 19 ust. 1 ustawy z dnia 9 marca 2023 r.).

*dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA
Uniwersytetu Łódzkiego; ORCID: 0000-0001-9824-7789*

Literatura przedmiotu

- Bodio J. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, pod red. T. Zembruskiego, Warszawa 2020.
- Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2023.
- Dziurda M., *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Warszawa 2023.
- Gołaczyński J., *Kodeks postępowania cywilnego. Nowelizacja z 9.3.2023 r. Komentarz/Linia orzecznicza*, Warszawa 2023.
- Klonowski M., *Kierunki zmian postępowania cywilnego w projekcie Ministra Sprawiedliwości ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27.11.2017 r. – podstawowe założenia, przegląd proponowanych rozwiązań oraz ich ocena*, PPC 2018, nr 2.
- Kotas-Turoboyska S., *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego 2023. Przewodnik po zmianach*, Warszawa 2023.
- Kunicki I., *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Kunicki I., *Wyłączenie komornika sądowego. Komentarz do art. 763² k.p.c. dodanego ustawą z dnia 22 marca 2018 r.*, PPE 2019, nr 8.
- Kunicki I. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Góry-Błaszczykowskiej, Warszawa 2020, t. IB.
- Kunicki I. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020, t. 5.
- Kunicki I., *Właściwość rzeczowa sądu, wyłączenie sędziego. Wprowadzenie oraz komentarz do art. 17 i 49 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.*, PPE 2023, nr 6.
- Kunicki I., *Wyłączenie sędziego, reprezentacja strony oraz pełnomocnictwo procesowe. Komentarz do art. 53¹ k.p.c., 68 k.p.c. i 87 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.*, PPE 2023, nr 7.
- Kunicki I., *Pełnomocnictwo do doręczeń oraz pełnomocnictwo procesowe. Komentarz do art. 88 i 91 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.*, PPE 2023, nr 8.
- Kunicki I., *Doręczenia pism sądowych. Komentarz do art. 133, 135, 136, 139 i 139¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.*, PPE 2023, nr 11.
- Lang W., Wróblewski J., Zawadzki S., *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1986.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Katowice 1988.
- Olaś A. [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom II. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, pod red. S. Cieślaka, Warszawa 2022.

Uliasz M. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, pod red. J. Gołaczyńskiego, D. Szostka, Legalis 2019.

Wróblewski J., *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1988.

Akty prawne

Konwencja haska z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. z 2000 r. Nr 87, poz. 968).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2020/1784 z dnia 25 listopada 2020 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych („doręczanie dokumentów”) (Dz.Urz. UE L 405, s. 40).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610 ze zm.).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1550 ze zm.).

Ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 303 ze zm.).

Ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 823).

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1144 ze zm.).

Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1357 ze zm.).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1691 ze zm.).

Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.).

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 614).

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2650 IX kadencji Sejmu [online:] <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/o/4E1187E1F916D16C12588CC0058D95A/%24File/2650.pdf> (dostęp: 7.10.2023).

Orzecznictwo

Postanowienie SN z dnia 15 lipca 1978 r., IV CR 242/78, OSNCP 1979/6/120.

W NUMERZE PPE 1/2023:

ARTYKUŁY

- 5 Nabywanie nieruchomości
przez cudzoziemców w toku licytacji komorniczej**
Purchase of Real Property by Foreigners in Bailiff Auctions
Kacper Szczechowicz, asesor komorniczy, Izba Komornicza w Łodzi
- 25 Egzekucja z wynagrodzenia za pracę
– wybrane problemy i zagadnienia**
Collection of Debts from Wages
– Selected Problems and Issues
*Marta Pawłowska, uczestniczka prawniczego seminarium doktorskiego
w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie;
prawnik w kancelarii komorniczej*

GLOSY

- 53 Zarzut przedawnienia w postępowaniu
o ponowne wydanie tytułu wykonawczego zamiast
utraconego. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego
z dnia 7 kwietnia 2022 r., III CZP 44/22**
Claiming the Statute of Limitations
in Proceedings for Re-issuing an Enforcement
Title Instead of a Lost One. Gloss to the Resolution
of the Supreme Court of April 7, 2022, III CZP 44/22
*dr hab. Grzegorz Wolak, prof. WSPiA Rzeszowskiej Szkoły Wyższej
z siedzibą w Rzeszowie; sędzia Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu*
- 73 Glosa do uchwały Sądu Najwyższego
z dnia 28 stycznia 2022 roku, III CZP 21/22**
Gloss to the Resolution of the Supreme Court
of 28 January 2022, III CZP 21/22
Parwot Bieżuński, radca prawny

W NUMERZE PPE 2/2023:

ARTYKUŁY

- 7 Wylączenia podmiotowe z przetargu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym**
Exclusion of Entities from Bids under Court Enforcement Proceedings
dr hab. Michał Krakowiak, prof. UŁ, Katedra Postępowania Cywilnego I WPiA Uniwersytetu Łódzkiego
- 31 Immunitet egzekucyjny**
Immunity from Execution
Kacper Szczechowicz, asesor komorniczy, Izba Komornicza w Łodzi
- 51 Pojęcie niebudzącego wątpliwości dowodu na piśmie – uwagi na gruncie art. 822 k.p.c. oraz art. 845 § 2² k.p.c.**
The Term of an Unambiguous Written Proof – Comments Based on Art. 822 of the Civil Procedure Code and Art. 845 § 2² of the Civil Procedure Code
Antoni Żukowski, autor ukończył aplikację adwokacką (ORA w Warszawie)

GLOSY

- 77 Przedawnienie roszczenia a oczywiście niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Glosa do uchwały SN z dnia 26 kwietnia 2022 r., III CZP 91/22**
Limitation of the Claim and Obviously Aimless Initiation of Enforcement Proceedings. Gloss to the Resolution of the Supreme Court of April 26, 2022, III CZP 91/22
prof. dr hab. Sławomir Cieślak, kierownik Katedry Postępowania Cywilnego I WPiA Uniwersytetu Łódzkiego (afiliacja); kierownik Centrum Badań nad Aksjologią Procedur Cywilnych Uniwersytetu Łódzkiego; profesor z tytułem honorowym zwyczajnego w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego

W NUMERZE PPE 3/2023:

ARTYKUŁY

- 5 Koszty doręczeń elektronicznych jako wydatek komornika**
Cost of electronic Delivery Recognised as a Bailiff's Expense
dr hab. Marcin Uliasz, sędzia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie
- 25 Ewolucja przepisów o zażaleniu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym a dewolutywny paradygmat postępowania zażaleniowego**
Evolution of the Provisions on Complaints in Judicial Enforcement Proceedings and the Devolutive Model of Complaint Proceedings
dr Joanna Derlatka, adiunkt w Zakładzie Prawa Cywilnego i Prawa Pracy WPiNS Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach
- 57 Opłata egzekucyjna należna w razie upadku tytułu wykonawczego**
Enforcement Fee Payable if the Enforceable Title Fails
Mateusz Pietrzyk, sędzia Sądu Rejonowego w Chrzanowie

GLOSY

- 9I Opłata egzekucyjna w przypadku złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji po śmierci dłużnika. Glosa do uchwały SN z dnia 27 stycznia 2022 r., III CZP 36/22**
Enforcement Fee in Case of Initiation of Enforcement after the Debtor's Death. Gloss to the Resolution of the Supreme Court of 27 January 2022, III CZP 36/22
Piotr Blus, sędzia Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie, zastępca Przewodniczącego II Wydziału Cywilnego
dr Paweł Sławicki, sędzia Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie, zastępca Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego

W NUMERZE PPE 4/2023:

ARTYKUŁY

- 7 Prawo do asystencji przy czynnościach egzekucyjnych komornika w sądowym postępowaniu egzekucyjnym**
The Right to Assist in the Enforcement Actions of the Court Enforcement Officers in Judicial Enforcement Proceedings
dr hab. Andrzej Olaś, adiunkt w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, adwokat
- 31 Wybrane ograniczenia egzekucji z ruchomości na podstawie art. 829 k.p.c. – część I**
Selected Limitations to Debt Collection from Real Properties Based on Art. 829 of the Civil Procedure Code – Part I
dr Urszula Moszczyńska, aplikantka XIV rocznika aplikacji sędziowskiej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury
- 61 Czy interes wierzyciela to interes publiczny?**
Is the Creditor's Interest a Public Interest?
dr Grzegorz Kamiński, Akademia Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu
- 77 Czy sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej pozwala na przyspieszenie egzekucji?**
Does the Sale of Real Properties by Electronic Auction Allow for Faster Debt Collection?
dr Arkadiusz Sadza, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego UMCS w Lublinie, sędzia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie

ARTYKUŁY

- 5 Wybrane ograniczenia egzekucji z ruchomości
na podstawie art. 829 k.p.c. – część 2**
Selected Limitations to Debt Collection from Real
Properties Based on Art. 829 of the Civil Procedure Code – Part 2
*dr Urszula Moszczyńska, aplikantka XIV rocznika aplikacji sędziowskiej
w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury*
- 33 Dodatkowy opis i oszacowanie nieruchomości
– problemy wybrane**
Additional Description and Estimation of Real Estate
– Selected Problems
dr Joanna Szachta, prawnik w kancelarii komorniczej
- 63 Nowy model i zasady rekrutacji na aplikację
po zmianach wprowadzonych ustawą
z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych
– wybrane zagadnienia**
New Model and Rules of Recruiting for Apprenticeship
after Amendments Introduced with the Act of 22 March 2018
on Court Bailiffs – Selected Issues
*Marta Pawłowska, uczestniczka prawniczego seminarium doktorskiego
w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie,
prawnik w kancelarii komorniczej*

GLOSY

- 93 Głosa do wyroku Wojewódzkiego
Sądu Administracyjnego w Warszawie
z dnia 9 sierpnia 2022 r., VI SA/Wa 1196/22**
Gloss to the Judgment of the Provincial Administrative Court
in Warsaw of August 9, 2022, VI SA/Wa 1196/22
*dr Cezary Paweł Waldziński, adiunkt w Akademii Nauk Stosowanych
w Łomży, sędzia Sądu Okręgowego w Łomży*

W NUMERZE PPE 6/2023:

ARTYKUŁY

- 5 Odmowa wszczęcia egzekucji po nowelizacji k.p.c. z 9 marca 2023 r. – zagadnienia wybrane**
Refusal to Initiate Judicial Enforcement after the March 9, 2023 Amendments to the Code of Civil Procedure – Selected Issues
dr hab. Andrzej Ołaś, adiunkt w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, adwokat
- 35 Skarga pauliańska – środek prawny przeciwko rozporządzeniu przedmiotem wchodzącym w skład majątku wspólnego małżonków**
Actio Pauliana – Legal Remedy Against the Disposition of the Property Forming Part of the Joint Property of the Spouses
Marek Kułak, adwokat w Katowickiej Izbie Adwokackiej

GLOSY

- 59 Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 maja 2021 r.**
Gloss to the Judgement of the Court of Appeal in Gdańsk of 13 May 2021
dr hab. Zygmunt Kukula, pracownik naukowy Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku-Białej; funkcjonariusz Policji

KOMENTARZE

- 71 Właściwość rzeczowa sądu i wyłączenie sędziego. Wprowadzenie oraz komentarz do przepisów art. 17 i 49 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.**
Subject-Matter Competence of Court and Judge Exclusion. Introduction to and Comment on Provisions of art. 17 and 49 Code of Civil Proceedings Amended with the Act of 9 March 2023
dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

W NUMERZE PPE 7/2023:

ARTYKUŁY

**7 Digital Transformation of Enforcement Procedures
of Court Decisions and the Search for Efficiency**

Transformacja cyfrowa decyzji sądowych

w postępowaniu egzekucyjnym i dążenie do skuteczności

Neringa Gaubienė PhD, Faculty of Law, Vilnius University, Lithuania

**37 Analiza uprawnień i wzajemnej relacji organów
nadzorczych nad komornikiem sądowym
oraz charakter jego odpowiedzialności
dyscyplinarnej – zarys problemu**

Analysis of Rights and Mutual Relations of Authorities

Supervising a Court Bailiff and the Character of a Court

Bailiff's Disciplinary Liability – Outline of the Problem

Jakub Bródka, student IV roku prawa na WPiA Uniwersytetu Gdańskiego

KOMENTARZE

**69 Wyłączenie sędziego, reprezentacja strony
oraz pełnomocnictwo procesowe.
Komentarz do art. 53¹ k.p.c., 68 k.p.c. i 87 k.p.c.
zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.**

Excluding a Judge, Representing a Party

and Appointing a Representative ad Litem.

Comments on Articles 53¹, 68 and 87 of the Civil

Procedural Code, as Amended by the Act of 9 March 2023

*dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA
Uniwersytetu Łódzkiego*

**87 Głos w dyskusji dotyczącej zagadnienia,
czy śmierć dłużnika stanowi wypadek oczywiście
niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego**

A Voice in the Discussion Concerning an Issue Whether
the Debtor's Death is an Example of an Obviously
Aimless Initiation of Enforcement Procedures

*dr hab. Monika Michalska-Marciniak, prof. UŁ, Katedra Postępowania
Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego, sędzia Sądu Apelacyjnego w Łodzi*

ARTYKUŁY

- 7 Wytoczenie powództwa przez podmiot zagraniczny
a doręczenia komornicze – uwagi na tle art. 139² k.p.c.**
Bringing an Action by a Foreign Entity and Bailiff's Service
– Comments on Art. 139² of the Code of Civil Proceedings

dr Bartosz Trocha, radca prawny (OIRP w Łodzi)

- 45 Wydłużenie terminu uiszczenia ceny
nabycia nieruchomości (art. 967 k.p.c.)**
Extending a Deadline for Paying a Price for the Purchase
of Real Estate (art. 967 of the Code of Civil Proceedings)

Mateusz Pietrzyk, sędzia Sądu Rejonowego w Chrzanowie

- 61 Wskazanie majątku dłużnika solidarnego
jako przesłanka uwolnienia osoby trzeciej
od skutków skargi pauliańskiej**
Indicating the Assets of Co-Debtor as a Premise for
Releasing a Third Party from the Effects of an Actio Pauliana

dr Łukasz Kamiński, radca prawny (OIRP w Gdańsku)

*Piotr Kamiński, student piątego roku prawa
na WPiA Uniwersytetu Gdańskiego*

KOMENTARZE

- 77 Pełnomocnictwo do doręczeń oraz pełnomocnictwo
procesowe. Komentarz do art. 88 i 91 k.p.c.
zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.**
Power of Attorney for Services and Power of Attorney in Court.
Comment on Art. 88 and 91 of the Code of Civil
Proceedings Amended with the Act of 9 March 2023

*dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania
Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego*

W NUMERZE PPE 9/2023:

ARTYKUŁY

- 7 W kwestii dopuszczalności skargi
nadzwyczajnej od prawomocnych orzeczeń
kończących postępowanie w sprawie, wydanych
w postępowaniu egzekucyjnym – część I**
On Admissibility of an Extraordinary Complaint
Against Valid Rulings that Close Proceedings
in a Case Issued in Enforcement Proceedings – Part I
dr Monika Ged, radca prawny (OIRP w Gdańsku)
- 27 Ocena zasadności wniosku wierzyciela
o zawieszenie postępowania egzekucyjnego
wraz z wnioskiem o uchylenie dokonanych zajęć.
Analiza sposobu rozstrzygnięcia
wniosku przez organ egzekucyjny**
Assessing the Rationale for an Application of
a Creditor for Suspending Enforcement Proceedings
with an Application for Revoking Closed Seizures.
Analysis of Responding to an Application
by an Enforcement Authority
dr Joanna Szachta, prawnik w kancelarii komorniczej
- 51 Postępowanie w sprawach o zabezpieczenie spadku**
Proceedings for Securing Inheritance
Kacper Szczechowicz, asesor komorniczy, Izba Komornicza w Łodzi

Koszty postępowania oraz koszty mediacji.

Komentarz do art. 98 i 98¹ k.p.c.

zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.

Costs of Proceedings and Costs of Mediation. Commentary
on Art. 98 and 98¹ of the Code of Civil Proceedings

Amended with the Act of 9 March 2023

*dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania Cywilnego II
WPiA Uniwersytetu Łódzkiego*

W NUMERZE PPE 10/2023:

- 5 *Wspomnienie o Profesorze Januszu Jankowskim***
*prof. dr hab. Sławomir Cieślak, kierownik Katedry Postępowania
Cywilnego I WPiA Uniwersytetu Łódzkiego*

ARTYKUŁY

- 9 *Przyczyny uzasadniające wyznaczenie
zastępcy krótkotrwałego komornika***
*Reasons Justifying the Appointment
of a Short-Term Deputy Bailiff*
*dr Grzegorz Kamieński, Akademia Nauk Stosowanych
Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu*
- 31 *W kwestii dopuszczalności skargi
nadzwyczajnej od prawomocnych orzeczeń
kończących postępowanie w sprawie, wydanych
w postępowaniu egzekucyjnym – część 2***
*On Admissibility of an Extraordinary Complaint
Against Valid Rulings that Close Proceedings in a Case
Issued in Enforcement Proceedings – Part 2*
dr Monika Ged, radca prawny (OIRP w Gdańsku)
- 57 *Doręczenie korespondencji sądowej
pozwanemu za pośrednictwem komornika sądowego
po zmianach dokonanych na mocy ustawy
z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy
– Kodeks postępowania cywilnego
oraz niektórych innych ustaw***
*Serving Court Correspondence to a Defendant Via a Bailiff
after Changes Introduced under the Act of 9 March 2023 Amending
the Act – Code of Civil Proceedings and Certain other Laws*
dr Łukasz Zamojski, Sędzia Sądu Okręgowego w Gliwicach

**91 Adwokat albo radca prawny ustanowiony przez sąd,
pisma procesowe oraz doręczenia.**

**Komentarz do art. 118, 126, 128¹, 130^{1a} i 132 k.p.c.
zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.**

Advocate or Attorney at Law Appointed by Court,
Pleadings and Service. Comment on art. 118, 126, 128¹, 130^{1a}
and 132 of the Code of Civil Proceedings Amended
with the Act of 9 March 2023

*dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania
Cywilnego II WPIA Uniwersytetu Łódzkiego*

W NUMERZE PPE 11/2023:

ARTYKUŁY

- 7 **Enforcement of Arbitral Awards in Africa – 30 Years of OHADA. Strengths, Weaknesses and Opportunities**
Wykonywanie wyroków arbitrażowych w Afryce – 30 lat Wspólnoty OHADA. Zalety, słabości i szanse rozwoju
dr Jarosław Pączek, adwokat, członek rzeczywisty Królewskiego Instytutu Arbitrów w Londynie
- 23 **Dopuszczalność ustalenia opłaty stosunkowej z art. 30 u.k.k. w przypadku odmowy wszczęcia egzekucji**
Admissibility of Determining a Relative Fee under Art. 30 Act on Bailiff Costs in Case of Refusal to Initiate Enforcement
dr Joanna Szachta, prawnik w kancelarii komorniczej

GLOSY

- 47 **Głosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 kwietnia 2022 r., II AKa 266/21**
Gloss on Judgement of the Court of Appeal in Warsaw of 8 April 2022, II AKa 266/21
dr hab. Zygmunt Kukula, pracownik naukowy Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku-Białej; funkcjonariusz Policji

KOMENTARZE

- 61 **Doręczenia pism sądowych. Komentarz do art. 133, 135, 136, 139 i 139¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 9 marca 2023 r.**
Serving Court Letters. Commentary on Art. 133, 135, 136, 139 and 139¹ of the Code of Civil Proceedings Amended with the Act of 9 March 2023
dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

W NUMERZE PPE 12/2023:

ARTYKUŁY

- 7 Zajęcie rachunku bankowego a kredyt w rachunku**
Bank Account Seizure and an Overdraft
dr hab. Artur Nowacki, prof. UW, Katedra Prawa Handlowego WPiA
Uniwersytetu Warszawskiego

- 27 Uregulowanie podziału odpowiedzialności**
pomiędzy zastępowanym komornikiem
a jego zastępcą w art. 50 u.k.s.
Regulation of the Division of Responsibility Between
the Replaced Bailiff and His Deputy in art. 50 u.k.s.
dr Grzegorz Kamiński, Akademia Nauk Stosowanych
Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu

- 51 Wymóg aktualności operatu szacunkowego**
w postępowaniu egzekucyjnym
Requirement of Being Up-to-Date of the
Valuation Report in Enforcement Proceedings
Michał Najman, doktorant w Katedrze Polityki i Prawa WPiA
Uniwersytetu Łódzkiego

KOMENTARZE

- 73 Doręczenie pisma za pośrednictwem komornika,**
rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym
oraz pouczenia stron. Komentarz do art. 139² k.p.c.,
148¹ k.p.c. i 156¹ k.p.c. zmodyfikowanych
ustawą z dnia 9 marca 2023 r.
Servicing a Letter Via a Bailiff, Recognising a Case in Camera
Hearing and Instruction of parties. Comment on art. 139²,
148¹ and 156¹ of the Code of Civil Proceedings
Amended with the Act of 9 March 2023
dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ, Katedra Postępowania Cywilnego II
WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Prawna ochrona rolnictwa w egzekucji świadczeń pieniężnych

Martyna Komarowska-Horosz



DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Egzekucja świadczeń alimentacyjnych

Stan prawny
a rzeczywistość

redakcja naukowa
Andrzej Marciniak



OSRODEK NAUKOWO-SZKOLENIOWY
PRZY KRAJOWEJ RADZIE KOMORNICZEJ



CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

CURRENDA SP. Z O.O.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

tel.: +48 664 962 310

e-mail: ppe@currenda.pl

www.sklep.currenda.pl, www.czytelnia.currenda.pl